

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy
Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata
2028-2031**

Irządze 2024

Zamawiający:

Gmina Irządze
Irządze 124
42-446 Irządze

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów:

Kierownik Projektu – Karolina Drzewiecka
Konsultant – Joanna Kaszubska
Analityk – Martyna Ciska

Spis treści

Spis treści.....	3
Wykaz skrótów	6
1. Wstęp.....	8
1.1. Regulacje prawne	8
1.2. Przebieg prac w ramach opracowania Programu	8
2. Streszczenie.....	9
3. Efekty realizacji dotychczasowego programu	14
4. Charakterystyka gminy	16
4.1. Położenie administracyjne	16
4.2. Położenie geograficzne	17
4.3. Zagospodarowanie przestrzenne	18
4.4. Infrastruktura techniczna	20
4.4.1. Transport.....	20
4.4.1.1. Drogi	20
4.4.1.2. Ścieżki rowerowe	21
4.4.1.3. Kolej i lotnictwo	22
4.4.2. Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło	22
4.4.3. Infrastruktura zaopatrzenia w energię elektryczną	22
4.4.4. Infrastruktura zaopatrzenia w gaz.....	22
5. Ocena stanu środowiska	22
5.1. Obszary przyszłej interwencji	22
5.1.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	22
5.1.1.1 Klimat.....	22
5.1.1.2 Jakość powietrza	23
5.1.1.3 Analiza SWOT	35
5.1.2. Zagrożenia hałasem	35
5.1.2.1 Analiza SWOT	43

5.1.3 Pola elektromagnetyczne	43
5.1.3.1 Analiza SWOT	46
5.1.4 Gospodarowanie wodami	46
5.1.4.1. Charakterystyka wód zlokalizowanych na terenie gminy	46
5.1.4.2. Jednolite części wód powierzchniowych.....	46
5.1.4.3. Zagrożenie i ryzyko powodziowe.....	51
5.1.4.4. Jednolite części wód podziemnych	53
5.1.4.5. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych	55
5.1.4.6. Zagrożenia mogące wpłynąć na jakość wód powierzchniowych i podziemnych	56
5.1.4.7. Zagrożenie suszą.....	57
5.1.4.8 Analiza SWOT	63
5.1.5 Gospodarka wodno-ściekowa.....	64
5.1.5.1. Infrastruktura wodociągowa	64
5.1.5.2. Infrastruktura kanalizacyjna.....	65
5.1.5.3 Analiza SWOT	66
5.1.6 Zasoby geologiczne.....	66
5.1.6.1 Analiza SWOT	70
5.1.7 Gleby.....	70
5.1.7.1 Analiza SWOT	72
5.1.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	73
5.1.8.1 Analiza SWOT	81
5.1.9 Zasoby przyrodnicze	81
5.1.9.1 Analiza SWOT	94
5.1.10 Zagrożenia poważnymi awariami.....	94
5.1.10.1 Analiza SWOT	95
5.2 Zagadnienia horyzontalne	95
5.2.1 Adaptacja do zmian klimatu.....	96

5.2.2 Działania edukacyjne w zakresie ochrony środowiska	98
5.2.3 Nadzwyczajne zagrożenia środowiskowe	98
5.2.4 Monitoring środowiska	99
6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	100
6.1 Kierunki interwencji, cele oraz zadania wynikające z oceny stanu środowiska	100
6.2 Harmonogram zadań wraz z ich finansowaniem	105
6.3 Instrumenty realizacji programu	110
7. System realizacji programu ochrony środowiska	111
7.1 Zarządzanie ochroną środowiska w gminie	111
7.2 Monitoring programu ochrony środowiska	111
8. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	115
Spis tabel i rysunków	131

Wykaz skrótów

AOT40 – suma różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a wartością $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8:00, a 20:00 czasu środkowoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$

As – Arsen

B(a)P – benzo(a)piren

Cd – Kadm

C₆H₆ – Benzen

CO – Tlenek węgla

CO₂ – Dwutlenek węgla

dam³ – Dekametry sześciennie

dB – decybel

Dz. U. – Dziennik Ustaw

FOGR – Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Hz - Herz

JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych

JCWpd – Jednolite Części Wód Podziemnych

JST – jednostka samorządu terytorialnego

KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

kWh – kilowatogodziny

L_{DWN} – oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 18:00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18:00 do godz. 22:00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22:00 do godz. 6:00),

L_N – oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór dnia w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 6:00 do godz. 18:00),

Mg – Megagram

M.P. – Monitor Polski

mpzp – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Ni – Nikiel

NO₂ – Dwutlenek azotu

NO_x – Tlenki azotu

O₂ – Tlen

O₃ – Ozon

OZE – odnawialne źródła energii

Pb – Ołów

PEM – Pole elektromagnetyczne

PM – (z ang. Particulate Matter) pył zawieszony

PM10 – mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek, których średnica nie przekracza 10 mikrometrów

PM_{2,5} – mieszanina zawieszonych w powietrzu cząsteczek, których średnica nie jest większa niż 2,5 mikrometra

PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska

PSH - Państwowa Służba Hydrogeologiczna

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

ppk – punkt pomiarowo-kontrolny

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

RWMS – Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska

SDRR – średni dobowy ruch roczny

SO₂ – Dwutlenek siarki

SOPO – System Osłony Przeciwosuwiskowej

SPA – Strategiczny Plan Adaptacji

SWOT – metoda analizy, której nazwa została utworzona z pierwszych liter wyrazów: S – strengths (silne strony, atuty), W – weaknesses (słabe strony), O – opportunities (szanse), T – threats (zagrożenia)

u.p.o.ś. – Ustawa Prawo Ochrony Środowiska

UE – Unia Europejska

WE – Wspólnota Europejska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

1. Wstęp

1.1. Regulacje prawne

Programy ochrony środowiska są jednym z narzędzi prowadzenia polityki środowiska. Zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024r., poz. 54) polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Polityka ochrony środowiska jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska przez organ wykonawczy gminy wynika z art. 17 ust 1. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Niniejszy program ochrony środowiska (dalej Program lub POŚ) został sporządzony z uwzględnieniem „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” z dnia 2 września 2015 r. Ministerstwa Środowiska. Zawiera cele i działania, a także środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz monitoring realizacji programu. Zaplanowane działania są niezbędne do poprawy stanu środowiska i jakości życia mieszkańców oraz przyczynią się do zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

1.2. Przebieg prac w ramach opracowania Programu

Projekt gminnego programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez właściwy zarząd powiatu. Ponadto organ wykonawczy gminy zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023r., poz. 1094 ze zm.) w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska uchwała rada gminy. Z realizacji programu organ wykonawczy gminy sporządza co dwa lata raport, który przedstawia najpierw radzie gminy, a następnie przekazuje do organu wykonawczego powiatu.

W trakcie prac nad przedmiotowym Programem:

- dokonano oceny relacji pomiędzy zapisami środowiskowych dokumentów strategicznych szczebla centralnego, wojewódzkiego i powiatowego, w celu ustalenia uwarunkowań zewnętrznych dla opracowywanego Programu,

- dokonano analizy aktualnych dokumentów strategicznych Gminy w celu zachowania spójności priorytetów oraz zapewnienia skoordynowanej realizacji działań w nich ujętych,
- określono potrzeby w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy i na ich podstawie sprecyzowano cele i niezbędne działania ekologiczne pozostające w zgodności z celami ujętymi w krajowych, wojewódzkich i powiatowych dokumentach strategicznych oraz innymi obowiązującymi dokumentami strategicznymi Gminy,
- opracowano harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych działań ekologicznych, mając na uwadze pilność zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony środowiska, możliwości finansowe Gminy oraz dostępne źródła finansowania,
- określono sposób wdrażania i zasady monitorowania realizacji Programu.

2. Streszczenie

W niniejszym Programie Ochrony Środowiska uwzględniono następujące, zasadnicze części:

- charakterystykę gminy, uwzględniającą m.in. położenie oraz dostęp do infrastruktury technicznej,
- analizę jakości środowiska na terenie gminy wraz z planowanymi działaniami ekologicznymi,
- obszary interwencji, kierunki interwencji, cele oraz zadania wraz z harmonogramem ich realizacji,
- propozycje systemu wdrażania i monitorowania Programu,
- uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne realizacji Programu Ochrony Środowiska na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym.

Gmina Irządze jest gminą wiejską zlokalizowaną na terenie powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego. Gminę Irządze w 2022 r. zamieszkiwało 2 531 mieszkańców, a jej powierzchnia wynosiła 73,5 km².¹

Układ komunikacyjny stanowi szkielet układu przestrzennego obszaru gminy. Gęstość sieci, stan techniczny i relacje stanowią o możliwościach rozwojowych danego obszaru. Sieć dróg publicznych na terenie gminy Irządze tworzą:

- droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko-Szczekociny,
- droga krajowa nr 78 relacji Chałupki-Chmielnik,
- droga wojewódzka nr 794 relacji Kraków-Koniecpol,
- drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne.

¹ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Przez teren gminy przebiega 8 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 28,867 km, w tym 28,447 km stanowią drogi o nawierzchni asfaltowej oraz 0,420 km o nawierzchni tłuczniowej².

W Programie przeanalizowano 10 obszarów interwencji, do których należą: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowania wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami.

Stan jakości powietrza w województwie śląskim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego. Województwo śląskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza: aglomeracja górnośląska, aglomeracja rybnicko-jastrzębska, miasto Bielsko-Biała, miasto Częstochowa, strefa śląska. Zgodnie z przyjętym podziałem, gmina Irządze należy do strefy śląskiej.

Roczna ocena jakości powietrza za 2022 r. w strefie śląskiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

— pod kątem ochrony zdrowia:

- dla poziomu dopuszczalnego PM10,
- dla poziomu dopuszczalnego PM2,5 w fazie II,
- dla poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10,
- dla poziomu celu długoterminowego ozonu,

— pod kątem ochrony roślin:

- dla poziomu celu długoterminowego ozonu.

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy śląskiej były dotrzymane. Gmina Irządze znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyle zawieszonym PM10 oraz poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia, ponadto znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozony pod kątem ochrony roślin.

Monitoring klimatu akustycznego realizowany jest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., uwzględniającą wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE. Celem podsystemu monitoringu klimatu akustycznego jest gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o stanie akustycznym

² Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

środowiska. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Działania te prowadzone są zarówno dla terenów objętych obowiązkiem sporządzania map strategicznych, jak i terenów pozostałych, na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu lub innych metod oceny poziomu hałasu. Wyniki pomiarów hałasu w środowisku gromadzone są w systemie informatycznym Inspekcji Ochrony Środowiska, w bazie danych EHAŁAS. Dane obejmują 4 kategorie źródeł hałasu: droga, linie szynowe, lotnisko oraz instalacje i zakłady przemysłowe.

Na terenie gminy Irządze, nie były prowadzone badania stanu klimatu akustycznego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z danymi zawartymi w bazie EHAŁAS (baza zawiera wyniki pomiarów hałasu przekazanych do WIOŚ lub RWMS) na wskazanym terenie nie były wykonywane pomiary hałasu instalacyjnego i komunikacyjnego.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad realizując zadania wynikające z art. 118 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 53) opracowała w ramach IV rundy mapowania strategiczne mapy hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie. Dla drogi krajowej nr 78 została sporządzona strategiczna mapa hałasu.

Na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 wykonanego przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad można odczytać średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych i wojewódzkich, które przebiegają przez gminę Irządze.

Średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych ogółem wynosił 13 574 poj./dobę. Na odcinkach dróg krajowych nr 46 oraz 78 przebiegających przez teren gminy średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych ogółem nie został przekroczony.

Średni dobowy ruch roczny na drogach wojewódzkich ogółem wynosił 4 231 poj./dobę. Na odcinkach drogi wojewódzkiej nr 794 przebiegających przez teren gminy Irządze średni dobowy ruch roczny nie przekroczył wartości na drogach wojewódzkich ogółem.

W ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie gminy Irządze, w 2023 roku przeprowadzono jeden pomiar okresowy (monitoringowy) promieniowania elektromagnetycznego (PEM), w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Irządze w rejonie posesji nr 126. Badanie przeprowadzone w dniu 16.08.2023 roku, wykazało występowanie średniego poziomu promieniowania elektromagnetycznego o wartości poniżej proggu czułości sondy pomiarowej tj. 0,7 V/m.

Analiza przeprowadzonego pomiaru monitoringowego nie wykazała przekroczenia dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku dla badanego zakresu częstotliwości, o wartości minimalnej wynoszącej 28 V/m, poziomy te ustalono zgodnie

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019r., poz. 2448).

Ponadto zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na podstawie pomiarów innych niż monitoringowe, w granicach gminy Irządze nie wykazano występowania takich terenów.

Zgodnie z wykazem JCWP obowiązującym w latach 2016-2021 do jednolitych części wód powierzchniowych, których zlewnie znajdowały się na obszarze gminy Irządze należały:

- RW200024254149 – Krztynia od Białki do ujścia,
- RW200062541469 – Żebrówka,
- RW20006254154 – Dopływ spod Małachowa,
- RW20006254158 – Dopływ spod Nakła,
- RW200062541714 – Białka,
- RW200072541449 – Krztynia do Białki.

Od dnia 17 lutego 2023 obowiązuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły. Poniżej zostały przedstawione JCWP na terenie gminy Irządze wg nowego planu:

- RW2000062541711 – Pilica do Kanału Kopanka,
- RW200006254169 – Białka,
- RW2000062541469 – Żebrówka,
- RW200006254143 – Krztynia do Białki,
- RW200016254149 – Krztynia od Białki do ujścia.

Badania JCWP w ostatnich latach wykazały ogólny zły stan wód powierzchniowych na obszarze gminy Irządze.

W roku 2022 na terenie gminy Irządze prowadzono badania monitoringowe wód podziemnych w 1 punkcie sieci krajowej ID Monitoring: 2237 Zawada Pilicka, w ramach monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych. Końcowa klasa jakości dla tej JCWPd wynosiła II.

Obszar gminy wyposażony jest w sieć wodociągową. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 93,2%. Na terenie gminy brak jest sieci kanalizacyjnej.

Na terenie gminy Irządze nie funkcjonuje sieć ciepłownicza. Źródłami ciepła stanowiącymi przewagę na terenie gminy Irządze są lokalne kotłownie i piece węglowe używane w indywidualnych gospodarstwach domowych.

W 2022 r. w Gminie Irządze działał system gospodarowania odpadami komunalnymi, którym objęto tylko właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych zobowiązani byli do podpisania indywidualnych umów z podmiotem odbierającym odpady komunalne. W okresie 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych dokonywany był przez członka konsorcjum, które wygrało przetarg, tj. Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zawierciu.

W 2015 r. został utworzony Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany w Irządzach.

Osiągnięty za rok 2022 poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych dla Gminy Irządze obliczony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. 2021r., poz. 1530) wyniósł 26,22%. Zgodnie z art. 3b ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2022r., poz. 2519 ze zm.) zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych za rok 2022 powinien wynosić co najmniej 25% wagowo. Gmina Irządze osiągnęła zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 0,00%. Poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych – tzw. poziom składowania wyniósł 20,81%³.

Na terenie gminy Irządze znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody Kępina,
- obszar Natura 2000 Źródła Rajecznicy,
- 5 pomników przyrody.

Zgodnie z opublikowanym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykazem zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) oraz o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR) według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. na obszarze gminy Irządze nie funkcjonują takie zakłady.

Następnie w ramach poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele, kierunki interwencji i zadania, które zostały zaprezentowane w formie tabeli. Harmonogram

³ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2022.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

planowanych działań obejmuje głównie zadania własne samorządu, ale także zadania jednostek organizacyjnych i podmiotów działających na terenie gminy Irządze.

Zadania wyznaczone w obszarze interwencji Ochrona klimatu i jakości powietrza skupiają się przede wszystkim na montażu OZE oraz termomodernizacji obiektów. W ramach obszaru interwencji Zagrożenia hałasem wyznaczono zadania związane z poprawą infrastruktury drogowej. Gospodarowanie wodami obejmuje zadanie: prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych. W ramach obszaru interwencji Gospodarka wodno-ściekowa zaplanowano przebudowę sieci wodociągowej w miejscowości Woźniki. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów obejmuje zadanie związane likwidacją szkodliwego oddziaływania azbestu na życie i zdrowie ludzkie oraz na środowisko. Zaplanowano również zadanie związane z pielęgnacją oraz ochroną istniejącej zieleni urządzonej, które wpisuje się w obszar interwencji Zasoby przyrodnicze. W celu ochrony przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi wyznaczono zadanie: Wyposażenie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP).

Wdrażanie Programu odbywać się będzie przez stałe monitorowanie uzyskiwanych efektów. Organ wykonawczy gminy Irządze odpowiedzialny będzie za sporządzanie i przedstawianie Radzie Gminy raportu z wykonania Programu, co 2 lata. Monitoring będzie obejmował także bieżące kontrolowanie postępu działań zdefiniowanych i zaleconych w programie.

3. Efekty realizacji dotychczasowego programu

Gmina Irządze dotychczas nie posiadała Programu Ochrony Środowiska. Jednakże w ostatnich latach realizowała działania z zakresu ochrony środowiska, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Działania z zakresu ochrony środowiska realizowane przez Gminę Irządze w latach 2019-2023

Działanie/ Zadanie/ Grupa zadań	Czas realizacji	Koszty realizacji	Źródła finansowania
Kompleksowa termomodernizacja budynku szkoły podstawowej wraz z salą sportową w Irządzach.	2019 r.	1 841 719,40 zł	Dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)
Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Irządzach	2021 r.	334 584,14 zł	Dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ 2014-2020)
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Irządze wraz z pracami polegającymi na prowadzeniu robót budowlanych i konserwatorskich	2021 r.	1 566 064,16 zł	Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Działanie/ Zadanie/ Grupa zadań	Czas realizacji	Koszty realizacji	Źródła finansowania
Przebudowa drogi gminnej nr 705014S w miejscowości Wygietzów od DP 1791 S do DP 1114 S, km 0+000 – 2+055	23.07.2019 r. 27.08.2019 r.	799 769,47 zł	785 531,00 zł dotacja z budżetu państwa 14 238,47 zł środki własne jst
Przebudowa ciągu dróg gminnych: nr DG 705045 S, od km 0+000 – 1+657 i nr DG705044 S od km 0+000 – 0+390 w miejscowości Zawada Pilicka – kol. Dąbrówki	03.07.2019 r. 18.07.2019 r.	742 524,60 zł	530 775,00 zł dotacja z budżetu państwa 223 749,00 zł środki własne jst
Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych, długości 0,430 km w miejscowości Wilków - Gmina Irządze	od 06.12.2021 r. do 13.12.2021 r.	188 382,63 zł	95 000,00 zł dofinansowanie z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych 93 382,63 zł dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych
Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych długości 0,845 km w miejscowości Mikołajewice – Irządze	od 29.07.2021 r. do 27.09.2021 r.	311 493,12 zł	179 884,00 zł dofinansowanie z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych 131 609,12 zł dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych
Przebudowa drogi gminnej o długości 1,120 km Nr DG 705036 S Mikołajewice-Wilków, od DP 1782 S – DP 1790 S od km 0+000 – 1+120	od 22.06.2021 r. do 04.10.2021 r.	507 821,04 zł	400 000,00 zł -dotacja z budżetu państwa, 107 821,04 zł - środki własne
Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych, w miejscowości Wilków od km 0+000 – 0+410 , długości 0,410 km	od 10.10.2022 r. do 03.11.2022 r.	271 521,30 zł	114 800,00 zł środki FOGR 156 721,30 zł środki własne jst
Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych, w miejscowości Irządze od km 1+084 – 1 +594, długości 0,510 km	od 10.10.2022 r. do 03.11.2022 r.	354 091,17 zł	142 800,00 zł środki FOGR 211 291,17 zł środki własne jst
Przebudowa drogi gminnej Nr DG 705025 S w miejscowościach Irządze, Zawada Pilicka, Zawadka długości 4,002 km	od 30.06.2022 r. do 21.04.2023 r.	3 936 000,00 zł	3 739 200,00 zł Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych 196 800,00 zł środki własne jst
Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach: Irządze, Zawadka, Sadowie, Zawada Pilicka, Mikołajewice, Witów – Gmina Irządze	od 02.05.2023 r. do 22.09.2023 r.	4 473 163,52 zł	4 249 505,34 zł Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych 223 658,18 zł środki własne jst
Przebudowa dróg gminnych w miejscowościach: Wilków, Mikołajewice, Sadowie, Irządze, Zawada Pilicka – Gmina Irządze	od 04.05.2023 r. do 25.10.2023 r.	2 794 698,00 zł	2 654 963,10 zł Dofinansowanie z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych 139 734,90 zł środki własne jst

Działanie/ Zadanie/ Grupa zadań	Czas realizacji	Koszty realizacji	Źródła finansowania
Modernizacja/remont drogi dojazdowej do gruntów rolnych w miejscowości Witów i Wygietłów na dz nr 1087 i 113 o długości 0,450 km	od 30.10.2023 r. do 01.12.2023 r.	330 660,08 zł	180 000,00 zł środki FOGR 150 660,08 zł środki własne jst
Modernizacja/remont drogi dojazdowej do gruntów rolnych w miejscowości Sadowie, dz nr 265, 270 obręb Sadowie, długości 0,763 km – Gmina Irządze	od 30.10.2023 r. do 08.12.2023 r.	547 682,00 zł	305 200,00 zł - środki FOGR 242 482,00 zł środki własne jst

Źródło: Urząd Gminy Irządze

Ponadto Gmina Irządze usuwała wyroby zawierające azbest z budynków prywatnych na swoim terenie w latach 2019-2023 w ramach projektu – Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na życie i zdrowie ludzkie oraz na środowisko ze środków WFOŚiGW w Katowicach:

- 2019 r. – 78,66 Mg za kwotę 30 631,61 zł z 37 budynków,
- 2020 r. – 91,02 Mg za kwotę 40 999,21 zł z 39 budynków,
- 2021 r. – 77,124 Mg za kwotę 34 373,55 zł z 33 budynków,
- 2022 r. – 119,10 Mg za kwotę 60 461,00 zł z 44 budynków,
- 2023 r. – 74,51 Mg za kwotę 30 440,21 zł z 26 budynków.

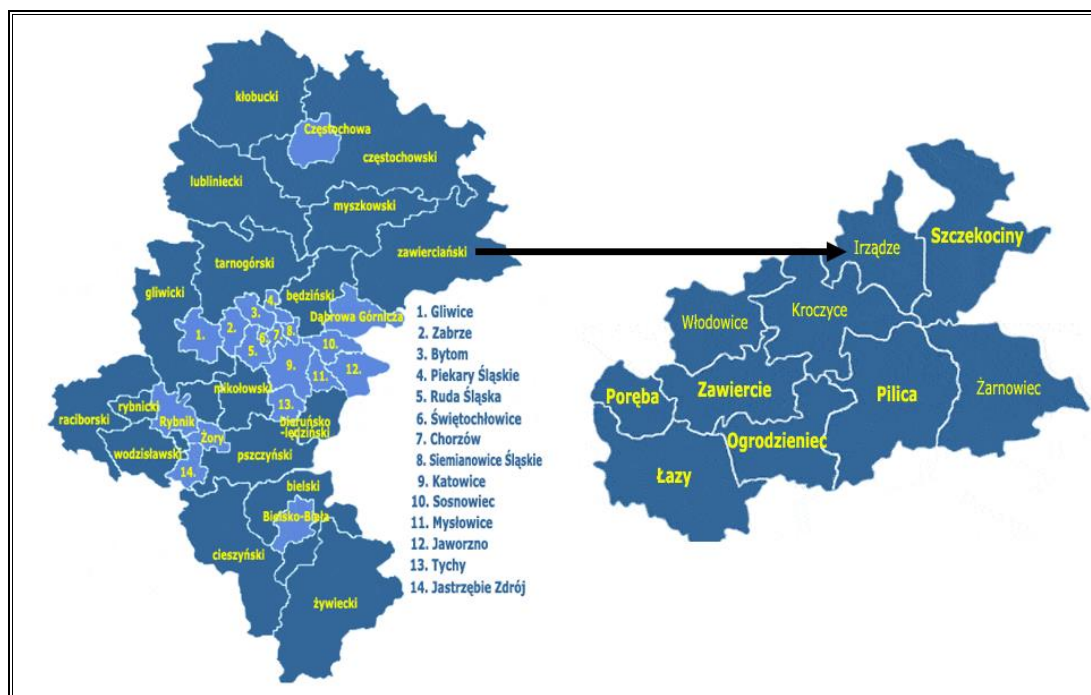
4. Charakterystyka gminy

4.1. Położenie administracyjne

Gmina Irządze jest gminą wiejską zlokalizowaną na terenie powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego. Ośrodkiem gminy jest wieś Irządze. Gmina podzielona jest na 11 sołectw: Irządze, Zawada Pilicka, Witów, Wygietłów, Mikołajewice, Sadowie, Woźniki, Bodziejowice, Zawadka, Wilków i Wilgoszcza. Gminę Irządze w 2022 r. zamieszkiwało 2 531 mieszkańców, a jej powierzchnia wynosiła 73,5 km².⁴ Gmina Irządze sąsiaduje z gminami powiatu zawierciańskiego (Gminą Szczekociny, Gminą Kroczyce), powiatu częstochowskiego (Gminą Lelów) oraz powiatu myszkowskiego (Gminą Niegowa). Najbliższym dużym ośrodkiem miejskim jest Częstochowa, oddalona od Gminy Irządze o ok. 54 km.

⁴ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Irządze na tle powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/> (dostęp: 10.04.2024 r.)

4.2. Położenie geograficzne

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski terytorium gminy Irządze położone jest na obszarze 3 mezoregionów: Wyżyna Częstochowska, Próg Lelowski oraz Niecka Włoszczowska. Tak zróżnicowany krajobraz niesie ze sobą różnorodne wyzwania i zagrożenia dla środowiska naturalnego.

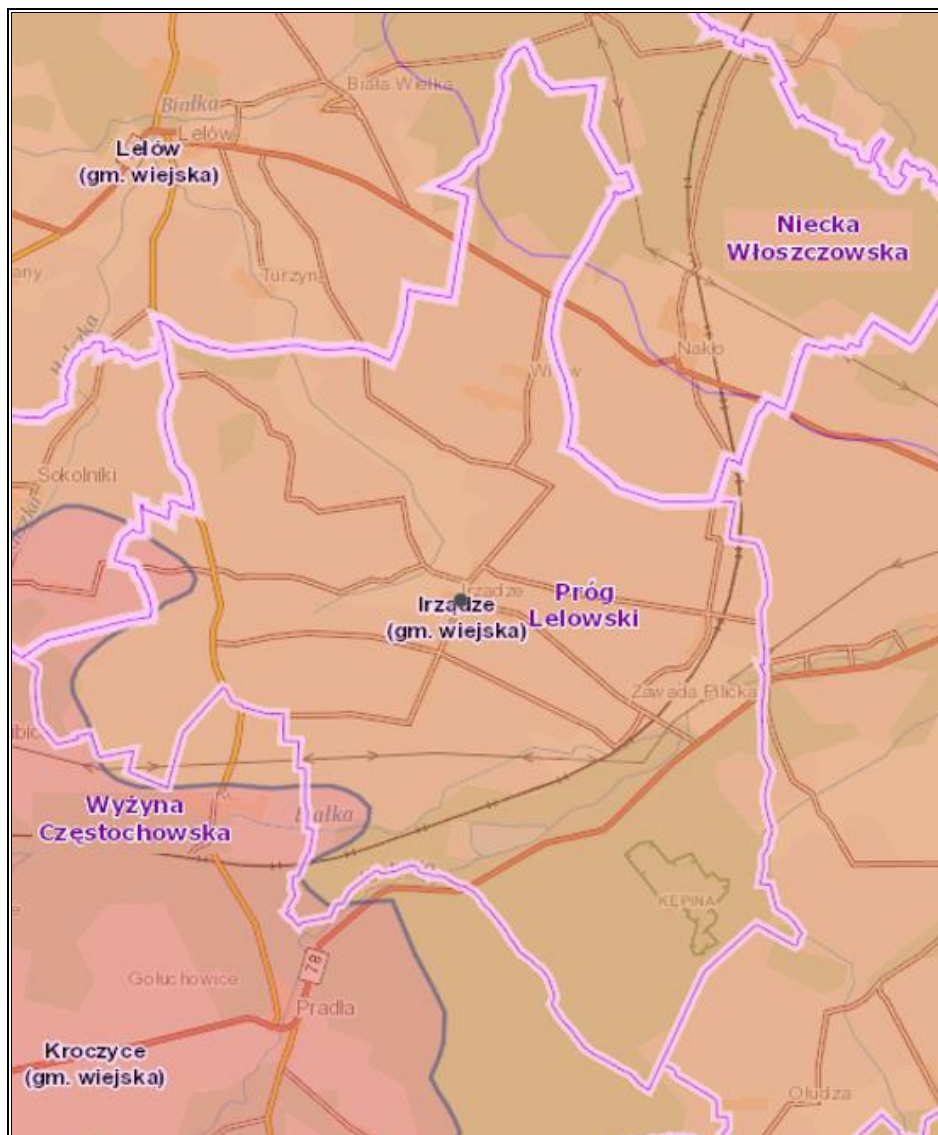
Tabela 2. Położenie gminy Irządze wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Wyszczególnienie	Gmina Irządze		
Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa		
Prowincja	Wyżyny Polskie		
Podprowincja	Wyżyna Śląsko-Krakowska	Wyżyna Małopolska	
Makroregion	Wyżyna Krakowska-Częstochowska	Wyżyna Przedborska	
Mezoregion	Wyżyna Częstochowska	Próg Lelowski	Niecka Włoszczowska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Geologia; <https://geologia.pgi.gov.pl/> (dostęp: 10.04.2024 r.)

Położenie gminy Irządze wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 2. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Irządze

Źródło: <https://geologia.pgi.gov.pl/> (dostęp: 10.04.2024 r.)

4.3. Zagospodarowanie przestrzenne

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Irządze przyjęte uchwałą Rady Gminy Irządze nr 20/III/2002 z dnia 30 grudnia 2002 r. Na terenie gminy obowiązują również Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Są to akty prawa miejscowego uchwalone przez Radę Gminy, które ustalają przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa zasady i warunki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego obowiązują w następujących miejscowościach: Wilków-Fryszerka, Wilków, Irządze i Mikołajewice oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

w miejscowości Irządze dotyczące działki nr 1636 o powierzchni 1,1000 ha, które zostały przyjęte następującymi uchwałami:

1. Uchwała nr 163/XXII/2005 Rady Gminy Irządze z dnia 6 lipca 2005 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Wilkowie-Fryszercie w Gminie Irządze”. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 9 sierpnia 2005 r. Nr 97, poz. 2655.
2. Uchwała nr 200/XXVI/2005 Rady Gminy Irządze z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Wilków w Gminie Irządze”. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 27 lutego 2006 r. Nr 21, poz. 705.
3. Uchwała nr 201/XXVI/2005 z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi gminnej Irządze”. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 27 lutego 2006 r. Nr 21, poz. 706.
4. Uchwała nr 202/XXVI/2005 Rady Gminy Irządze z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Mikołajewice w gminie Irządze”. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 27 lutego 2006 r. Nr 21, poz. 707.
5. Uchwała nr 238/XXXIII/2018 Rady Gminy Irządze z dnia 27 września 2018 r. w sprawie uchwalenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Irządze dla terenu położonego w miejscowości Irządze”. Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego z dnia 3 października 2018 r., poz. 6043⁵.

Gmina Irządze jest gminą o typowo rolniczym charakterze wynikającym głównie z korzystnych dla produkcji rolnej warunków przyrodniczych. Rolnictwo jest głównym źródłem utrzymania mieszkańców. W strukturze użytków rolnych dominują grunty orne – 86,15%, natomiast 13,85% przypada na łąki⁶.

⁵ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

⁶ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

4.4. Infrastruktura techniczna

4.4.1. Transport

4.4.1.1. Drogi

Układ komunikacyjny stanowi szkielet układu przestrzennego obszaru gminy. Gęstość sieci, stan techniczny i relacje stanowią o możliwościach rozwojowych danego obszaru. Sieć dróg publicznych na terenie gminy Irządze tworzą:

- droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko-Szczekociny,
- droga krajowa nr 78 relacji Chałupki-Chmielnik,
- droga wojewódzka nr 794 relacji Kraków-Koniecpol,
- drogi powiatowe, gminne i wewnętrzne.

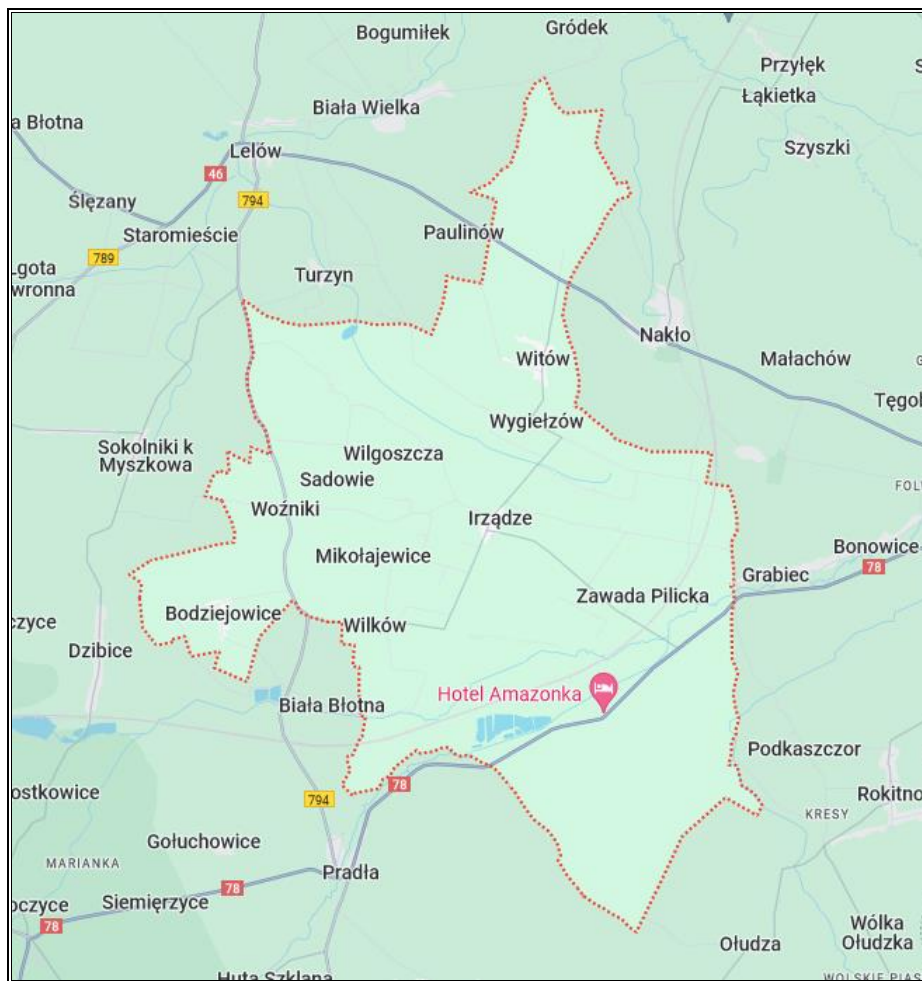
Przez teren gminy przebiega 8 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości 28,867 km, w tym 28,447 km stanowią drogi o nawierzchni asfaltowej oraz 0,420 km o nawierzchni tłuczniowej⁷. Gmina posiada następujące drogi:

- drogi gminne o nawierzchni asfaltowej – 52,785 km,
- drogi gminne o nawierzchni tłuczniowej – 11,021 km,
- drogi gminne o nawierzchni gruntowej – 32,367 km,
- drogi gminne o nawierzchni brukowcowej – 0,471 km⁸.

⁷ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

⁸ Dane z Urzędu Gminy Irządze.

Rysunek 3. Schemat sieci drogowej na terenie gminy Irządze

Źródło: <https://www.google.pl/maps/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

4.4.1.2. Ścieżki rowerowe

Na terenie gminy Irządze nie występują ścieżki rowerowe.

Brak infrastruktury zachęcającej do korzystania z rowerów może skłaniać mieszkańców do korzystania z samochodów osobowych lub innych środków transportu silnikowego. Większa liczba pojazdów na drogach oznacza zwiększoną emisję gazów cieplarnianych, co może przyczynić się do pogorszenia jakości powietrza i zmian klimatycznych.

Większa liczba samochodów na drogach może prowadzić do zwiększonego hałasu, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców i środowisko naturalne.

Brak ścieżek rowerowych może sprawić, że rowerzyści są narażeni na większe ryzyko wypadków drogowych.

4.4.1.3. Kolej i lotnictwo

Przez obszar gminy Irządze przebiega Centralna Magistrala Kolejowa relacji Katowice-Radzice, jednak na terenie gminy nie jest zlokalizowana stacja kolejowa⁹.

Na terenie gminy Irządze nie występują lotniska, ani lądowiska. W odległości ok. 50 km od Gminy znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach.

4.4.2. Infrastruktura zaopatrzenia w ciepło

Na terenie gminy Irządze nie funkcjonuje sieć ciepłownicza. Źródłami ciepła stanowiącymi przewagę na terenie gminy Irządze są lokalne kotłownie i piece węglowe używane w indywidualnych gospodarstwach domowych. Piece te nie posiadają urządzeń ochrony powietrza atmosferycznego. Jest to główne źródło niskiej emisji na terenie gminy Irządze¹⁰.

4.4.3. Infrastruktura zaopatrzenia w energię elektryczną

Gmina Irządze jest zaopatrywana w energię elektryczną z Głównego Punktu Zasilania – GPZ 110/15 kV w Zawadzie Pilickiej. Odbiorcy zasilani są ze stacji średniego i niskiego napięcia. Na terenie gminy nie występują linie przesyłowe¹¹.

4.4.4. Infrastruktura zaopatrzenia w gaz

Przez teren gminy Irządze nie przebiega sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu ciekłego propan-butan¹².

5. Ocena stanu środowiska

5.1. Obszary przyszłej interwencji

5.1.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1.1 Klimat

Gmina Irządze, zgodnie z regionalizacją klimatyczną wg W. Okołowicza i D. Martyn, znajduje się w obrębie zaliczanym do śląsko-małopolskiego regionu klimatycznego. Klimat w tym regionie kształtowany jest przez słabe wpływy wyżyn.

Średnioroczna temperatura w obrębie gminy Irządze wynosi 8-9°C. Roczna suma opadów na tym terenie waha się w granicach 650-750 mm. Usłonecznienie w Gminie Irządze wynosi ok.

⁹ Raport o stanie Gminy Irządze za 2022 rok.

¹⁰ *Strategia terytorialna Partnerstwa Gminy Koniecpol, Gminy Lelów i Gminy Irządze – „Razem dla Rozwoju”* przyjęta uchwałą nr XLIX/445/2022 Rady Miejskiej w Koniecpolu z dnia 20 października 2022 r.

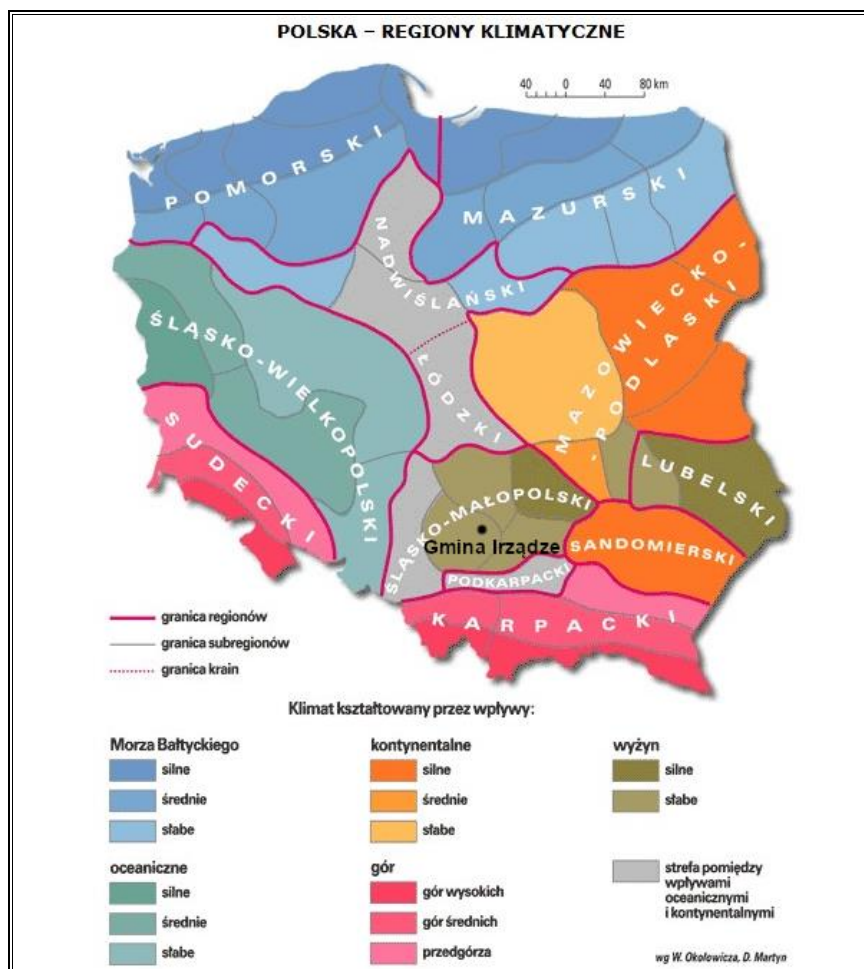
¹¹ *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Irządze* przyjęty uchwałą nr 147/XVII/2017 Rady Gminy Irządze z dnia 21 lutego 2017 r.

¹² *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Irządze* przyjęty uchwałą nr 147/XVII/2017 Rady Gminy Irządze z dnia 21 lutego 2017 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

1 700-1 750 h¹³. Okres wegetacyjny, tj. liczba dni ze średnią dobową temperaturą powyżej 5°C wynosi 225-230 dni¹⁴. W ciągu roku dominują wiatry wiejące z sektora zachodniego i południowo-zachodniego. Najmniejszy udział mają wiatry z północnego wschodu¹⁵.

Rysunek 4. Regiony klimatyczne Polski według W. Okołowicza i D. Martyn

Źródło: <http://www.wiking.edu.pl> (dostęp: 11.04.2024 r.)

5.1.1.2 Jakość powietrza

Proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w atmosferze jest bardzo skomplikowany i nie zawsze w sposób właściwy można określić strefy skażenia. Jest jednak pewne, że jakość powietrza w jednym rejonie jest ściśle uzależniona od zanieczyszczeń na innych obszarach. Zanieczyszczenia bowiem, w określonych warunkach transportowane są na dalekie odległości, wpływając bezpośrednio na stan jakości powietrza na tych terenach (duży udział w ogólnym tle zanieczyszczeń).

¹³ <https://klimat.imgw.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

¹⁴ http://rcin.org.pl/Content/58667/WA51_78605_r2016-t88-z1_Przeg-Geogr-Tomczyk.pdf (dostęp: 11.04.2024 r.)

¹⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego są:

- energetyka (kopalnie, szyby wiertnicze, paliwa kopalne),
- przemysł (przemysł ciężki, metalurgiczny, farmaceutyczny),
- komunikacja (transport lądowy i wodny),
- działalność komunalno-bytowa (paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, gromadzenie i utylizacja odpadów)¹⁶.

Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest tzw. „niska emisja”, czyli emisja pochodząca ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej czterdziestu metrów wysokości. Zjawisko to jest obserwowalne na terenach zwartej zabudowy, charakteryzującej się brakiem możliwości przewietrzania. Elementem składowym „niskiej emisji” są zanieczyszczenia emitowane podczas ogrzewania budynków mieszkalnych. W budownictwie jednorodzinnym, pomimo dużego zainteresowania ekologicznymi paliwami, wciąż wykorzystuje się głównie nieekologiczne paliwa stałe (węgiel, miał węglowy, koks). Zjawisko „niskiej emisji” nasila się szczególnie w okresie grzewczym, co może powodować wyraźne okresowe pogorszenie stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Ta sytuacja jest szczególnie uciążliwa także dla mieszkańców terenów o słabych warunkach przewietrzania.

Rzeczywista emisja zanieczyszczeń z jednego źródła może się różnić w zależności od:

- spalania węgla o różnej kaloryczności,
- opalania mieszkań drewnem,

Kolejnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na opisywanym terenie są środki komunikacyjne. Największe zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów zdiagnozowano przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, biegnących przez obszary o zwartej zabudowie. Główną przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń ze środków transportu jest przede wszystkim ich zły stan techniczny, nieodpowiednia eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu, a także zbyt mała przepustowość dróg lokalnych.

Sieć dróg w obszarze gminy Irządze, chociaż kluczowa dla komunikacji i rozwoju, może przyczyniać się do zanieczyszczeń powietrza poprzez emisję gazów i pyłów z pojazdów silnikowych. Intensywny ruch na drogach krajowych i lokalnych może generować duże ilości dwutlenku węgla, tlenków azotu, cząstek stałych oraz innych substancji szkodliwych dla zdrowia i środowiska.

¹⁶ Kraszewski D., Grzesińska D.; *Jesteś tym, czym oddychasz*, Kompendium wiedzy na temat niskiej emisji.

W przypadku ogrzewania, stosowanie tradycyjnych kotłów węglowych i gazowych w lokalnych kotłowniach może być kolejnym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza. Spalanie paliw kopalnych powoduje uwalnianie się do atmosfery substancji takich jak siarka, azot oraz pyły zawieszane, co negatywnie wpływa na jakość powietrza i zdrowie mieszkańców.

Stan jakości powietrza w województwie śląskim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego. Województwo śląskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza: aglomeracja górnośląska, aglomeracja rybnicko-jastrzębska, miasto Bielsko-Biała, miasto Częstochowa, strefa śląska. Zgodnie z przyjętym podziałem, gmina Irządze należy do strefy śląskiej.

Roczne oceny jakości powietrza, wykonywane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, obejmują wszystkie substancje, dla których obowiązek sporządzenia oceny wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2020, poz. 2279). Są to substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2021, poz. 845) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- dwutlenek siarki (SO_2),
- dwutlenek azotu (NO_2),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C_6H_6),
- ozon troposferyczny (O_3),
- pył zawieszony PM_{10} , oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren),
- pył $\text{PM}_{2,5}$.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin:

- dwutlenek siarki (SO_2),
- tlenki azotu (NO_x),
- ozon (O_3).

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie, lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- **klasa D1** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego - oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5}, dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II - poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

Na terenie gminy Irządze nie ma zlokalizowanej stacji monitoringu jakości powietrza, jednakże ocenami jakości powietrza objęte są wszystkie gminy w województwie śląskim, również te, na

terenie których nie ma stacji pomiarowej, ponieważ metodę uzupełniającą w stosunku do pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu stanowi, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, matematyczne modelowanie transportu i przemian substancji w powietrzu. Realizacja modelowania stężeń wybranych zanieczyszczeń na potrzeby wsparcia rocznej oceny jakości powietrza w strefach w Polsce, zgodnie z zapisami ustawy - Prawo Ochrony Środowiska (art. 88 ust. 6 ustawy - Poś), została od 2019 r. powierzona Instytutowi Ochrony Środowiska – Państwowemu Instytutowi Badawczemu (IOŚ-PIB). Najbliższą stacją wykorzystywaną dla powiadomień o ryzyku wystąpienia poziomu informowania lub alarmowego w zakresie pyłu zawieszonego PM10 jest stacja zlokalizowana w Zawierciu, przy ul. Gałczyńskiego.

O wyniku klasyfikacji całej strefy decyduje każde wystąpienie przekroczenia poziomu dopuszczalnego/docelowego/celu długoterminowego, nawet jeżeli nie obejmuje całego jej obszaru.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy śląskiej.

Tabela 3. Wynikowe klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy	
		Kryterium – poziom dopuszczalny							Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego	
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃		
Faza I		Faza II														
Strefa śląska	PL2405	A	A	C	A	C1	A	A	A	A	A	C	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2022

Tabela 4. Wynikowe klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy				Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy	
		Kryterium – poziom dopuszczalny				Kryterium - poziom docelowy	Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂		NO _x			
Strefa śląska	PL2405	A		A		A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2022

Roczna ocena jakości powietrza za 2022 r. w strefie śląskiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- pod kątem ochrony zdrowia:
 - dla poziomu dopuszczalnego PM₁₀,
 - dla poziomu dopuszczalnego PM_{2,5} w fazie II,
 - dla poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀,
 - dla poziomu celu długoterminowego ozonu,
- pod kątem ochrony roślin:
 - dla poziomu celu długoterminowego ozonu.

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy śląskiej były dotrzymane.

Główną przyczyną złej jakości powietrza w województwie śląskim, w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz zawartego w pyłe PM₁₀ benzo(a)pirenu, jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (emisja bytowo-komunalna). Znacznie mniejszy wpływ ma emisja przemysłowa i liniowa.

Od wielu lat pozostają w województwie śląskim w klasie A zanieczyszczenia gazowe, obejmujące dwutlenek siarki, dwutlenek azotu (poza obszarem przylegającym do stacji komunikacyjnej w Katowicach, przy alei Górnośląskiej), tlenek węgla i benzen, a także oznaczane w pyłe zawieszonym PM₁₀ metale: ołów, arsen, kadm i nikiel.

Oddziaływanie naturalnych źródeł emisji, niezwiązanych z działalnością człowieka, jest przyczyną przekroczenia ozonu w strefie śląskiej wg kryteriów dla ochrony zdrowia oraz ochrony roślin dla poziomu celu długoterminowego.

Od roku 2018 zauważalna jest poprawa jakości powietrza w województwie śląskim, a rok 2022 był najkorzystniejszy w zakresie jakości powietrza od początku realizacji pomiarów w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Do tej poprawy z pewnością przyczyniły się postępujące prace wynikające z „uchwały antysmogowej” oraz programów ochrony powietrza. Nie można jednak pominąć sytuacji meteorologicznej w roku 2022, ponieważ ciepłe miesiące zimowe również przyczyniły się do zmniejszenia poziomu stężeń zanieczyszczeń i liczby dni z przekroczeniami norm

Gmina Irządze znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ oraz poziomu celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia, ponadto znalazła się w obszarze przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozony pod kątem ochrony roślin.

W poniższej tabeli przedstawiono wyniki stężeń zanieczyszczeń powietrza w Gminie Irządze za rok 2022, uzyskane na podstawie modelowania matematycznego.

Tabela 5. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w gminie Irządze w 2022 r., uzyskane na podstawie modelowania matematycznego

Rok	NO ₂ [µg/m ³]	SO ₂ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]	PM2,5 [µg/m ³]	Benzen [µg/m ³]	Pb [µg/m ³]	As [ng/m ³]	Cd [ng/m ³]	Ni [ng/m ³]	B(a)P [ng/m ³]	CO [mg/m ³]
2022	8-10	4,5-5	18-21	12-16	1	0,01	0,5-0,6	0,3	2	1-2	0,17
Poziom dopuszczalny/docelowy	40	20	40	20	5	0,5	6	5	20	1	10

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring Środowiska w Katowicach

Zgodnie z powyższą tabelą na terenie gminy Irządze występuje przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. Ponadto kryteria klasyfikacyjne dla pyłu zawieszonego PM10 w celu ochrony zdrowia ludzi obejmują poziom dopuszczalny stężeń średnich rocznych 40 µg/m³ oraz dobowy poziom dopuszczalny wraz z dopuszczalną częstością przekraczania wynoszącą 35 dni dla stężeń dobowych przekraczających 50 µg/m³. W strefie śląskiej liczba dni z przekroczeniami wynosiła od 0 do 75, wobec powyższego kryterium dotyczące 35 dni nie zostało dotrzymane.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Spalanie złej jakości paliw powoduje wysoką emisję do powietrza substancji mających negatywny wpływ na zdrowie ludzi, a także na stan środowiska naturalnego. Dlatego na obszarze województwa wprowadzono uchwałę antysmogową. Uchwała antysmogowa województwa śląskiego określa instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Uchwałę stosuje się do instalacji, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. 2024 poz. 266).

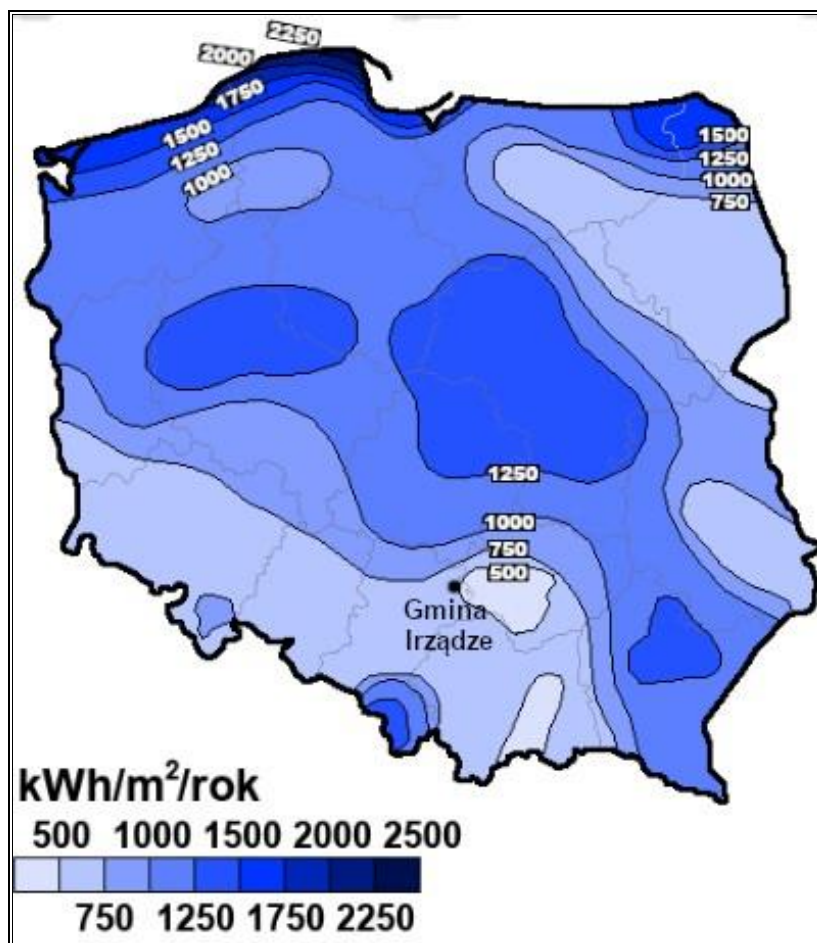
Na terenie gminy Irządze realizowany jest Program Czyste Powietrze. Czyste Powietrze to kompleksowy program, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. W ramach Porozumienia z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w Gminie Irządze działa Gminny Punkt Konsultacyjno-Informacyjny Programu Czyste Powietrze. W punkcie mieszkańcy otrzymają wiedzę na temat programu oraz sposobu wypełnienia wniosku o dofinansowanie i wniosku o płatność w ramach Programu Czyste Powietrze.

Odnawialne źródła energii

Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, a w efekcie poprawa jakości powietrza może nastąpić także poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. Odnawialnymi źródłami energii są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące przede wszystkim energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię geotermalną, energię wodną oraz energię otrzymywaną z biomasy i biogazu. Efektywność pracy instalacji wykorzystujących energię odnawialną uzależniona jest jednak od potencjału wykorzystania poszczególnych źródeł i uwarunkowań obszaru, na którym zostaną zlokalizowane.

Gmina Irządze charakteryzuje się położeniem w strefie słabych wiatrów dla rozwoju energetyki wiatrowej. Poniższa mapa energii wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wskazuje, iż energia wiatru na obszarze gminy wynosi ok. 500-750 kWh/m²/rok.

Rysunek 5. Położenie gminy Irządze na mapie energii wiatru w kWh/m² na wysokości 30 m nad poziomem gruntu

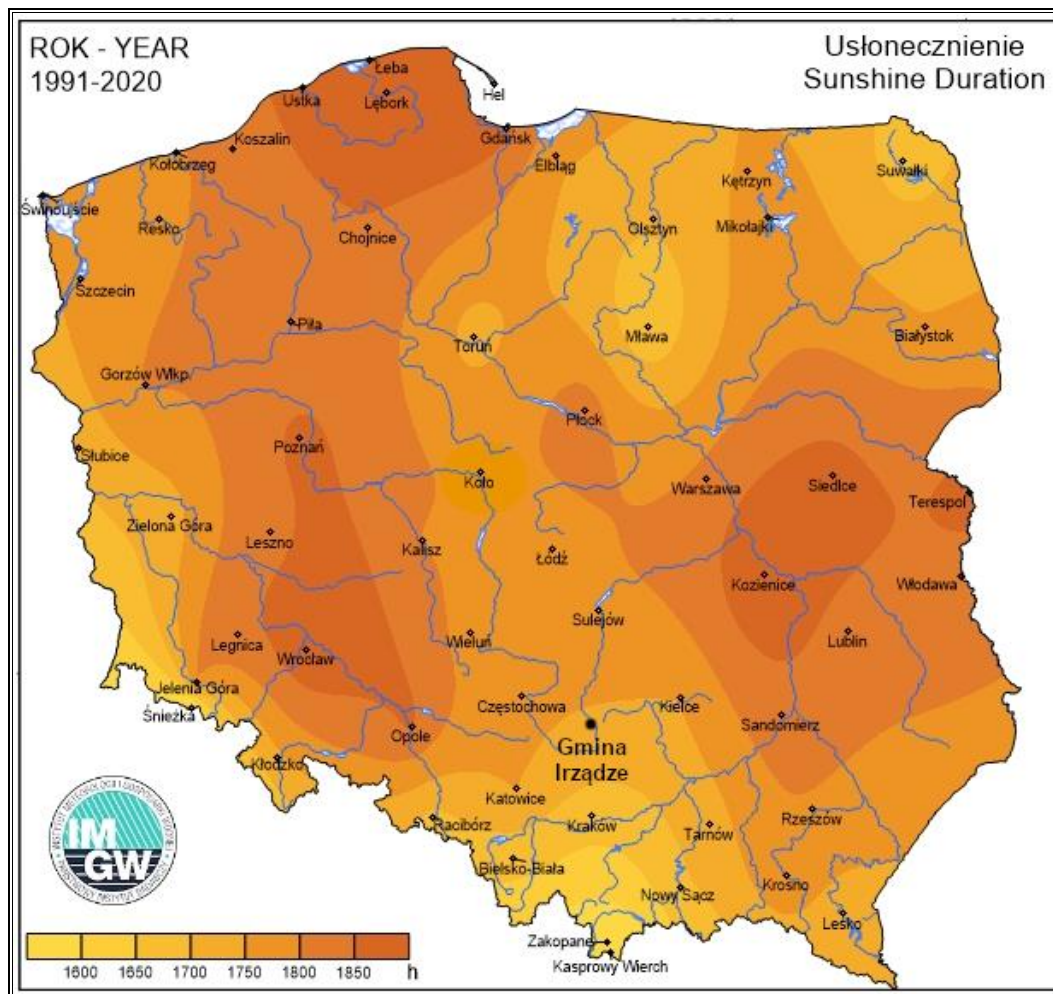
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Halina Lorenc, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Opracowanie 2001, Warszawa

W związku z położeniem gminy Irządze w strefie słabych wiatrów dla rozwoju energetyki wiatrowej na terenie tym nie są wykorzystywane odnawialne źródła energii pozyskujące energię z wiatru.

Położenie gminy jest umiarkowanie korzystne pod kątem rozwoju instalacji wykorzystujących energię słoneczną. Usłonecznienie w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) wynosi na obszarze gminy około 1 700 godzin i należy do umiarkowanych w warunkach polskich. Oznacza to, że występuje tu średni potencjał do wykorzystania energii słonecznej na cele c.o. i c.w.u.

Położenie gminy Irządze na mapie usłonecznienia na terenie Polski przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 6. Położenie gminy Irządze na mapie usłonecznienia na terenie Polski

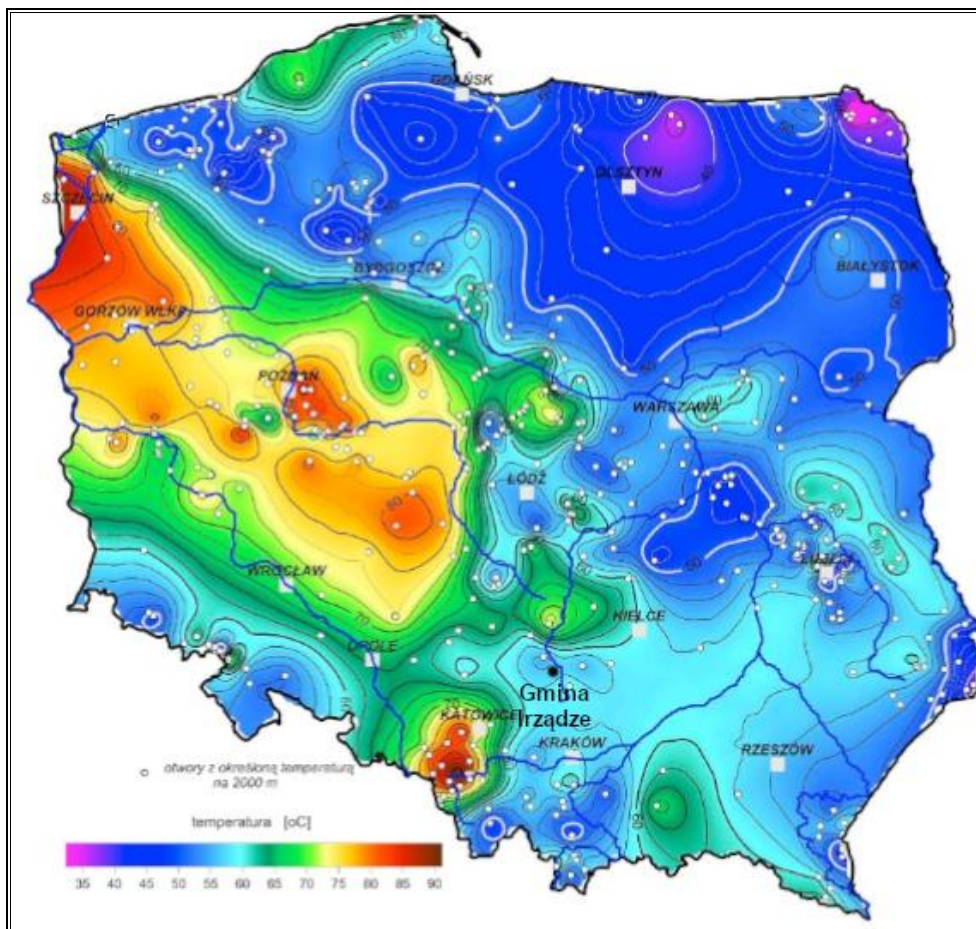

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy, <http://klimat.pogodynka.pl>

Na terenie gminy Irządze na budynkach mieszkalnych oraz budynkach użyteczności publicznej zlokalizowane są instalacje fotowoltaiczne. W ramach programu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) dla osi priorytetowej: IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna dla działania: 4.1. Odnawialne źródła energii dla poddziałania: 4.1.3. Odnawialne źródła energii – konkurs – zainstalowanych zostało 120 instalacji fotowoltaicznych oraz 63 instalacje solarne.

Temperatura wód geotermalnych zlokalizowanych na terytorium gminy Irządze na głębokości 2 000 m p.p.t. wynosi około 60°C. Uznaje się, że wydobycie wód geotermalnych jest opłacalne, gdy do głębokości 2 km temperatura osiąga ok. 55-60°C. Należy jednak uwzględnić jeszcze inne czynniki determinujące opłacalność wydobycia – mineralizację, głębokość zalegania złoża, czy wydajność eksploatacyjną.

Rysunek 7. Położenie gminy Irządze na mapie temperatury na głębokości 2 000 m p.p.t.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.pgi.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Do energii odnawialnej, poza wspomnianą energią wiatru, energią promieniowania słonecznego i energią geotermalną, zalicza się energię wodną oraz energię otrzymywaną z biomasy i biogazu. Teren gminy Irządze charakteryzuje się niskim potencjałem energetycznym cieków wodnych do lokalizacji instalacji wykorzystujących energię wody. Biomasa (np. w formie brykietu czy pelletu) może być wykorzystywana przez indywidualnych właścicieli nieruchomości na cele grzewcze. W ramach programu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) dla osi priorytetowej: IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna dla działania: 4.1. Odnawialne źródła energii dla poddziałania: 4.1.3. Odnawialne źródła energii – konkurs – zainstalowanych zostało 10 kotłów na pellet. Staje się również możliwością dla tych, którzy posiadają grunty, gdzie ze względu na niską jakość gleb, nie opłaca się uprawiać roślin, ale można je wykorzystać pod uprawy roślin energetycznych, z których powstaje biomasa. Z kolei źródłem biogazu najczęściej są pozostałości z produkcji rolnej lub z oczyszczalni ścieków. Nie są one jednak wykorzystywane do produkcji biomasy ani biogazu na terenie gminy.

Ponadto w ramach ww. konkursu zainstalowane również zostały wykorzystujące energie ciepła 22 pompy ciepła powietrze.

Poprawa jakości powietrza jest możliwa poprzez następujące działania:

- ograniczenie stosowania tradycyjnych paliw na rzecz niskoemisyjnych źródeł energii: gazowych, olejowych,
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- wykonywanie termomodernizacji budynków,
- wprowadzanie zmian technologicznych w zakładach przemysłowych zmierzających do eliminacji lub ograniczenia emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery,
- wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż tras komunikacyjnych oraz w sąsiedztwie obiektów i urządzeń emitujących zanieczyszczenia.

5.1.1.3 Analiza SWOT

Na podstawie analizy klimatu i jakości powietrza, określono mocne i słabe strony Gminy oraz szanse

i zagrożenia płynące z jej otoczenia mające wpływ na klimat i jakość powietrza na terenie gminy.

Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, — udział Gminy w Programie Czyste Powietrze oraz lokalizacja Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego Programu na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> — przekroczenie poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10, poziomie celu długoterminowego ozonu pod kątem ochrony zdrowia oraz pod kątem ochrony roślin, — wykorzystywanie węgla do ogrzewania budynków.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — edukacja ekologiczna mieszkańców, — rozwój nowych technologii energetycznych, bazujących na odnawialnych źródłach energii, — realizacja założeń programu ochrony powietrza dla strefy śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> — rosnące koszty inwestycji OZE, — wzrost cen nośników energii wykorzystywanych na cele grzewcze, — wzrost natężenia ruchu na szlakach komunikacyjnych, — zmiany klimatu.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.2. Zagrożenia hałasem

Przez hałas rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego charakteryzującym się różnorodnością źródeł

i powszechnością występowania. Głównym źródłem emisji hałasu w Gminie Irządze są szlaki komunikacyjne:

- droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko-Szczekociny,
- droga krajowa nr 78 relacji Chałupki-Chmielnik,
- droga wojewódzka nr 794 relacji Kraków-Koniecpol.

Hałas stanowi zagrożenie dla zdrowia i ma wpływ na jakość życia mieszkańców, a także oddziałuje negatywnie na zwierzęta. Długotrwała ekspozycja na hałas może m.in. powodować znaczne zaburzenia snu, chorobę niedokrwienną serca, spadek koncentracji, czy rozdrażnienie.

Ochroną akustyczną objęte są określone rodzaje terenów, wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, wyróżnione ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (np. tereny zamieszkałe, rekreacyjne, szpitale). Ograniczenie emisji hałasu może nastąpić m.in. poprzez stosowanie środków technicznych, technologicznych lub organizacyjnych zmniejszających natężenie hałasu, ale również poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące lokalizacji obiektów przemysłowych, zapewnienie odpowiednich odległości terenów przeznaczonych pod nową zabudowę lub stosowanie odpowiednich barier akustycznych. Istotnym działaniem w zakresie ograniczania natężania hałasu jest także monitoring.

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu. Oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo co 5 lat dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- głównych dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 milionów pojazdów w ciągu roku tj. ok. 8 200 poj./dobę,
- głównych linii kolejowych, po których rocznie przejeżdża ponad 30 000 pociągów,
- głównych portów lotniczych, na których odbywa się powyżej 50 000 operacji rocznie.

Standardy dotyczące klimatu akustycznego określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112). W rozporządzeniu zawarte są dopuszczalne poziomy hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł (dróg i linii kolejowych, linii elektroenergetycznych, startów, przelotów i lądowań statków powietrznych oraz pozostałych obiektów i grup źródeł hałasu),

w odniesieniu do rodzaju terenów wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	65	55	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ¹⁾	55	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ¹⁾ c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	60	50	50	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	65	55	55	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Tabela 10. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez straty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długotrwały średni poziom dźwięku A w dB			
		Starty, lądowania i przeloty statków powietrznych		Linie elektroenergetyczne	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1	a) Strefa ochronna „A” uzdrowska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży	55	45	45	40
2	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ¹⁾	60	50	50	45

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

Monitoring klimatu akustycznego realizowany jest zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., uwzględniającą wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE. Celem podsystemu monitoringu klimatu akustycznego jest gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o stanie akustycznym środowiska. Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Działania te prowadzone są zarówno dla terenów objętych obowiązkiem sporządzania map strategicznych, jak i terenów pozostałych, na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu lub innych metod oceny poziomu hałasu. Wyniki pomiarów hałasu w środowisku gromadzone są w systemie informatycznym Inspekcji Ochrony Środowiska, w bazie danych EHAŁAS. Dane obejmują 4 kategorie źródeł hałasu: droga, linie szynowe, lotnisko oraz instalacje i zakłady przemysłowe.

Na terenie gminy Irządze, nie były prowadzone badania stanu klimatu akustycznego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z danymi zawartymi w bazie EHAŁAS (baza

Na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 wykonanego przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad można odczytać średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych, które przebiegają przez gminę Irządze.

Charakterystykę wykonanych pomiarów odcinków dróg krajowych, które przebiegają przez teren gminy Irządze, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Średni dobowy ruch roczny na odcinkach dróg krajowych przebiegających przez teren gminy Irządze

Numer drogi	Nazwa odcinka	SDRR poj. silnik. ogółem
46	LELÓW /UL. KONIECPOLSKA (DW794)/ - SZCZEKOCINY /UL. ŚLĄSKA (DK78)/	3 686
78	PRADŁA /UL. WYZWOLENIA (DW794)/ - SZCZEKOCINY /UL. LELOWSKA (DK46)/	8 584

Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych ogółem wynosił 13 574 poj./dobę. Na odcinkach dróg krajowych nr 46 oraz 78 przebiegających przez teren gminy Irządze średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych ogółem nie został przekroczony.

Na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 wykonanego przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad można odczytać średni dobowy ruch roczny na drodze wojewódzkiej, które przebiegają przez gminę Irządze.

Charakterystykę wykonanych pomiarów odcinków drogi wojewódzkiej, które przebiegają przez teren gminy Irządze, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Średni dobowy ruch roczny na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Irządze

Numer drogi	Nazwa odcinka	SDRR poj. silnik. ogółem
794	LELÓW /UL. ŻARECKA (DK46)/ - WOŹNIKI	1 422
	WOŹNIKI - PRADŁA /DK78/	1 990

Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021> (dostęp: 05.04.2024 r.)

Średni dobowy ruch roczny na drogach wojewódzkich ogółem wynosił 4 231 poj./dobę. Na odcinkach drogi wojewódzkiej przebiegających przez teren gminy Irządze średni dobowy ruch roczny nie przekroczył wartości na drogach wojewódzkich ogółem.

Na podstawie występujących źródeł hałasu oraz średniego dobowego ruchu na odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich na terenie gminy Irządze można stwierdzić, iż na tym terenie prawdopodobnie nie występuje zagrożenie hałasem. Jednakże należy pamiętać, że konieczne jest bieżące modernizowanie dróg, które mogą być potencjalnymi źródłami hałasu, aby

utrzymać niski poziom emisji dźwięku oraz zapewnić komfortowe warunki życia dla mieszkańców.

5.1.2.1 Analiza SWOT

Na podstawie analizy pomiarów natężenia ruchu samochodowego na drogach, prowadzonych działalności w granicach gminy, określono jakie są jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia płynące z otoczenia mające wpływ na poziom hałasu na terenie gminy.

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zagrożenia hałasem

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — dla drogi krajowej nr 78 przebiegającej przez teren gminy Irządze została sporządzona strategiczna mapa hałasu, — średni dobowy ruch roczny na odcinkach dróg krajowych i drogi wojewódzkiej był niższy niż na wszystkich drogach krajowych oraz wszystkich drogach wojewódzkich, — brak dużych zakładów przemysłowych na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> — brak prowadzonych badań stanu klimatu akustycznego na terenie gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — uwzględnianie w mpzp zapisów dotyczących ograniczania uciążliwości powodowanych przez hałas, — remonty nawierzchni dróg publicznych, — stosowanie rozwiązań technicznych lub technologicznych wpływających na ograniczenie emisji hałasu, — budowa ścieżek rowerowych. 	<ul style="list-style-type: none"> — wzrost natężenia ruchu pojazdów na drogach, — rosnące koszty inwestycji drogowych.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.3 Pola elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne jest to pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz.

W aktualnym stanie prawnym można wyróżnić promieniowanie:

- jonizujące, powstające w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych, przed którym ochrona unormowana jest w ustawie z 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe,
- niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, związane ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne, przed którym ochronę reguluje ustawa Prawo ochrony środowiska, w dziale VI pod nazwą „Ochrona przed polami elektromagnetycznymi”.

Niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne w postaci pól elektromagnetycznych (PEM) zawsze występowało w środowisku naturalnym. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego, które występują na terenie gminy Irządze, należą m.in.:

- stacje i linie energetyczne,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne wykorzystywane w przemyśle, medycynie, policji, straży pożarnej.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, a także zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Gmina Irządze zaopatrywana jest w energię elektryczną z głównego punktu zasilania GPZ 110/15 kV w Zawadzie Pilickiej. Odbiorcy zasilani są z 43 stacji średniego i niskiego napięcia. Na terenie gminy nie występują linie przesyłowe¹⁷.

W ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie gminy Irządze, w 2023 roku przeprowadzono jeden pomiar okresowy (monitoringowy) promieniowania elektromagnetycznego (PEM), w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Irządze w rejonie posesji nr 126. Badanie przeprowadzone w dniu 16.08.2023 roku, wykazało występowanie średniego poziomu promieniowania elektromagnetycznego o wartości poniżej proggu czułości sondy pomiarowej tj. 0,7 V/m.

Analiza przeprowadzonego pomiaru monitoringowego nie wykazała przekroczenia dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku dla badanego zakresu częstotliwości, o wartości minimalnej wynoszącej 28 V/m, poziomy te ustalono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019r., poz. 2448).

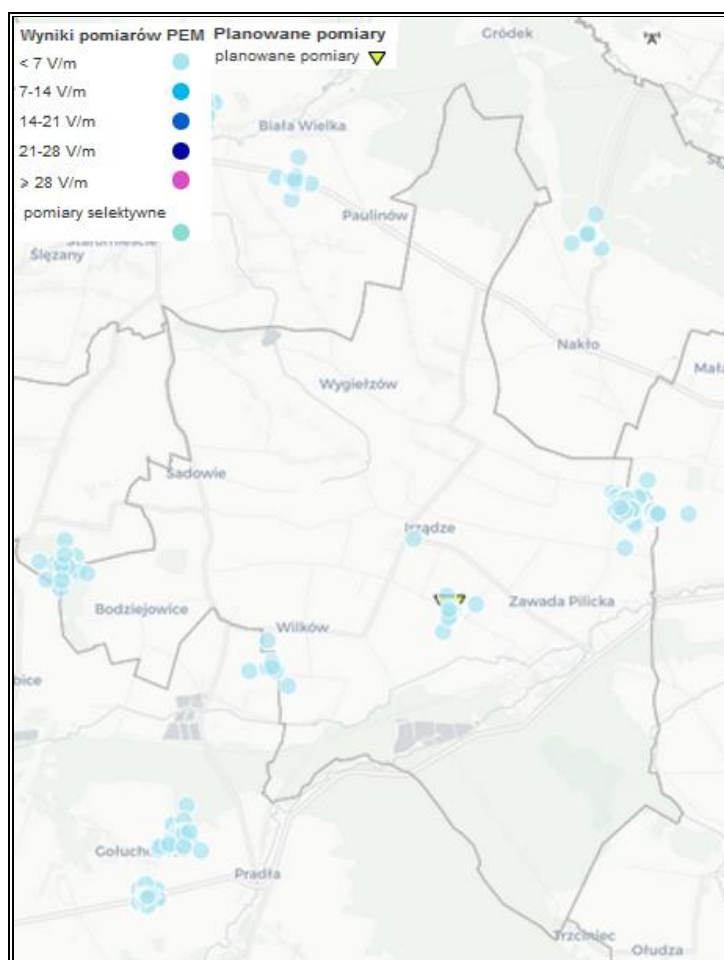
Ponadto zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na

¹⁷ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Irządze przyjęty uchwałą nr 147/XVII/2017 Rady Gminy Irządze z dnia 21 lutego 2017 r.

podstawie pomiarów innych niż monitoringowe, w granicach gminy Irządze nie wykazano występowania takich terenów.

W lipcu 2021 r. Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy uruchomił, ogólnodostępny, bezpłatny System Informacyjny o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne – SI2PEM. Dzięki niemu możliwe jest sprawdzenie poziomu pola elektromagnetycznego w dowolnie wybranych miejscu na terenie całego kraju. System ten oparty jest na danych z dziesiątek tysięcy pomiarów pól elektromagnetycznych wspartych zaawansowanymi modelami matematycznymi.

Rysunek 9. Lokalizacja stacji bazowych oraz wyników pomiarów PEM na terenie gminy Irządze

Źródło: <https://si2pem.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Istniejące urządzenia na terenie gminy Irządze nie stanowią większego zagrożenia. W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym należy jednak uwzględniać następujące działania: wprowadzać zakazy lokalizowania nowych obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi w pasach technologicznych wzdłuż linii elektroenergetycznych, a także ograniczać lokalizowanie stacji bazowych telefonii komórkowych emitujących promieniowanie elektromagnetyczne w postaci masztów

antenowych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów mieszkaniowych oraz na terenach przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową.

5.1.3.1 Analiza SWOT

Na podstawie analizy pól elektromagnetycznych, określono mocne i słabe strony Gminy oraz szanse i zagrożenia płynące z jej otoczenia mające wpływ na poziom pól elektromagnetycznych na terenie gminy.

Tabela 14. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Pola elektromagnetyczne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — brak urządzeń powodujących większe zagrożenie w zakresie emisji szkodliwych fal elektromagnetycznych, — brak przekroczenia wartości dopuszczalnej pól elektromagnetycznych w środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> — brak
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — wprowadzenie systemu monitoringu środowiska - okresowe badania kontrolne poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, — modernizacja napowietrznej sieci energetycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> — rosnące zapotrzebowanie społeczeństwa na media (radio, telewizję, Internet) i urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne, — niska świadomość społeczna dotyczące pól elektromagnetycznych.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.4 Gospodarowanie wodami

5.1.4.1. Charakterystyka wód zlokalizowanych na terenie gminy

Gmina Irządze pod względem hydrograficznym należy do regionu wodnego Środkowej Wisły. Główne ciekі zlokalizowane na terenie gminy to: Białka i Krztynia. Ponadto na terenie gminy występuje również zbiornik wodny Stawy Wygiełzowskie i Stawy Irządze.

5.1.4.2. Jednolite części wód powierzchniowych

Zgodnie z wykazem JCWP obowiązującym w latach 2016-2021 do jednolitych części wód powierzchniowych, których zlewnie znajdowały się na obszarze gminy Irządze należały:

- RW200024254149 – Krztynia od Białki do ujścia,
- RW200062541469 – Żebrówka,
- RW20006254154 – Dopływ spod Małachowa,
- RW20006254158 – Dopływ spod Nakła,
- RW200062541714 – Białka,
- RW200072541449 – Krztynia do Białki.

Od dnia 17 lutego 2023 obowiązuje rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły. Poniżej zostały przedstawione JCWP na terenie gminy Irządze wg nowego planu:

- RW2000062541711 – Pilica do Kanału Kopanka,
- RW200006254169 – Białka,
- RW2000062541469 – Żebrówka,
- RW200006254143 – Krztynia do Białki,
- RW200016254149 – Krztynia od Białki do ujścia.

Monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest w jednolitych częściach wód powierzchniowych zgodnie z podziałem określonym w obowiązującym planie gospodarowania wodami (PGW), w przypadku gminy Irządze w PGW dla obszaru dorzecza Wisły, regionu wodnego Środkowej Wisły. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) to jednostki wydzielone na potrzeby gospodarowania wodami, które są oddzielnymi i znaczącymi elementami wód powierzchniowych, przy czym większe cieki mogą być podzielone na mniejsze odcinki.

Wszystkie JCWP badane były w punktach reprezentatywnych, zlokalizowanych na ich zamknięciu. Ocena wód wykonana dla punktu reprezentatywnego jest oceną całej JCWP. Badania monitoringowe wód powierzchniowych prowadzone są w cyklach 6-letnich, zgodnych z planami gospodarowania wodami, na podstawie obowiązujących programów wykonawczych zatwierdzanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych – (Dz.U. 2021r., poz. 1475) klasyfikacje stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się nie rzadziej niż co 3 lata, na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat. Corocznie wykonywana jest klasyfikacja elementów fizykochemicznych, biologicznych, hydromorfologicznych oraz klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego. Ostatnia ocena wód płynących na terenie gminy obejmuje lata 2016-2021, to jest okres cyklu wodnego 2016-2021. Wykaz JCWP i punktów monitoringowych, dla których wykonano tę ocenę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Wykaz JCWP i punktów monitoringowych z cyklu wodnego 2016-2021

Lp.	JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Nazwa ppk	Lokalizacja ppk
1.	Krztynia do Białki	Zlewnia JCWP obejmuje południowo-zachodnią część gminy	Krztynia - m. Krztynia, most	Powiat zawierciański, Gmina Irządze
2.	Krztynia od Białki do ujścia	Zlewnia JCWP zajmuje wschodnią część gminy	Krztynia – ujście do Pilicy m. Tęgobórz	Powiat zawierciański, Gmina Szczekociny
3.	Żebrówka	Zlewnia JCWP Żebrówka znajduje się w południowo-wschodniej części gminy	Żebrówka – ujście do Krztyni	Powiat zawierciański, Gmina Szczekociny
4.	Białka	Zlewnia JCWP stanowi środkową i północną część gminy	Białka – ujście do Pilicy Koniecpol	Powiat częstochowski, Gmina Koniecpol

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring Środowiska w Katowicach

Na terenie gminy znajdują się również niewielkie fragmenty zlewni JCWP Dopływ spod Nakła i JCWP Dopływ spod Małachowa, jednak same cieki nie przepływają przez teren gminy.

Kolejny 6-letni cykl badań wód dotyczy lat 2022-2027 i jest prowadzony w zaktualizowanych przez KZGW jednolitych częściach wód powierzchniowych. Obecnie przez teren gminy Irządze przepływają 4 JCWP i są one nieco zmienione w stosunku do poprzednich PGW. W 2022 roku badania wykonywano w JCWP zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 16. Wykaz JCWP i punktów monitoringowych z cyklu wodnego 2022-2027

Lp.	JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Nazwa ppk	Lokalizacja ppk
1.	Krztynia do Białki	Zlewnia JCWP obejmuje południowo-zachodnią część gminy	Krztynia - m. Krztynia, most	Powiat zawierciański, Gmina Irządze
2.	Krztynia od Białki do ujścia	Zlewnia JCWP zajmuje wschodnią część gminy	Krztynia – ujście do Pilicy m. Tęgobórz	Powiat zawierciański, Gmina Szczekociny
3.	Żebrówka	Zlewnia JCWP Żebrówka znajduje się w południowo-wschodniej części gminy	Żebrówka – ujście do Krztyni	Powiat zawierciański, Gmina Szczekociny
4.	Białka	Zlewnia JCWP stanowi środkową i północną część gminy	Białka – Wąsosz ul. Wesola	Powiat częstochowski, Gmina Koniecpol

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring Środowiska w Katowicach

Niewielkie fragmenty północno-wschodniej części gminy zajmuje zlewnia JCWP Pilica do Kanału Kopanka, natomiast żaden ciek należący do JCWP nie przepływa przez gminę.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

W roku 2023 badano następujące JCWP: Krztynia od Białki do ujścia, Białka i Żebrówka. Wyniki badań tych wód podlegają obecnie weryfikacji i zatwierdzeniu, natomiast klasyfikacja wskaźników będzie dostępna do dnia 30 czerwca 2024 roku.

Ocena stanu wód przepływających przez teren gminy Irządze za lata 2016-2021 oraz wyniki klasyfikacji elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych i wskaźników stanu chemicznego badanych w roku 2022 znajdują się w poniższej tabeli.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Tabela 17. Klasyfikacja i ocena wód płynących na terenie gminy Irządze za lata 2016-2021 oraz 2022

Nazwa i kod jcw	Krztylnia do Białki PLRW200072541449	Krztylnia do Białki PLRW200006254143	Krztylnia od Białki do ujścia PLRW200024254149	Krztylnia od Białki do ujścia PLRW200016254149	Żebrówka PLRW200062541469		Białka PLRW200062541714	Białka PLRW200006254169
Nazwa i kod punktu pomiarowo- kontrolnego	Krztylnia - m. Krztylnia, most PL01S1301_3954		Krztylnia - ujście do Pilicy m. Tęgobórz PL01S1301_1735		Żebrówka - ujście do Krztylni PL01S1301_4007		Białka - ujście do Pilicy m. Koniecpol PL01S1301_1737	Białka - Wąsosz ul. Wesoła PL01S1301_0250
Rok prowadzenia badań	2019	2022	2016-2021	2022	2019-2021	2022	2016 -2021	2022
Klasa elementów biologicznych	2	3	4	2	3	2	5	3
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Fitobentos	Fitobentos, Makrobezkręgowce bentosowe	Ichtiofauna	Fitobentos, Makrofity	Ichtiofauna	Fitobentos	Ichtiofauna	Makrofity
Klasa elementów hydromorfologicznych	4	-	1	1	4	-	2	4
Klasa elementów fizykochemicznych gr.3.1-3.5	>2	>2	>2	>2	>2	>2	>2	2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Odczyn pH, Azot azotynowy, Fosfor fosforanowy	BZT ₅ , Azot azotanowy, Azot ogólny, Fosfor fosforanowy	Wapń, Azot azotanowy	Azot azotanowy	Wapń, Twardość og.	Przewodność, Azot azotanowy, Azot ogólny, Fosfor fosforanowy	Wapń, Twardość og.	BZT ₅ , Przewodność, Azot azotanowy, Azot ogólny, Fosfor fosforanowy
Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne gr.3.6	-	-	2	2	2	-	2	2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	-	-	Bar, Bor, Cynk, Miedź, Glin, Fluorki	Węglowodory ropopochodne	Aldehyd mrówkowy, Bar, Miedź, Fenole lotne, Glin, Tal	-	Bar, Glin, Fluorki	Miedź
Klasyfikacja stanu ekologicznego	Umiarkowany stan ekologiczny	-	Słaby stan ekologiczny	-	Umiarkowany stan ekologiczny	-	Zły stan ekologiczny	-
Klasa wskaźników chemicznych	-	-	>1	>1	>1	>1	>1	>1
Wskaźniki grupy 4.1.- 4.2. zaklasyfikowane poniżej dobrego stanu chemicznego	-	-	Difenyloetery bromowane (Biota), Rtęć (Biota), Benzo(a)piren, Heptachlor (Biota)	Fluoranten, Ołów i jego zw., Rtęć i jej zw., Benzo(a)piren	Benzo(a)piren	Benzo(a)piren	Benzo(a)piren	Ołów i jego związki, Benzo(a)piren
Stan chemiczny	-	-	Stan chemiczny poniżej dobrego	-	Stan chemiczny poniżej dobrego	-	Stan chemiczny poniżej dobrego	-
Stan wód	Zły stan wód	-	Zły stan wód	-	Zły stan wód	-	Zły stan wód	-

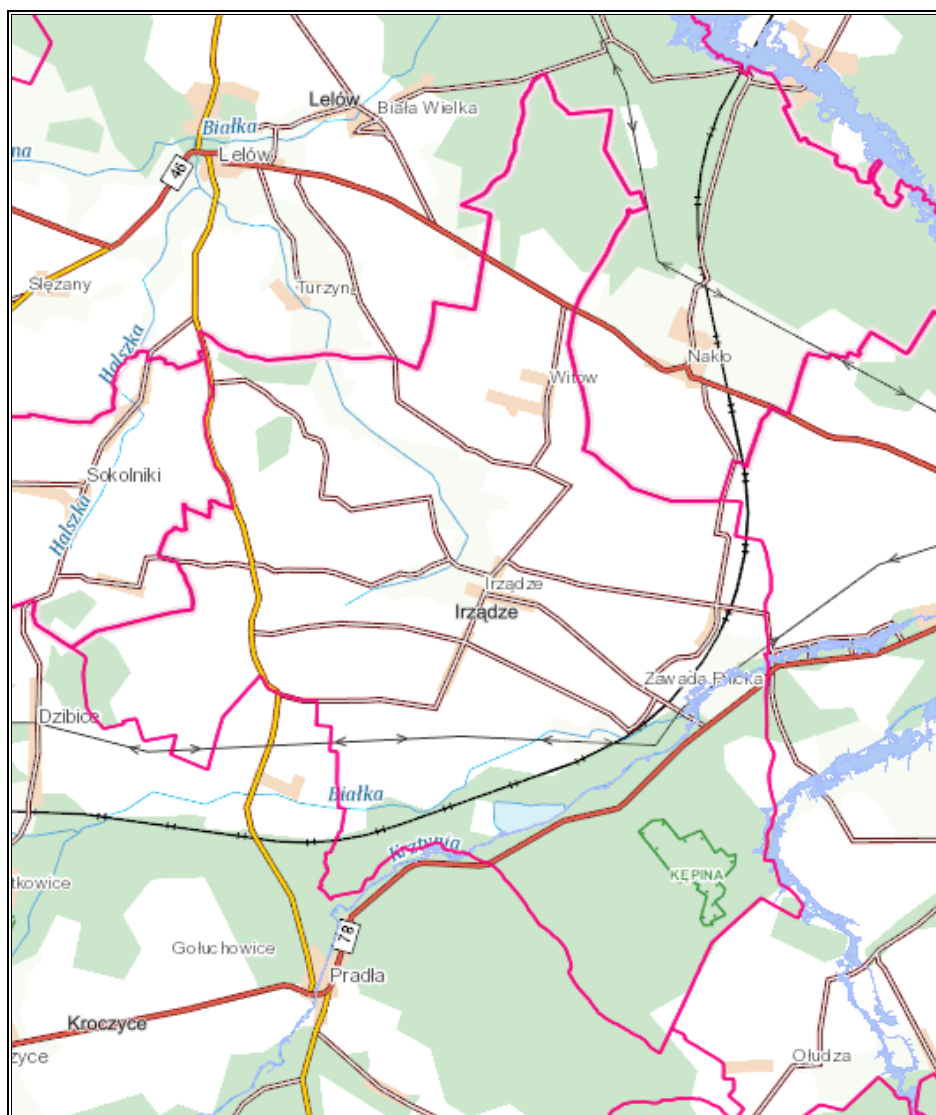
Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring Środowiska w Katowicach

W związku ze złym stanem wód na terenie gminy Irządze konieczne jest skoordynowanie działań w celu poprawy jakości wód powierzchniowych. Planowanie gospodarki wodnej oraz monitorowanie stanu środowiska powinny być priorytetem, aby zapewnić zrównoważoną ochronę ekosystemów wodnych.

5.1.4.3. Zagrożenie i ryzyko powodziowe

Występowanie zagrożenia powodziowego na danym terenie oznacza prawdopodobieństwo wystąpienia tam zjawiska powodzi. W południowej części gminy Irządze występuje zagrożenie powodziowe. Opisaną sytuację przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 10. Mapa zagrożenia powodziowego w obrębie gminy Irządze

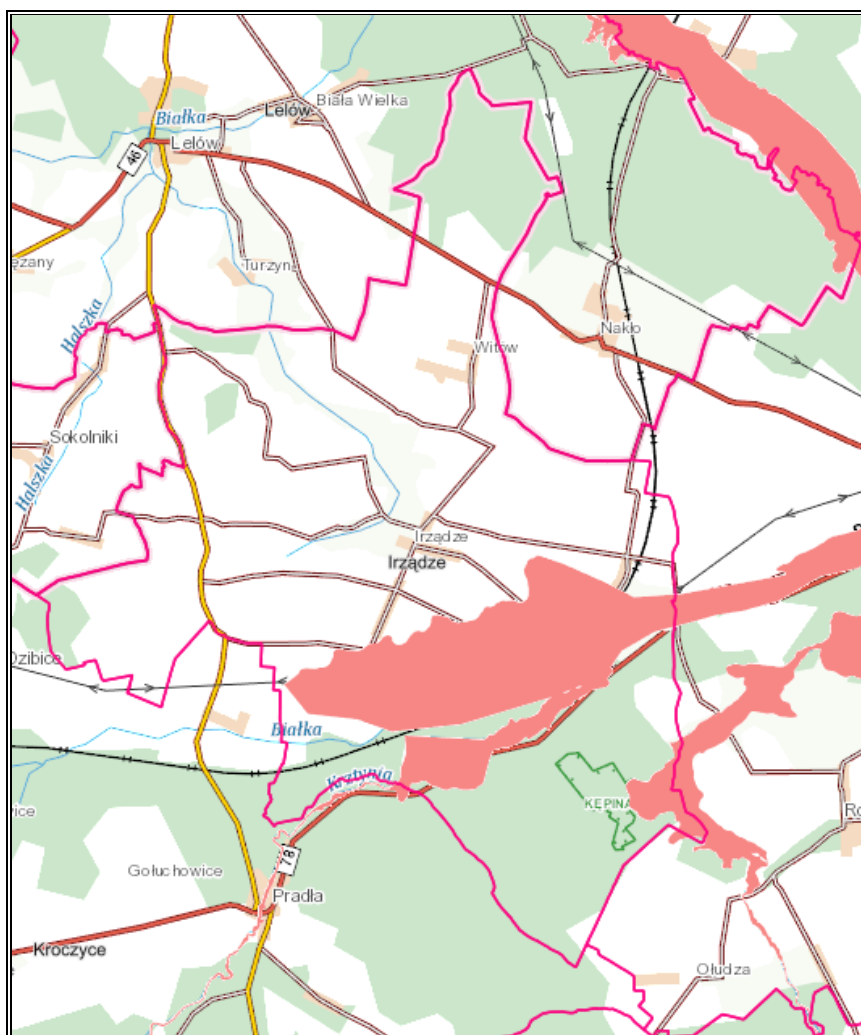
Legenda:

 - teren zagrożenia powodziowego

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Ryzyko powodzi oznacza kombinację prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi i prawdopodobieństwa wystąpienia związanych z powodzią potencjalnych negatywnych konsekwencji dla życia i zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Na terenie gminy Irządze występuje ryzyko powodziowe, którego lokalizację wskazano na poniższej mapie.

Rysunek 11. Mapa ryzyka powodziowego w obrębie gminy Irządze

Legenda:

 - teren ryzyka powodziowego

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

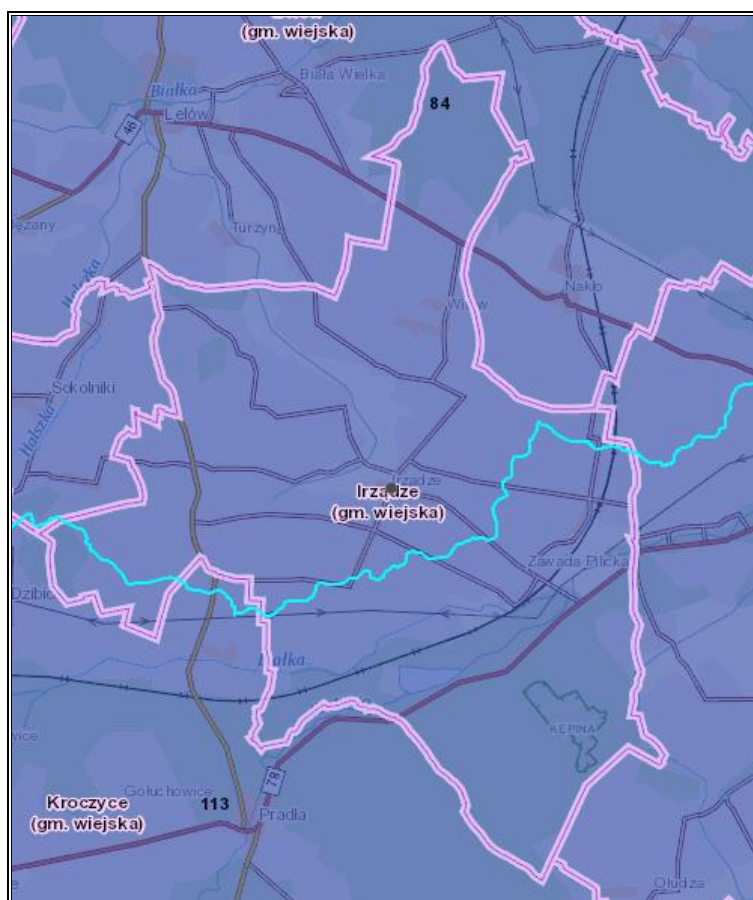
Powodzie mogą prowadzić do wzmożonego zanieczyszczenia wód, ponieważ woda może przenosić różnego rodzaju substancje chemiczne, odpady, czy też inne zanieczyszczenia z obszarów zalanych. To może negatywnie wpływać na jakość wód gruntowych i powierzchniowych oraz prowadzić do utraty różnorodności biologicznej. Ponadto mogą przyczynić się do erozji gleby, a to do utraty jej płodności, zmniejszenia zdolności do utrzymania roślinności. Erozja gleby może prowadzić do transportu substancji odżywczych do

wód, co może z przyczynia się do zakwitów sinic i innych problemów ekosystemowych. Powodzie powodują także utratę siedlisk, co z kolei wpływa na faunę i florę danego obszaru. Zwierzęta i rośliny dostosowane do konkretnych warunków mogą mieć trudności w przetrwaniu w przypadku nagłych zmian spowodowanych powodzią. Zniszczenia infrastruktury, takiej jak drogi, mosty, budynki spowodowane powodzią generują dodatkowe odpady i wymagać to może intensywnych prac remontowych, co jest obciążeniem dla środowiska. W związku z tym, zarządzanie ryzykiem powodziowym i odpowiednia prewencja są kluczowe dla ochrony środowiska. Działania te obejmują budowę i utrzymanie infrastruktury przeciwpowodziowej, monitorowanie stanu środowiska, edukację społeczności lokalnych w zakresie postępowania w przypadku powodzi oraz rozwijanie strategii dostosowawczych, które pomagają ekosystemom przystosować się do zmieniających się warunków.

5.1.4.4. Jednolite części wód podziemnych

Według podziału Polski na 174 JCWPd, teren gminy Irządze leży na obszarze 2 jednolitych części wód podziemnych, tj. JCWPd nr 84 (PLGW200084) oraz JCWPd nr 113 (PLGW2000113), co przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 12. JCWPd na obszarze gminy Irządze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Geologia, <https://geologia.pgi.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

W roku 2022 na terenie gminy Irządze prowadzono badania monitoringowe wód podziemnych w 1 punkcie sieci krajowej ID Monitoring: 2237 Zawada Pilicka, w ramach monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych. Informacje o punkcie pomiarowym oraz klasyfikację przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Informacje o punkcie pomiarowym sieci krajowej na terenie gminy Irządze objętym badaniami w roku 2022

Identyfikator punktu pomiarowego ID Monitoring	2237
Numer punktu pomiarowego wg MONBADA	2350
Numer punktu pomiarowego wg SOH/SOBWP	II/1401/1
Numer punktu pomiarowego wg CBDH	8800033
Identyfikator UE punktu pomiarowego (wg podziału JCWPd na 174 części)	PLGW2000113_001
PUWG 1992 X	551099,77
PUWG 1992 Y	305032,50
Województwo	śląskie
Powiat	zawierciański
Gmina	Irządze (gm. wiejska)
Miejscowość	Zawada Pilicka
Nazwa dorzecza	Wisły
RZGW	Warszawa
Numer JCWPd (wg podziału na 174 części)	113
Kod UE JCWPd (wg podziału na 174 części)	PLGW2000113
Stratygrafia	Q
Głębokość do stropu warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	3,80
Przedział ujętej warstwy wodonośnej [m p.p.t.]	12,00-19,50
Zwierciadło wody	swobodne
Typ ośrodka wodonośnego	porowy
Rodzaj punktu pomiarowego	st. wiercona
Użytkowanie terenu	9. Łąki i pastwiska
Wskaźniki fizyczno-chemiczne w zakresie stężeń II klasy jakości	temp, HCO ₃ , Mn, Ca
Wskaźniki fizyczno-chemiczne w zakresie stężeń III klasy jakości	Fe, O ₂
Wskaźniki fizyczno-chemiczne w zakresie stężeń IV klasy jakości	
Wskaźniki fizyczno-chemiczne w zakresie stężeń V klasy jakości	
Klasa jakości - wskaźniki fizyczno-chemiczne - 2022	III
Końcowa klasa jakości - 2022	II
Przyczyna zmiany klasy jakości	geogeniczne pochodzenie wskaźnika Fe w zakresie III klasy jakości - poziom wodonośny słabo izolowany od powierzchni terenu warstwą gliny piaszczystej o miąższości 1,5 m; parametr O ₂ w zakresie III klasy jakości ze względu na prawdopodobne oddziaływanie gazów dyfundujących przez membranę sondy pomiarowej

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring Środowiska w Katowicach Według rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11.10.2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych stan JCWd zlokalizowanych na terenie gminy Irządze został oceniony jako dobry (dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy).

5.1.4.5. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) to zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe: wydajność potencjalnego otworu studziennego powyżej 70 m³/h, wydajność ujęcia powyżej 10 000 m³/d, wodoprzewodność warstwy wodonośnej wyższa niż 10 m²/h, woda nadająca się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. W obszarach deficytowych w wodę kryteria ilościowe przyjęte dla GZWP mogą być niższe, lecz wyróżniające zbiornik o znaczeniu praktycznym na tle ogólnie mniej korzystnych warunków hydrogeologicznych.

Na terenie gminy Irządze zlokalizowane są Główne Zbiorniki Wód Podziemnych nr 326, tj. Zbiornik Częstochowa (E) oraz nr 408, tj. Niecka Miechowska (część NW).

Powierzchnia zbiornika GZWP nr 326 wynosi 3 172,2 km², natomiast proponowany obszar ochronny 716,1 km². Leży on w obrębie RZGW Poznań.

Tabela 19. Charakterystyka GZWP 326 Zbiornik Częstochowa (E)

Typ zbiornika	szczelinowo-krasowy
Stratygrafia	jura górna
Klasa jakości wody	na przeważającym obszarze II i III, lokalnie V
Wodoprzewodność [m²/d]	0,4-1 708
Podatność zbiornika na antropopresję	na przeważającym obszarze bardzo podatny, podatny, lokalnie średnio i mało podatny, bardzo mało podatny

Źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce

Powierzchnia zbiornika GZWP nr 408 wynosi 3 136 km², natomiast proponowany obszar ochronny 2 184 km². Leży on w obrębie RZGW Poznań oraz RZGW Warszawa.

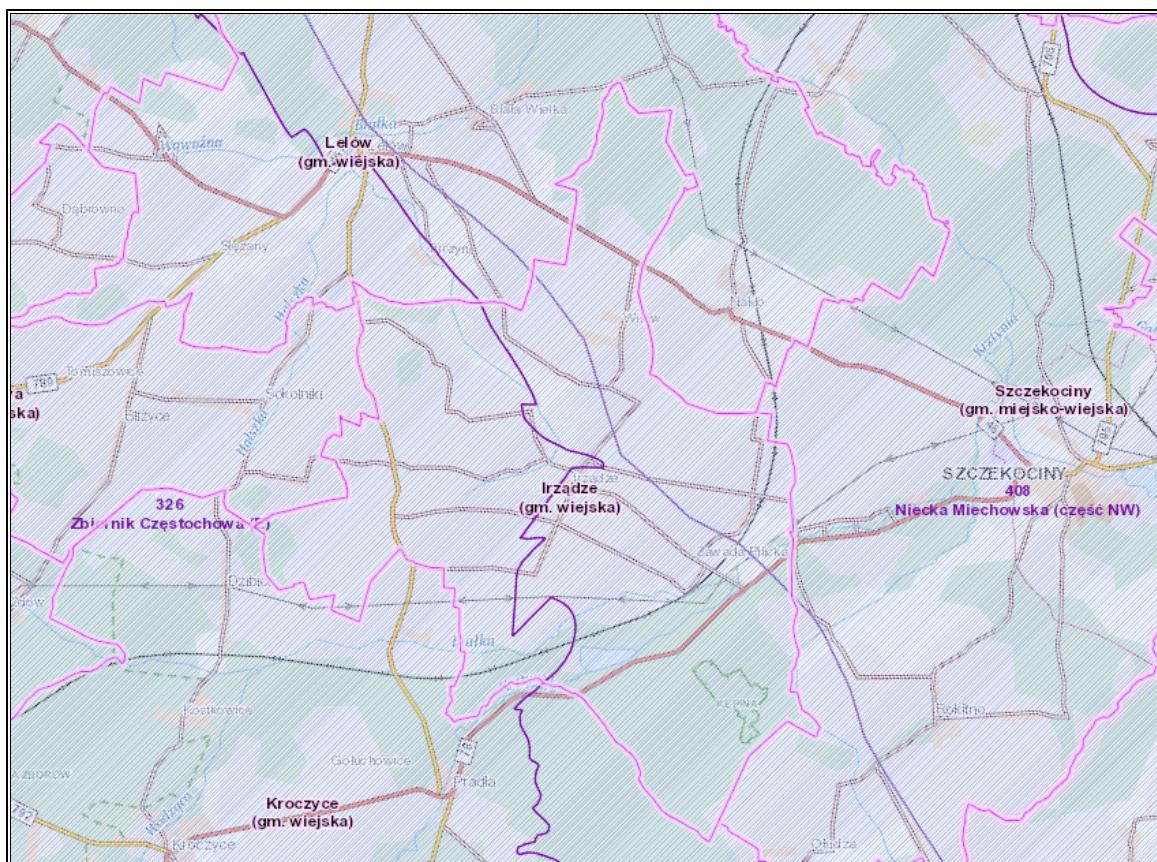
Tabela 20. Charakterystyka GZWP 408 Niecka Miechowska (część NW)

Typ zbiornika	szczelinowy
Stratygrafia	kredek górna
Klasa jakości wody	I-III
Wodoprzewodność [m²/d]	50-200
Podatność zbiornika na antropopresję	od bardzo podatnego do średnio i mało podatnego

Źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce

Na poniższym rysunku przedstawiono lokalizację Głównych Zbiorników Wód Podziemnych na terenie gminy Irządze.

Rysunek 13. GZWP na terenie gminy Irządze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Geologia, <https://geologia.pgi.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

5.1.4.6. Zagrożenia mogące wpłynąć na jakość wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych powodowane jest głównie przez bezpośrednią lub pośrednią działalność człowieka, np. rolnictwo, działalność gospodarczą, poziom urbanizacji terenu.

Do możliwych zagrożeń mogących wpłynąć na zasoby i jakość wód na terenie gminy należy zaliczyć m.in.: spływ powierzchniowy zanieczyszczeń, obciążonych głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego. Zjawisko to jest potęgowane przez nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz ryzyko niewłaściwego wykonywania zabiegów agrotechnicznych. W przypadku nadmiernego, długotrwałego spływu składników biogennych do wód, dochodzi do ich przeżyźnienia. Proces ten, zwany eutrofizacją prowadzi do szeregu konsekwencji tj. zakwity (gwałtowny rozwój makrofitów i toksycznego fitoplanktonu – glony, sinice), zakwaszenie wód, pogłębienie strefy beztlenowej, spadek przezroczystości wody, wymieranie ichtiofauny, a także znaczne pogorszenie walorów użytkowych, przyrodniczych i rekreacyjnych wód. W efekcie, zbiornik wodny ulega

postępującej degradacji, która może doprowadzić do jego całkowitego zaniku na skutek zarastania. Eutrofizacja stanowi poważne zagrożenie dla wszystkich wód powierzchniowych na terenie Polski ze względu na ryzyko nadużywania nawozów i środków ochrony roślin, które dostają się do wód na skutek spływu powierzchniowego.

Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja obszarów gminy. W takiej sytuacji, mieszkańcy obszarów nieskanalizowanych korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamb), opróżnianych przez wyspecjalizowane firmy. Korzystanie z nieszczelnego szamba grozi skażeniem bakteriologicznym gleby oraz wody wokół posesji, a zanieczyszczenia chemiczne są wchłaniane przez rośliny, w tym warzywa i zboża. Szkodliwe związki chemiczne rozprzestrzeniają się także na większe odległości, skażając wody podziemne.

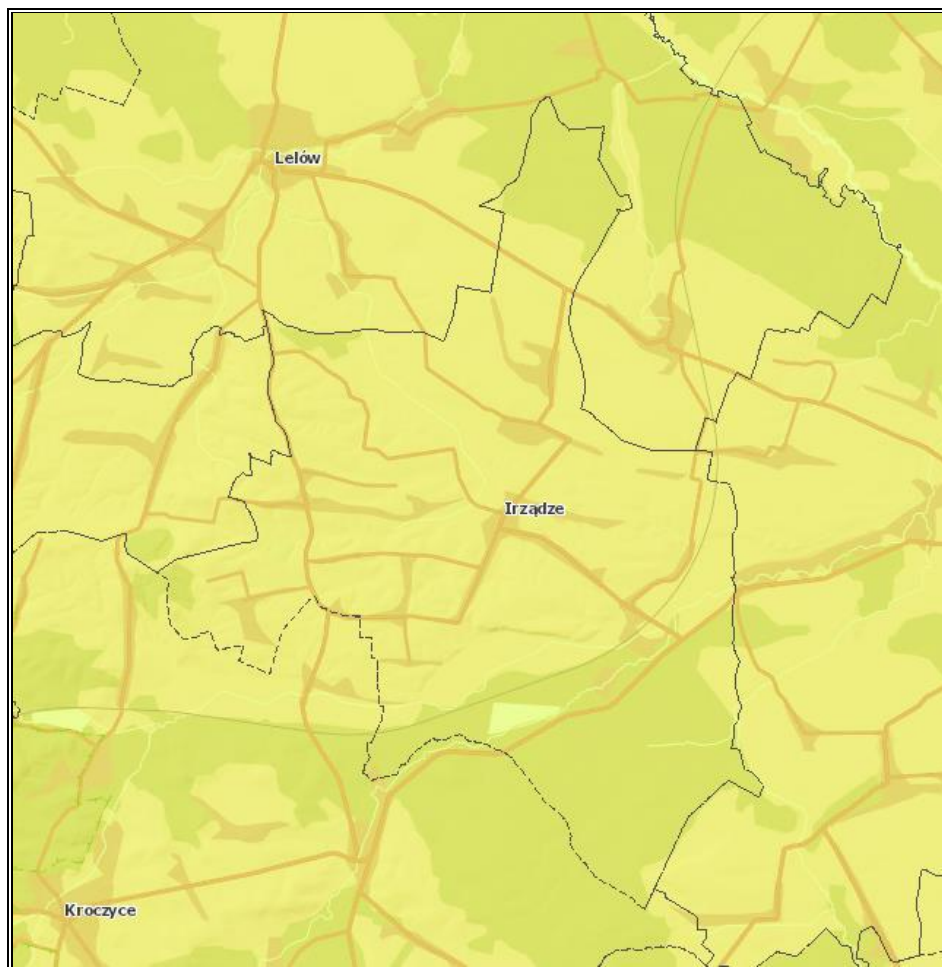
5.1.4.7. Zagrożenie suszą

Suszę na danym terenie opisać można według podziału na:

- suszę atmosferyczną,
- suszę rolniczą na terenach rolnych i leśnych,
- suszę hydrologiczną,
- suszę hydrogeologiczną.

Susza atmosferyczna jest to okres, w którym opady występują poniżej średniej wieloletniej lub jest ich całkowicie brak. Bezpośrednim skutkiem niedoboru opadów jest narastający w czasie niedosyt wilgotności, ujawniający się szczególnie intensywnie w ciepłej porze roku, wzmagający inwestycyjne parowanie oraz ewapotranspirację (wskaźnik klimatyczny mówiący o tym, jak szybko mogłoby zachodzić parowanie, gdyby dostępność wody była wystarczająca). Powyższe prowadzi do naruszenia zasobów wód glebowych i powierzchniowych. W zależności od warunków środowiska przyrodniczego, jego zmienności przestrzennej oraz zagospodarowania i zapotrzebowania na wodę, susza atmosferyczna może aktywować kolejno suszę rolniczą, hydrologiczną oraz hydrogeologiczną. Teren gminy Irządze jest umiarkowanie zagrożony suszą atmosferyczną, co ukazano na poniższym rysunku.

Rysunek 14. Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną na terenie gminy Irządze

Legenda:

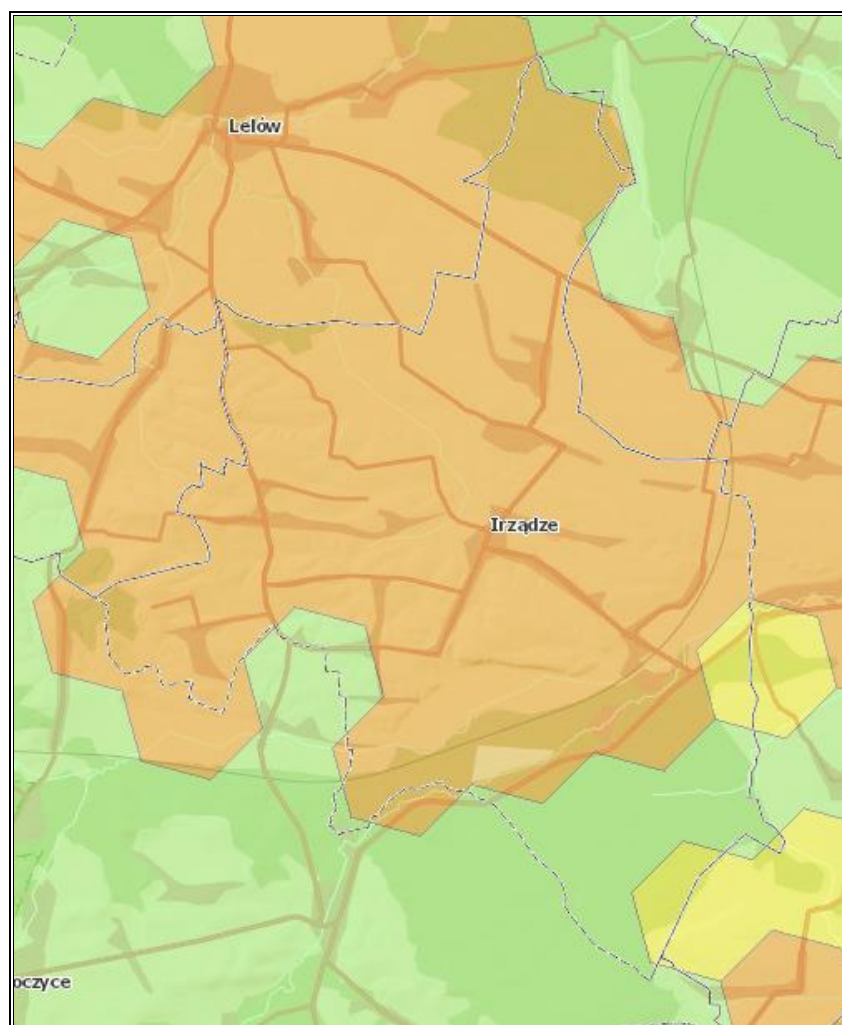
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Hydroportal; <http://wody.isok.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Susza rolnicza to okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb roślin w profilu glebowym i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie. Nazywana jest również suszą glebową. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej. Zaznaczyć należy, iż nie każdy okres bezopadowy i jednoczesny spadek wilgoci glebowej jest suszą rolniczą. Warunkiem zaistnienia suszy rolniczej jest wystąpienie zmian w stanie roślinności, tj. wystąpienia objawów stresu wodnego, spadku w biomase i ograniczeń plonowania. Czas wystąpienia deficytu zasobów wodnych w glebie oraz ich dotkliwość zależą bezpośrednio od właściwości retencyjnych gleby – są zatem zmienne w czasie oraz w przestrzeni, stosownie do rozkładu przestrzennego typów gleb. Susza rolnicza prowadzi do wytworzenia strat bezpośrednich w ekosystemach naturalnych, ale przede wszystkim skutkuje stratami w produkcji rolnej i leśnej. Teren gminy Irządze jest w większości

silnie oraz na niewielkim obszarze umiarkowanie i słabo zagrożony suszą rolniczą, co ukazano na poniższym rysunku.

Rysunek 15. Mapa zagrożenia suszą rolniczą na terenie gminy Irządze

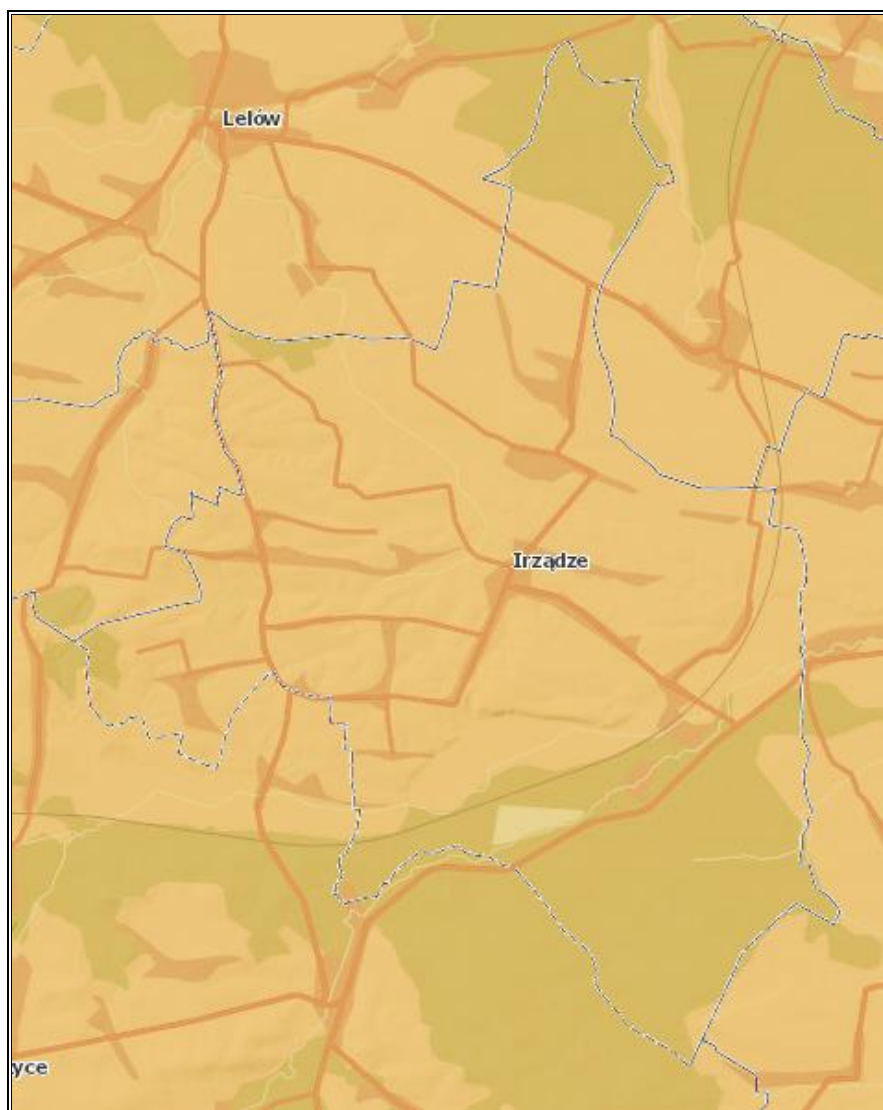
Legenda:

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Hydroportal; <http://wody.isok.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Susza hydrologiczna to okres obniżonych zasobów wód powierzchniowych w stosunku do sytuacji przeciętnej w wieloleciu. Susza hydrologiczna jest z reguły kolejnym etapem pogłębiającej się suszy atmosferycznej i rolniczej, ale może również ujawnić się i przebiegać po zakończeniu okresu bezopadowego. W gminie Irządze występuje silne zagrożenie suszą hydrologiczną, co przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 16. Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną na terenie gminy Irządze

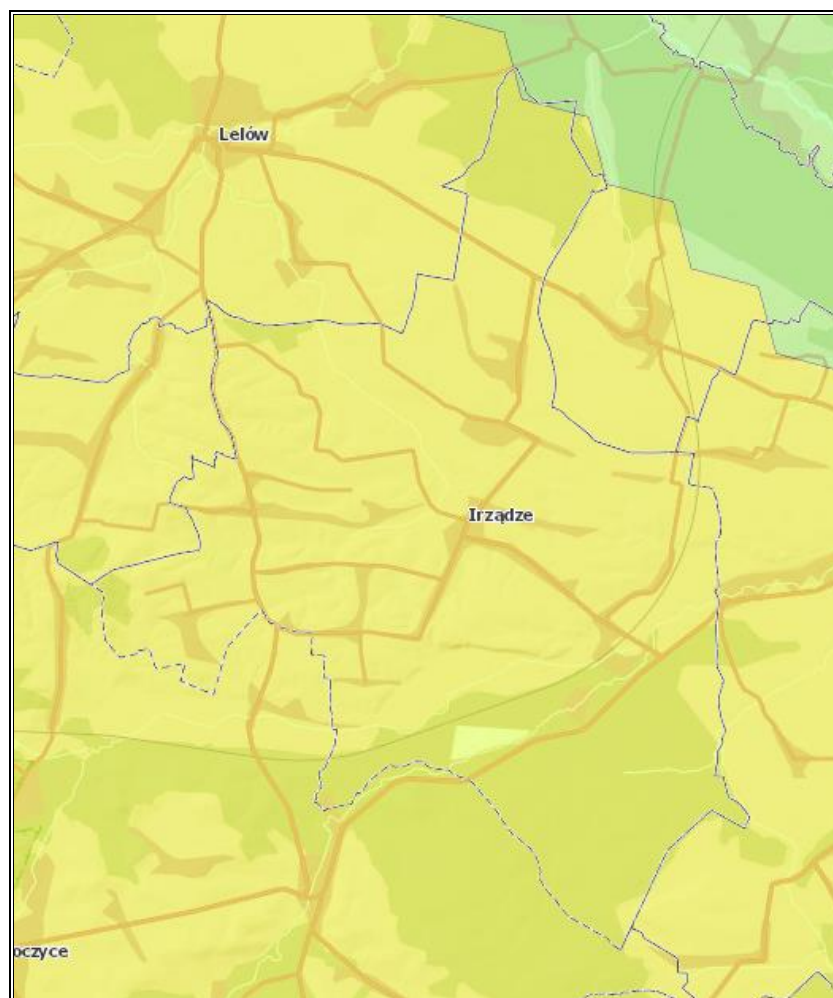
Legenda:

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Hydroportal; <http://wody.isok.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Susza hydrogeologiczna, nazywana również niżówką hydrogeologiczną, przejawia się obniżeniem zwierciadła wód podziemnych poniżej stanów niskich ostrzegawczych. Wstępna faza objawia się m.in. wysychaniem studni. Jak przedstawiono na mapie poniżej, Gmina Irządze jest umiarkowanie zagrożona suszą hydrogeologiczną, jedynie na znikomym fragmencie w jej północnej części słabo zagrożona suszą hydrogeologiczną.

Rysunek 17. Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną na terenie gminy Irządze

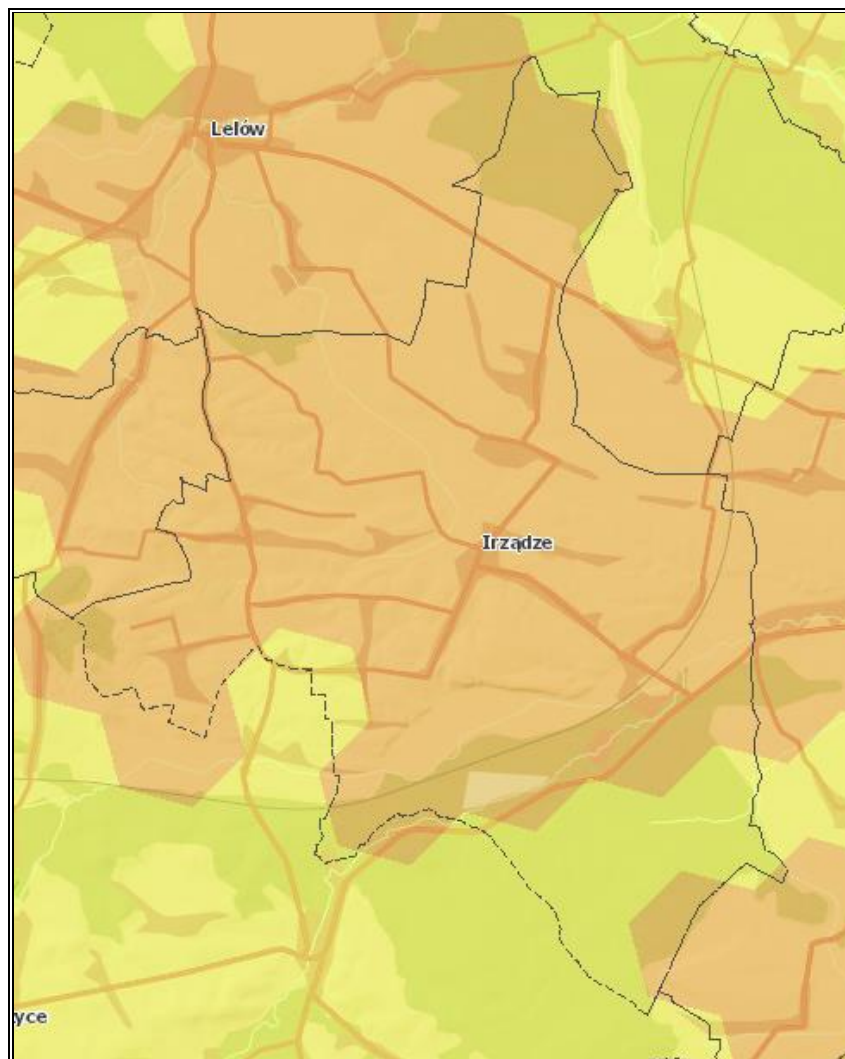
Legenda:

- klasa I - słabo zagrożone
- klasa II - umiarkowanie zagrożone
- klasa III - silnie zagrożone
- klasa IV - ekstremalnie zagrożone

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Hydroportal; <http://wody.isok.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Zestawienie łączne wyników zagrożenia suszą dostarcza istotnych wniosków diagnostycznych z punktu widzenia planowania w gospodarowaniu wodą. Gmina Irządze jest w większości silnie oraz na niewielkim obszarze umiarkowanie zagrożona suszą.

Rysunek 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą na terenie gminy Irządze

Legenda:

- słabo zagrożone suszą
- umiarkowanie zagrożone suszą
- silnie zagrożone suszą
- ekstremalnie zagrożone suszą

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Hydroportal; <http://wody.isok.gov.pl/> (dostęp: 11.04.2024 r.)

Zjawisko suszy powoduje nadmierne odparowywanie wody z gleby, co prowadzi do jej przesuszenia i ma bezpośredni wpływ na zdolność gleby do utrzymania życia roślin. Susza sprzyja wysychaniu roślinności, co zwiększa ryzyko wystąpienia pożarów lasów i obszarów trawiastych. Sucha roślinność staje się łatwopalnym materiałem. Spadek poziomu wód gruntowych i powierzchniowych może prowadzić do zmniejszenia dostępności wody pitnej dla społeczności lokalnych. Konieczność ograniczania zużycia wody może wpływać na codzienne życie ludzi, a także na sektor gospodarczy. W związku z tym, zarządzanie skutkami suszy wymaga holistycznego podejścia, które obejmuje zarówno działania prewencyjne, jak

i adaptacyjne, mające na celu minimalizację negatywnych skutków tego zjawiska na środowisko, rolnictwo i społeczeństwo.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy sporządzony został Plan przeciwdziałania skutkom suszy, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. W Planie tym zawarto „katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy”, co odpowiada brzmieniu art. 184 ust. 2 pkt 4 ustawy – Prawo wodne przed jego nowelizacją.

5.1.4.8 Analiza SWOT

Na podstawie analizy wód określono mocne i słabe strony Gminy Irządze oraz szanse i zagrożenia płynące z jej otoczenia mające wpływ na wody na terenie gminy.

Tabela 21. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarowanie wodami

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — monitoring wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzonego przez GIOŚ, — dobry stan wód podziemnych. 	<ul style="list-style-type: none"> — zły stan wód powierzchniowych, — silne zagrożenie suszą na terenie gminy, — zbiorniki bezodpływowe znajdujące się na terenie gminy, — występowanie ryzyka i zagrożenia powodziowego na terenie gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, — zwiększenie ilości punktów monitoringowych wód, — prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, — kontynuacja działań z zakresu ochrony wód, — rozwój „systemu retencjonowania wody” w postaci rozbudowy tzw. małej retencji, — dofinansowanie na likwidację zbiorników bezodpływowych i budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. 	<ul style="list-style-type: none"> — działalność rolniczo-gospodarcza stanowiąca ryzyko zanieczyszczeń wód, — gwałtowne zjawiska powodziowe mogą spowodować powódzie i podtopienia.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.5 Gospodarka wodno-ściekowa

Obecność sieci wodociągowej na terenie jednostki samorządu terytorialnego podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz efektywnego odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

5.1.5.1. Infrastruktura wodociągowa

Usługi wodociągowe na terenie gminy Irządze do końca 2022 roku świadczył Gminny Zakład Komunalny w Irządzach.

W okresie analizowanych lat (2018-2022) ilość wody doprowadzonej do gospodarstw domowych zwiększyła się o 13,5 dam³, czyli o 13,76%. Na przełomie lat 2018-2022 nie zmieniła się długość sieci wodociągowej i w 2021 r. wyniosła 82,3 km. W roku 2022 stopień podłączonych budynków mieszkalnych do infrastruktury wodociągowej wynosił 93,20%, co pokazuje, iż w Gminie Irządze jest wysoki stopień zwodociągowania. W tym samym roku odnotowano 29 awarii sieci wodociągowej. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 22. Sieć wodociągowa na terenie gminy Irządze w latach 2018-2022

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2018	2019	2020	2021	2022
Długość czynnej sieci	km	82,3	82,3	82,3	82,3	82,3
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	920	924	925	934	945
Awarie sieci wodociągowej	szt.	9	10	11	14	29
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	98,1	101,1	105,1	105,9	111,6
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na jednego mieszkańca	m ³	37,0	38,5	41,0	41,8	44,3
Udział budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej	%	92,4	92,3	92,4	92,3	93,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <http://bdl.start.gov.pl/BDL/start> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Na terenie gminy Irządze znajdują się następujące ujęcia wody:

- ujęcie wody w Bodziejowicach ($Q_{sr} = 600 \text{ m}^3, \text{ d}$),
- ujęcie wody w Woźnikach ($Q_{sr} = 23 \text{ m}^3, \text{ d}$)¹⁸.

¹⁸ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 przyjęty uchwałą nr LXVIII/659/23 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 grudnia 2023 r.

W granicach gminy nie występują bezpośrednie strefy ochronne ujęć wody.

W celu określenia, czy spożywana woda jest czysta i bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zawierciu systematycznie pobiegają próbki wody do badań i dokonują oceny jej jakości.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wydał ocenę o przydatności wody do spożycia w 2022 r. na terenie gminy Irządze¹⁹.

5.1.5.2. Infrastruktura kanalizacyjna

Na terenie gminy Irządze nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej, nie funkcjonuje również oczyszczalnia ścieków, lecz planowana jest jej budowa²⁰.

W Gminie Irządze zlokalizowane są jednak zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Stan zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych przedstawia się następująco:

- zbiorniki bezodpływowe – 743 szt.,
- oczyszczalnie przydomowe – 52 szt.²¹

Zbiorniki bezodpływowe mogą mieć negatywny wpływ na środowisko, zwłaszcza gdy są niewłaściwie użytkowane lub nieodpowiednio utrzymane. Skutkami stosowania zbiorników bezodpływowych mogą być:

- zanieczyszczenie wód gruntowych – nieszczelny lub uszkodzony zbiornik może doprowadzić do wycieku nieoczyszczonych ścieków do wód gruntowych,
- eutrofizacja – nieprawidłowo utrzymywane zbiorniki bezodpływowe mogą przyczynić się do nadmiernego doprowadzania składników odżywczych, takich jak azot i fosfor, do wód powierzchniowych, to z kolei może prowadzić do procesu eutrofizacji, w którym nadmiar składników odżywczych stymuluje rozwój glonów i innych organizmów wodnych, co może zakłócać ekosystemy wodne,
- uciążliwość zapachowa – niewłaściwe utrzymanie i opróżnianie zbiorników bezodpływowych, zwłaszcza nadmierne wypełnienie może prowadzić do nieprzyjemnych zapachów i pogorszenia warunków życia w okolicy,

¹⁹ Stan bezpieczeństwa sanitarnego powiatu zawierciańskiego w 2022 roku, s. 34.

²⁰ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031 przyjęty uchwałą nr LXVIII/659/23 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 grudnia 2023 r.

²¹ Dane z Urzędu Gminy Irządze.

— wpływ na rolnictwo – na skutek niewłaściwego gospodarowania ściekami mogą ucierpieć rośliny uprawne i zwierzęta.

Alternatywą dla zbiorników bezodpływowych są przede wszystkim oczyszczalnie przydomowe. Przydomowe oczyszczalnie ścieków są przyjazne dla środowiska, ponieważ pozwalają na oczyszczenie ścieków na miejscu, zanim zostaną one odprowadzone do wód gruntowych lub cieków wodnych. Jednak ich skuteczność zależy od prawidłowej konserwacji i obsługi.

5.1.5.3 Analiza SWOT

Na podstawie analizy dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia płynące z otoczenia mające wpływ na gospodarkę wodno-ściekową na terenie gminy.

Tabela 23. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — wysoki stopień zwodociągowania gminy, — rosnąca liczba przyłączy do sieci wodociągowej. 	<ul style="list-style-type: none"> — brak sieci kanalizacyjnej na terenie gminy, — występowanie na terenie gminy zbiorników bezodpływowych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej, — budowa oczyszczalni ścieków, — budowa sieci kanalizacyjnej, — prowadzenie kontroli zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe. 	<ul style="list-style-type: none"> — ryzyko niewłaściwego zagospodarowania nieczystości ciekłych przez właścicieli, — awarie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.6 Zasoby geologiczne

W zachodniej części terenu gminy pod utworami czwartorzędu występują utwory jury górnej – oksfordu górnego (wapienie płytowe i kredowate z marglami) oraz nierozdzielone utwory oksfordu i kimerydu (wapienie kredowate). W kierunku wschodnim na pociętych uskokiach utworach jury górnej zalegają utwory kredy dolnej (piaski glaukonitowe i piaskowce), a wyżej górnokredowe piaski, wapienie piaszczyste i margle (w dolnej części glaukonitowe). Utwory kredowe tworzą monoklinę, zwaną Progiem Lelowskim. Na utworach mezozoicznych bezpośrednio spoczywają utwory czwartorzędu. Są to gliny zwałowe zlodowacenia południowopolskiego, piaski rzeczne ze żwirami i głazami i piaski wodnolodowcowe ze żwirami zlodowacenia środkowopolskiego. Na przeważającej części terenu na piaskach lub bezpośrednio glinie zwałowej zalega pokrywa lessowa miąższości 10-15 m, utworzona w czasie zlodowacenia północnopolskiego, lokalnie na lessach środkowopolskich. W dolinach

Białki Zdowskiej i Krztyni na powierzchni na powierzchni występują piaski i żwiry rzeczne tarasów nadzalewowych, ukształtowanych w okresie zlodowacenia północnopolskiego oraz holoceńskie piaski i żwiry tarasów zalewowych. Miejscami w dolinach tych rzek spotyka się pola piasków eolicznych i wydmy oraz w miejscach podmokłych holoceńskie namuły, piaski humusowe i torfy. W dolinie Białki Lelowskiej i dolinach bocznych na holoceńskich piaskach tarasów zalewowych występują namuły i torfy, a w suchych dolinach – deluwia lessowe²².

Przeważająca część terenu gminy położna jest na wysoczyźnie lessowej, o pagórkowatej i urozmaiconej powierzchni, wznoszącej się przy zachodniej granicy terenu (okolice Zagórza) na wysokość 382,5 m n.p.m. i opadającej w kierunku północno-wschodnim do rzędnych 270-280 m n.p.m. Spod pokrywy lessów w zachodniej części miejscami odsłaniają się ostańce, zbudowane ze skalistych wapieni górnourajskich. Powierzchnię wysoczyzny przecinają liczne wąwozy i niewielkie nieckowate dolinki, odwadniane okresowo. Większość z nich przechodzi w dolnych odcinkach w płaskodenne doliny cieków stałych. Dna dolin cieków stałych często są podmokłe i pocięte licznymi rowami melioracyjnymi. Południowe granice wysoczyzny lessowej wyznacza skarpa doliny Białki Zdowskiej i Krztyni, od miejscowości Irządze Podgaj do miejscowości Zawada Pilicka Podgórze wycięta w utworach kredowych podścielających lessy. Skarpa ta, o górnym przebiegu SW-NE ma zróżnicowaną wysokość i zmienne nachylenie. Na odcinku od miejscowości Wilków Krochmalnia do Irządze Podgaj ma wysokość 12-15 m i stosunkowo łagodne nachylenie, następnie w kierunku wschodnim staje się coraz bardziej stroma, a jej wysokość i spadki znów maleją, staje się coraz gorzej czytelna w terenie, w sąsiedztwie wschodniej granicy Gminy przebiera postać łagodnie nachylonego zbocza, o wysokości 10-15 m. W zboczach skarpy wycięte są wąwozy, parowy i dolinki erozyjne, a u ich wylotu widnieją stożki napływowe. Na bardziej stromych odcinkach widoczne są garby i nisze osuwiskowe, podcięcia i inne objawy powierzchniowych ruchów masowych. Doliny Białki Zdowskiej i Krztyni schodzą się w okolicach miejscowości Wilków Krochmalnia, następnie tworzą wspólną, szeroką, płaskodenną dolinę, która biegnie na północny wschód, w kierunku Żebrówki. Dolina ta ma wyraźnie zaznaczone w morfologii zbocza północne, natomiast mało wyraźne zbocza południowe. Przy wschodniej granicy terenu dolina Krztyni łączy się z doliną Żebrówki, płynącej na tym odcinku z południa na północ. Dno doliny Białki i Krztyni, miejscami podmokłe, podcięte jest licznymi rowami melioracyjnymi, znajduje się tu też stosunkowo duży zespół stawów hodowlanych. Rzędne dna doliny wahają się od ok. 260 m o 280 m n.p.m. Płaską powierzchnię doliny miejscami urozmaicają niewysokie wydmy, w morfologii zaznaczają się też lekko wyniesione ponad dno doliny listwy nadzalewowych tarasów akumulacyjnych.

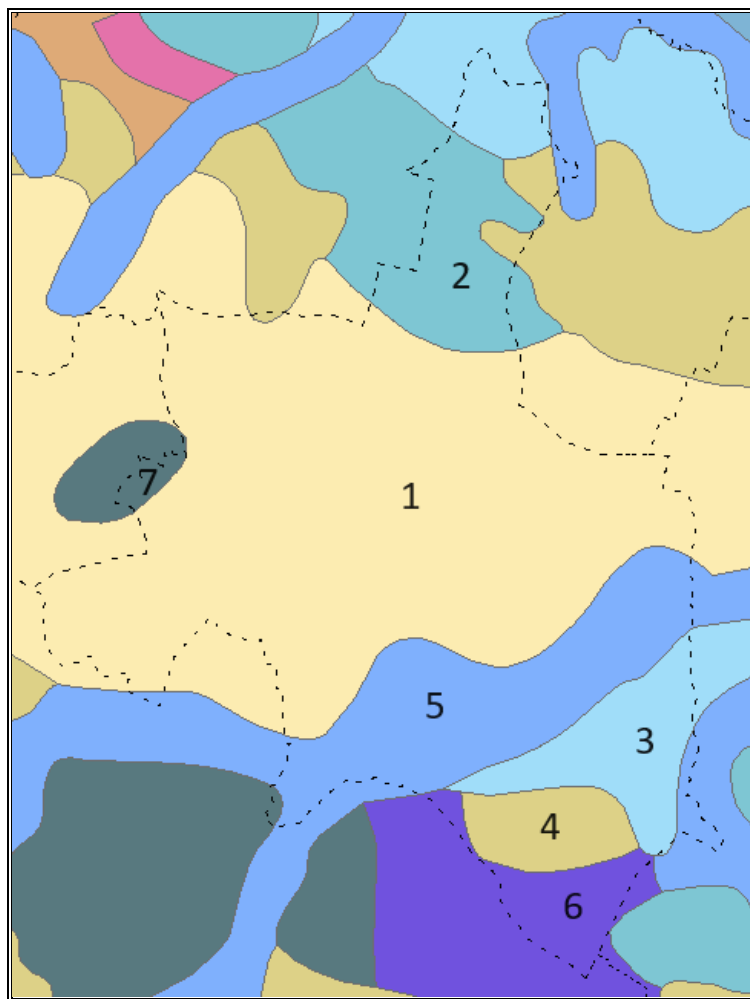
²² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze.

W południowo-zachodniej części Gminy do doliny przylega równina wodnolodowcowa, zbudowana z piasków i żwirów, a do niej od zachodu – równina denudacyjna o lekko pofalowanej, wznoszącej się w kierunku zachodnim powierzchni, wyniesionej na wysokość 275 m – 310 m n.p.m. Równina denudacyjna zbudowana jest z piasków glaukonitowych i piaskowców kredy dolnej. Północny fragment terenu (na północ od Witowa), położony jest również w obrębie równiny denudacyjnej. Równina ta zbudowana jest z margli kredy górnej, prawie całkowicie odpreparowanych spod osadów czwartorzędowych. Powierzchnia jej lekko falista, położona jest na wysokości 247-285 m n.p.m. W morfologii terenu zwracają uwagę formy pochodzenia antropogenicznego. Należą do nich nasypy pod trasami komunikacyjnymi, zwłaszcza nasyp kolejowych CMK przecinający wzdłuż dolinę Białki i Krztyni oraz niewielkie wyrobiska po eksploatacji surowców mineralnych²³.

Rozmieszczenie głównych utworów przypowierzchniowych występujących na terenie gminy Irządze przedstawia rysunek poniżej.

²³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze.

Rysunek 19. Mapa utworów przypowierzchniowych na obszarze gminy Irządze

Legenda:

1. Lessy.
2. Wapienie, opoki, margle, fosforyty, czerty.
3. Piaski, żwiry i mułki rzeczne.
4. Piaski i żwiry sandrowe.
5. Piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły.
6. Piaski, piaskowce, fosforyty, wapienie, margle, opoki z krzemieniami i czertami.
7. Wapienie, margle, dolomity, wapienie z krzemieniami, mułowce i piaskowce glaukonitowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL; <http://bdl.lasy.gov.pl/mapy> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Obszary górnicze i złoża kopalin

Na obszarze gminy Irządze nie są zlokalizowane złoża kopalin oraz przestrzenie górnicze.

Osuwiska

Osuwisko jest przemieszczeniem mas ziemnych, powierzchniowej zwierzeliny i mas skalnych podłoża spowodowanym siłami przyrody lub działalnością człowieka.

Zgodnie z mapą dostępną na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego (System Ochrony Przeciwosuwiskowej SOPO), na terenie gminy nie przeprowadzono badań w kierunku zagrożeń geologicznych, w tym zagrożeń osuwania się mas ziemnych/skalnych.

5.1.6.1 Analiza SWOT

Na podstawie analizy zasobów geologicznych, określić jakie są mocne i słabe strony Gminy oraz szanse i zagrożenia płynące z otoczenia mające wpływ na poziom zasoby geologiczne na terenie gminy.

Tabela 24. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
— brak obszarów przekształconych górniczo.	— brak prowadzonych badań w kierunku zagrożeń geologicznych, — brak na terenie gminy złóż kopalin.
Szanse	Zagrożenia
— rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych	— niewystarczające środki finansowe na inwestycje z zakresu ochrony powierzchni ziemi, — ryzyko występowania miejsc nielegalnej eksploatacji kopalin.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.7 Gleby

Jakość gleb w istotny sposób wpływa na potencjał jednostek samorządu terytorialnego. Gleby dobrej jakości oznaczają nie tylko zdrowe i wysokie plony, ale także warunkują prawidłowy rozwój człowieka, gdyż wraz z pożywieniem roślinnym i zwierzęcym dostarczają odpowiedniej ilości wysokokalorycznych składników odżywczych, witamin, substancji mineralnych, niezbędnych do budowy i właściwego funkcjonowania organizmu. Razem z pożywieniem człowiek pobiera składniki korzystne, jak i niekorzystne dla swego rozwoju. Jakość gleb ma wpływ na rozmieszczenie upraw rolniczych, ale zależy ona również od odpowiedniej wilgotności, nawożenia mineralno-organicznego, warunków termicznych oraz opadów atmosferycznych.

Na stan gleb wpływają głównie czynniki pochodzenia antropogenicznego:

- intensywne rolnictwo – stosowanie wysoko wydajnych maszyn, technik uprawy i hodowli, nadmierne wykorzystywanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, co może prowadzić do degradacji chemicznej gleb (przeciążenie nadmierną ilością substancji chemicznych, w tym metalami ciężkimi, co prowadzi do zakwaszenia, zasolenia, alkalizacji, zmian jakościowych i ilościowych w próchnicy) oraz degradacji fizycznej gleb (utrata określonej masy gleby, zmiany struktury gleby, nadmierne zagęszczenie i niekorzystne zmiany stosunków wodnych, erozja spowodowana niewłaściwym użytkowaniem gruntów),

- działalność zakładów produkcyjno-usługowych – przyczyniająca się głównie do degradacji chemicznej gleb, na skutek emisji szkodliwych substancji do atmosfery, odprowadzania ścieków,
- komunikacja i transport samochodowy – przyczyniający się do zanieczyszczenia gleb położonych w bezpośrednim sąsiedztwie intensywnie użytkowanych szlaków komunikacyjnych (degradacja chemiczna).

Ponadto negatywny wpływ na jakość gleb wywierają: składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych, wypalanie traw, palenie odpadów na powierzchni ziemi, odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do środowiska, nieszczelne szamba.

Nasilające się stałe wpływy różnorodnych form działalności rolniczej, usługowej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej,
- intensywnej melioracji gleb,
- rejonami budowy nowych osiedli mieszkaniowych,
- trasami komunikacyjnymi,
- terenami eksploatacji kopalni lub wyrobisk poeksploatacyjnych.

Przekształcenia mechaniczne gleb powodowane są przez zabudowę terenu, utwardzanie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów i wyrównań. Ważnym czynnikiem jest emisja zanieczyszczeń powietrza i opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznej degradacji gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową.

Na terenie gminy przeważają żyzne gleby pszenno-buraczane, z wysoką (średnio 2,29%) zawartością próchnicy, wytworzone najczęściej z lessów. W większości są to gleby wysokich klas bonitacyjnych od pierwszej do trzeciej, chronionych prawnie przed zmianą użytkowania na nierolnicze. Przeważają gleby klas III i II, w zdecydowanej mniejszości występują gleby klas IV, a zwłaszcza V.

Znaczące powierzchnie zajmują też użytki zielone (łąki i pastwiska) klas od II do IV oraz V i VI wytworzone z gleb pochodzenia organicznego.

Najczęściej spotyka się gleby brunatne właściwe i pseudobielicowe oraz czarnoziemy zdegradowane i gleby szare. Pewien udział mają też średnie i ciężkie rędziny oraz gleby

brunatne wylugowane i kwaśne, czarnoziemy deluwialne, podmokłe gleby mułowo-torfowe (na zboczach i w dnach podmokłych dolin) oraz gleby pseudobielicowe i brunatne, wykształcone na piaskach i wapieniach lub marglach²⁴.

Badania monitoringowe gleb

Monitoring chemizmu gleb gruntów ornych Polski w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzi Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Obowiązek prowadzenia badań wynika z zapisów krajowych aktów prawnych m.in. ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024 poz. 54).

Na obszarze gminy Irządze nie jest zlokalizowany żaden stały punkt pomiarowo-kontrolny, zatem nie jest ona objęta monitoringiem chemizmu gleb ornych realizowanych w ramach obowiązującego Państwowego Monitoringu Środowiska.

Na terenie gminy Irządze nie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

5.1.7.1 Analiza SWOT

Na podstawie analizy gleb występujących na terenie gminy, określono jakie są mocne i słabe strony Gminy oraz szanse i zagrożenia płynące z otoczenia mające wpływ na gleby na terenie gminy.

Tabela 25. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Gleby

Mocne strony	Słabe strony
— żyzne gleby zlokalizowane na terenie gminy.	— brak stałych punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu gleb na obszarze gminy.
Szanse	Zagrożenia
— wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, — popularyzacja rolnictwa ekologicznego, — restrykcyjne normy środowiskowe dla przedsiębiorstw wpływające na zapobieganie skażeniu gleb, — budowa sieci kanalizacyjnej.	— postępująca urbanizacja i fragmentacja terenu, — erozja wodna i wietrzna, — ryzyko degradacji gleb w związku z działalnością rolniczą i używaniem sztucznych nawozów.

Źródło: Opracowanie własne

²⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze.

5.1.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Gospodarka odpadami jest jednym z ważniejszych zadań w kwestii ochrony środowiska. Niewłaściwe postępowanie z odpadami wywiera negatywny wpływ na otaczającą przyrodę, zdrowie ludzi oraz warunki bytowe. Z tego powodu istotne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami oraz ograniczenie ich powstawania.

Na obszarze gminy Irządze obowiązuje regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęty uchwałą nr 222/XLII/2022 Rady Gminy Irządze z dnia 17 czerwca 2022 r. i zmieniony uchwałą nr 307/LVIII/2023 Rady Gminy Irządze z dnia 30 października 2023 r. Określa on szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Irządze, głównie poprzez ustalenie, m.in.:

1. Wymagań w zakresie utrzymywania czystości i porządku na terenie nieruchomości i terenach przeznaczonych do użytku publicznego;
2. Rodzajów i minimalnej pojemności pojemników lub worków przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości, w tym terenach przeznaczonych do użytku publicznego oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych pojemników i worków oraz utrzymania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
3. Częstotliwości i sposobu pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego.
4. Innych wymagań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami;
5. Obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe, mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku;
6. Wymagań dotyczących utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach;
7. Wyznaczenia obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji oraz terminów jej przeprowadzania.

W 2022 r. w Gminie Irządze działał system gospodarowania odpadami komunalnymi, którym objęto tylko właścicieli nieruchomości zamieszkałych. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych zobowiązani byli do podpisania indywidualnych umów z podmiotem odbierającym odpady komunalne. W okresie 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych dokonywany był przez członka konsorcjum, które wygrało przetarg, tj. Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Zawierciu.

W 2015 r. został utworzony Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych zlokalizowany w Irządzach.

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2018 r. w Gminie Irządze wyniosła 463,140 Mg, natomiast masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK – 8,100 Mg. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 26. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2018 r.

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	332,770	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	8,530	-
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	41,620	0,440
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	13,000	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	58,360	0,680
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	1,220	6,980
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	1,520	-
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1,350	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	4,770	-
SUMA		463,140	8,100

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2018

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2019 r. w Gminie Irządze wyniosła 449,3400 Mg, natomiast masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK – 2,5400 Mg. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2019 r.

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	334,1000	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	6,4500	-

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 01 01	Papier i tektura	0,8000	-
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	47,0600	-
20 01 39	Tworzywa sztuczne	3,8600	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	41,9900	-
20 01 02	Szkło	8,4400	-
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	0,1000	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	1,5400	2,5400
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	5,0000	-
SUMA		449,3400	2,5400

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2019

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2020 r. w Gminie Irządze wyniosła 476,7600 Mg, natomiast masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK – 23,3337 Mg. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 28. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2020 r.

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	318,9600	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	5,1500	5,0537
20 01 01	Papier i tektura	10,7600	-
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	13,0200	6,0000
20 01 39	Tworzywa sztuczne	24,1700	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	17,7000	-
20 01 02	Szkło	31,6000	10,4000
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	0,3100	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	13,9300	-
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	-	1,8800

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	41,1600	-
SUMA		476,7600	23,3337

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2020

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2021 r. w Gminie Irządze wyniosła 522,1600 Mg, natomiast masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK – 1,0500 Mg. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 29. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2021 r.

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	374,0100	-
20 01 01	Papier i tektura	16,8300	-
20 01 39	Tworzywa sztuczne	39,0300	-
20 01 02	Szkło	48,7200	1,0500
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	7,1500	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	20,8200	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	15,6000	-
SUMA		522,1600	1,0500

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2021

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2022 r. w Gminie Irządze wyniosła 498,8700 Mg, natomiast masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK - 5,0000 Mg. Szczegóły przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 30. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2022 r.

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	371,0600	-

Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych przekazanych do zagospodarowania w PSZOK [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	0,0500	-
20 01 01	Papier i tektura	22,9600	-
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	0,2500	-
20 01 39	Tworzywa sztuczne	36,9900	-
15 01 07	Opakowania ze szkła	0,0600	-
20 01 02	Szkło	44,5000	5,0000
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1,8200	-
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	13,6000	-
15 01 06	Zmieszane odpady	7,5800	-
SUMA		498,8700	5,0000

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2022

Głównym celem wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest realizacja obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych, czyli osiągnięcie w danym roku odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie. Do realizacji wspomnianych zadań, gminy zobowiązuje art. 3b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jak również odpowiednie rozporządzenia.

Osiągany w roku rozliczeniowym 2018 poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania obliczany jest na podstawie wzoru z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji i wynosi dla Gminy Irządze 0%. Osiągnięty za rok 2018 poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów zbieranych w sposób selektywny, tj.: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, wyniósł zgodnie z obliczeniami 31%. Zakładany rozporządzeniem poziom odzysku tych frakcji surowcowych wynosi 30%, w związku z powyższym Gmina Irządze osiągnęła wymagany poziom w 2018 r. Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w Gminie Irządze wyniósł 100%. Zakładany rozporządzeniem

poziom odzysku tych frakcji surowcowych wynosi 50%, w związku z powyższym Gmina Irządze osiągnęła wymagany poziom w 2018 r.²⁵

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, który gmina Irządze zobowiązana była osiągnąć w 2019 r. wynosił 4%. Poziom ten został osiągnięty. Osiągnięty za rok 2019 poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów zbieranych w sposób selektywny, tj.: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, wyniósł 40,00%. Zakładany rozporządzeniem poziom odzysku tych frakcji surowcowych wynosi 40%, w związku z powyższym Gmina Irządze osiągnęła wymagany poziom w 2019 r. Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w Gminie Irządze nie był obliczany z powodu braku tych odpadów zebranych i odebranych na terenie gminy Irządze. Zakładany rozporządzeniem poziom odzysku tych frakcji surowcowych wynosi 60%²⁶.

Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w 2020 r. wynosił 0%. Poziom ten został osiągnięty. Osiągnięty za rok 2020 poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów zbieranych w sposób selektywny, tj.: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, wyniósł 50%. Zakładany rozporządzeniem poziom odzysku tych frakcji surowcowych wynosi 50%, w związku z powyższym Gmina Irządze osiągnęła wymagany poziom w 2020 r. W roku 2020 w Gminie Irządze nie odebrano i nie zebrano odpadów budowlanych i rozbiórkowych. W związku z powyższym dla Gminy Irządze nie wyliczono wymaganego poziomu w 2020 r.²⁷

Osiągnięty za rok 2021 poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych dla Gminy Irządze obliczony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych wyniósł 20,51%. Zgodnie z art. 3b ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych z rok 2021 winien wynosić co najmniej 20% wagowo. Niniejszym Gmina Irządze osiągnęła zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 0%. Poziom składowania odpadów komunalnych

²⁵ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2018.

²⁶ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2019.

²⁷ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2020.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych – tzw. poziom składowania wyniósł 26,62%²⁸.

Osiągnięty za rok 2022 poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych dla Gminy Irządze obliczony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. 2021 poz. 1530) wyniósł 26,22%. Zgodnie z art. 3b ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2022r., poz. 2519 ze zm.) zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych za rok 2022 powinien wynosić co najmniej 25% wagowo. Gmina Irządze osiągnęła zakładany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 0,00%. Poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych – tzw. poziom składowania wyniósł 20,81%²⁹.

Na terenie gminy Irządze nie są zlokalizowane składowiska odpadów.

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Azbest stanowi zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi, gdy ulegnie uszkodzeniu np. (łamanie, cięcie) lub gdy dojdzie do jego korozji. Wynikiem wskazanych procesów jest uwalnianie włókien tego minerału do powietrza i możliwość ich wdychania, dostawania się do układu oddechowego i uszkodzania pęcherzyków płucnych.

Azbest dobrze zabezpieczony i nieuszkodzony (np. pokryty warstwą farby) nie stanowi zagrożenia i jest też nierozpuszczalny w wodzie. Jednak dopuszcza się w Polsce wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku.

Za usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych odpowiada właściciel. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości zobowiązany jest zgłosić prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest przynajmniej miesiąc przed planowanym rozpoczęciem, właściwemu organowi architektoniczno-budowlanemu.

Na terenie gminy Irządze realizowany jest Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Irządze. Celem Programu jest doprowadzenie do sukcesywnej likwidacji i oczyszczania obszaru gminy z azbestu i wyrobów zawierających azbest, zgodnie z obowiązującymi wytycznymi w tym zakresie, wymogami i przepisami prawnymi, wyeliminowanie negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko oraz

²⁸ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2021.

²⁹ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Irządze za rok 2022.

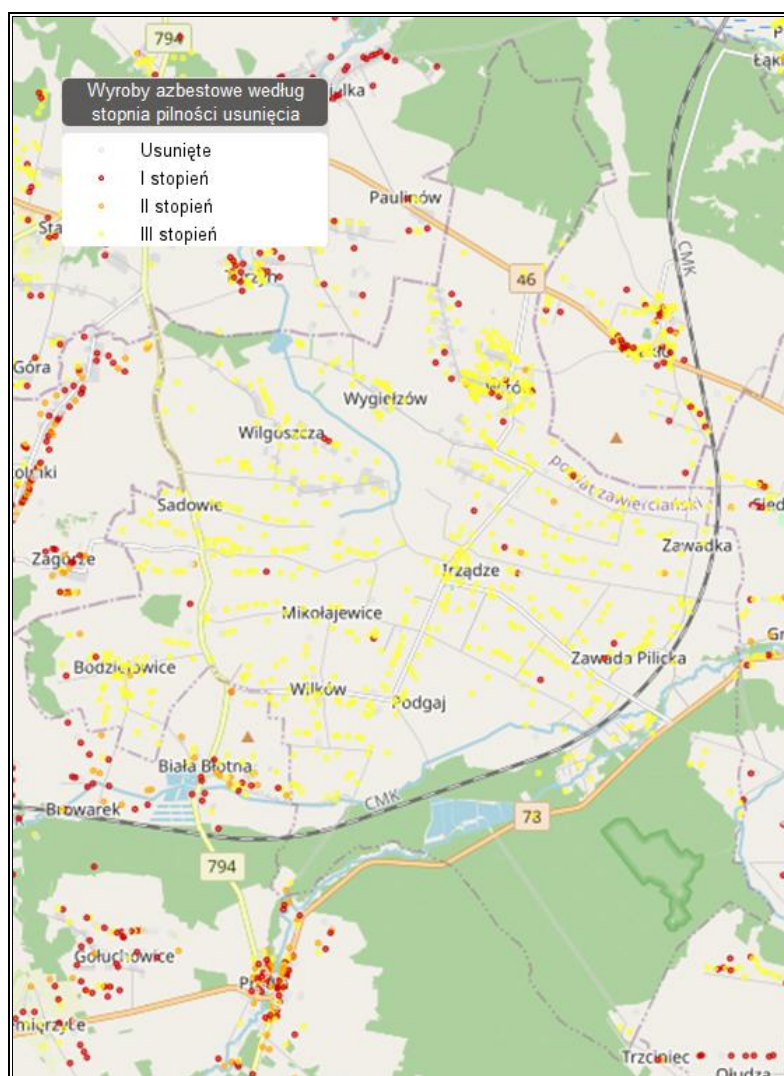
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem.

Suma unieszkodliwionego azbestu dotychczas wynosi 701 586 kg, ilość zinwentaryzowanego azbestu 6 244 841 kg, zatem pozostałego do unieszkodliwienia – 5 543 255 kg³⁰. Oznacza to, iż unieszkodliwiono 11,23% zinwentaryzowanego azbestu.

Na rysunku poniżej przedstawiono lokalizację wyrobów azbestowych rozmieszczonych na terenie gminy Irządze wraz z pilnością ich usunięcia.

Rysunek 20. Lokalizacja wyrobów azbestowych na terenie gminy Irządze wraz z pilnością ich usunięcia

Źródło: Baza Azbestowa, <https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/> (dostęp: 12.04.2024 r.)

³⁰ <https://bazaazbestowa.gov.pl/> (dostęp: 09.04.2024 r.)

Gmina Irządze podejmuje skuteczne i zrównoważone działania w zakresie gospodarki odpadami, co przyczynia się do ochrony środowiska, zgodnie z obowiązującymi regulacjami krajowymi i unijnymi. Konieczne jest jednak stałe monitorowanie i dostosowywanie działań, zwłaszcza w kontekście trudności związanych z odpadami niebezpiecznymi, takimi jak azbest.

5.1.8.1 Analiza SWOT

Na podstawie analizy systemu gospodarowania odpadami, określono jakie są jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia płynące z otoczenia mające wpływ na gospodarkę odpadami na terenie gminy.

Tabela 31. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia, poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania oraz poziom składowania odpadów komunalnych, — funkcjonowanie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Irządze, — funkcjonowanie PSZOK na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> — niewystarczający stopień usunięcia wyrobów azbestowych na terenie gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, — dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest ze środków zewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> — rosnące koszty systemu gospodarowania odpadami, — powstawanie dzikich wysypisk.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.9 Zasoby przyrodnicze

Tereny leśne gminy Irządze zarządzane są przez Nadleśnictwo Koniecpol.

W granicach gminy występują dwa duże obszary leśne oraz kilka mniejszy o zróżnicowanych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Największy obszar leśny znajduje się na południu gminy i jest położony w dolinie rzeki Krztyni, powiązanej doliną Pilicy, która stanowi korytarz ekologiczny pełniący istotne funkcje przyrodnicze w skali kraju. Dominują tu drzewostany sosnowe, mające charakter boru świeżego i boru mieszanego. Miejsca podmokłe zajmują drzewostany olchowe – łęg olszowo-jesionowy oraz brzeziny. Wiek drzewostanów jest zróżnicowany, z przewagą drzewostanów starszych. Jest to obszar leśny o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych, ze względu na swoją wielkość i wiek oraz występowanie cieków i zbiorników wodnych, mających podstawowe znaczenie dla równowagi ekologicznej terenów

gminy, pełniący funkcje klimatyczne i wodochronne oraz ostoi fauny. W tym obszarze leśnym bierze początek rzeka Rajecznicza. Drugi duży obszar występuje na północnym krańcu gminy. Są to również lasy otaczające dolinę Pilicy. W granicach gminy znajduje się ich część, złożona z drzewostanów sosnowych. Oprócz wyżej wymienionych obszarów, na terenie gminy występuje 5 mniejszych obszarów leśnych o wyraźnie lokalnym charakterze³¹.

Bogaty świat roślinny Nadleśnictwa stwarza warunki do bytowania na tym terenie licznych gatunków zwierząt. Znaczenie gospodarcze ma tu taka zwierzyna łowna jak: sarna, dzik, jeleni i lis. Spotyka się również inną zwierzynę drobną, w tym m.in. zające, jenoty, borsuki, piżmaki, kuny, bażanty, kuropatwy i dzikie kaczkę. Spośród pozostałych przedstawicieli zwierzyny płowej pojawiają się migrujące łosie, które w zwyczaju mają pokonywanie dużych dystansów w poszukiwaniu pokarmu³².

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Irządze zgodnie z danymi GUS na koniec 2022 r. wynosiła 1 661,03 ha. Lesistość na terenie gminy wynosi 23,10%. Szczegółowe dane na temat lasów i gruntów leśnych zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 32. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Irządze

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2022
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	1 661,03
Lesistość w %	%	23,10
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	810,03
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	810,03
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	787,03
Grunty leśne prywatne	ha	851,00
Powierzchnia lasów		
Lasy ogółem	ha	1 640,78
Lasy publiczne ogółem	ha	789,78
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	789,78
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	766,78
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	0,00
Lasy publiczne gminne	ha	0,00
Lasy prywatne ogółem	ha	851,00

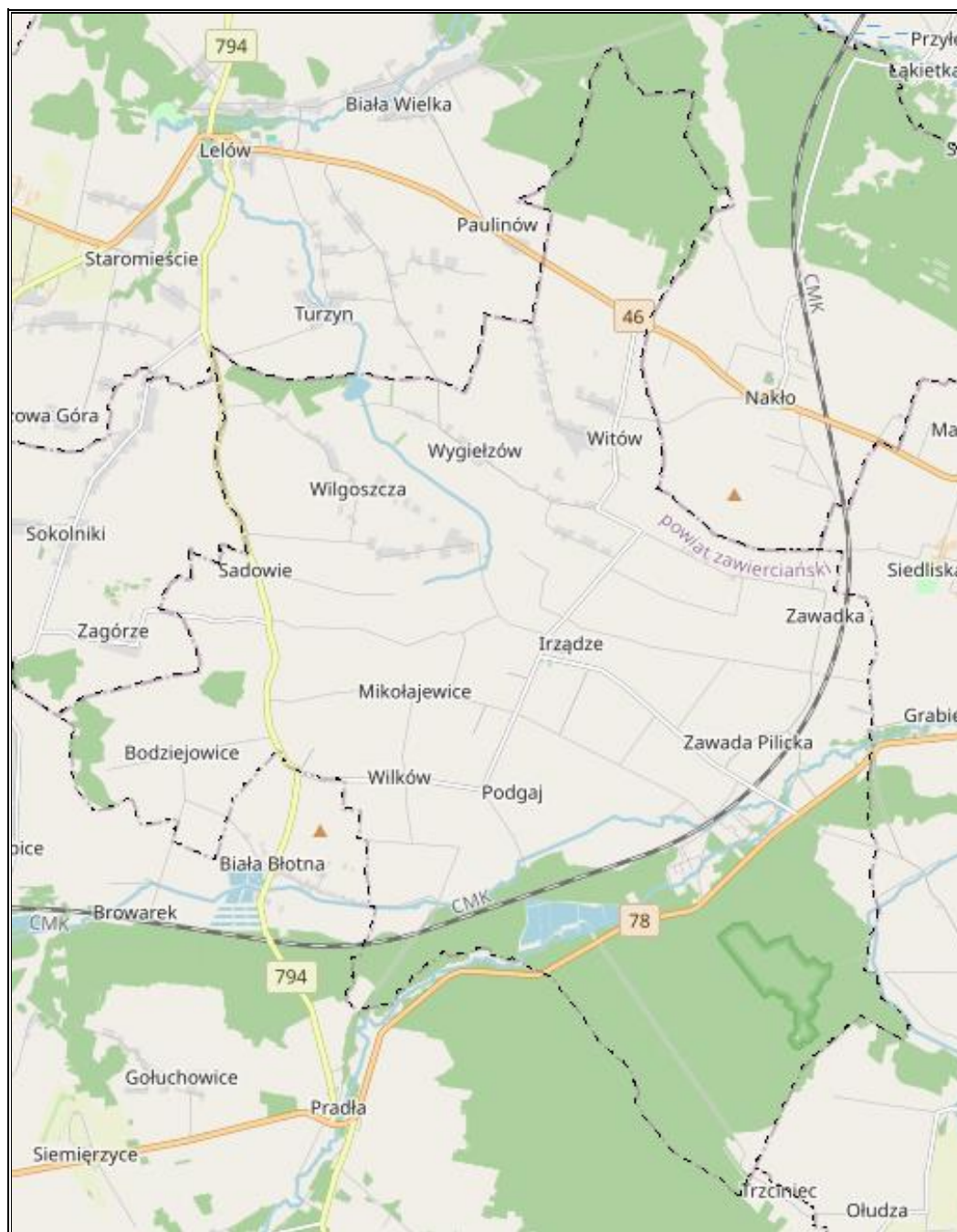
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> (dostęp 12.04.2024 r.)

³¹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze.

³² <https://koniecpol.katowice.lasy.gov.pl/lowiectwo> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Na rysunku poniżej zaprezentowano mapę obszarów leśnych w gminie Irządze.

Rysunek 21. Mapa obszarów leśnych w gminie Irządze

Legenda:

■ - obszary leśne

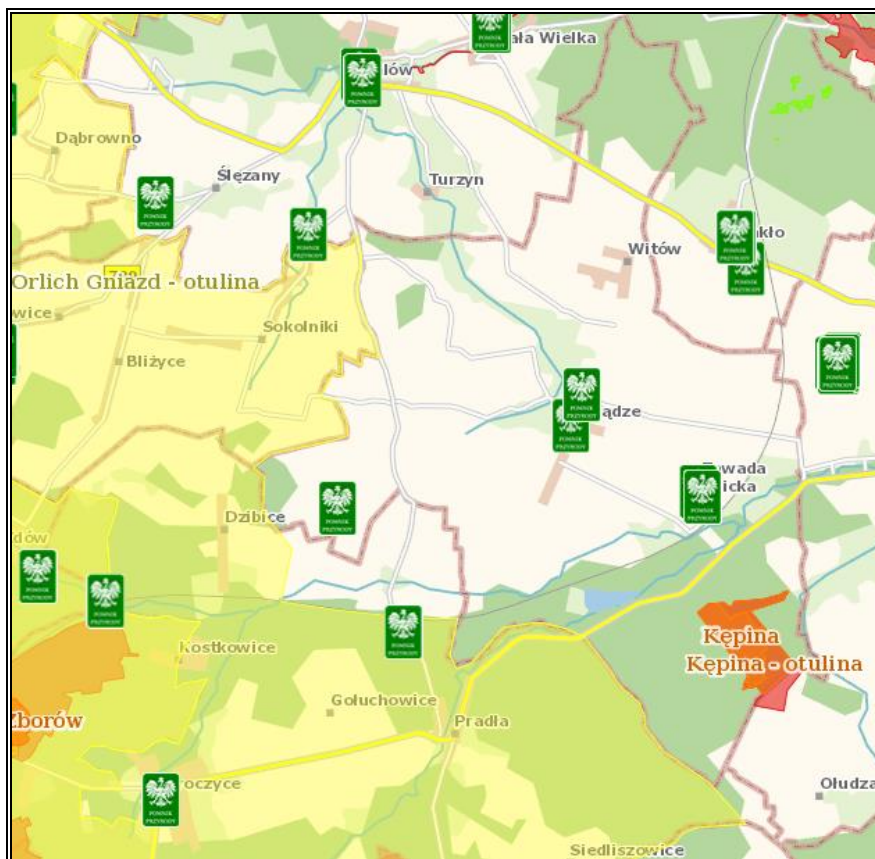
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.bdl.lasy.gov.pl> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Zadrzewienia i obszary leśne są ważnym czynnikiem retencji i stabilizacji warunków wodnych, zmniejszają zagrożenie powodziowe, łagodzą niedobory wód, chronią gleby przed erozją oraz poprawiają warunki aerosanitarne.

Na terenie gminy Irządze znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody Kępina,
- obszar Natura 2000 Źródła Rajecznicy,
- 5 pomników przyrody.

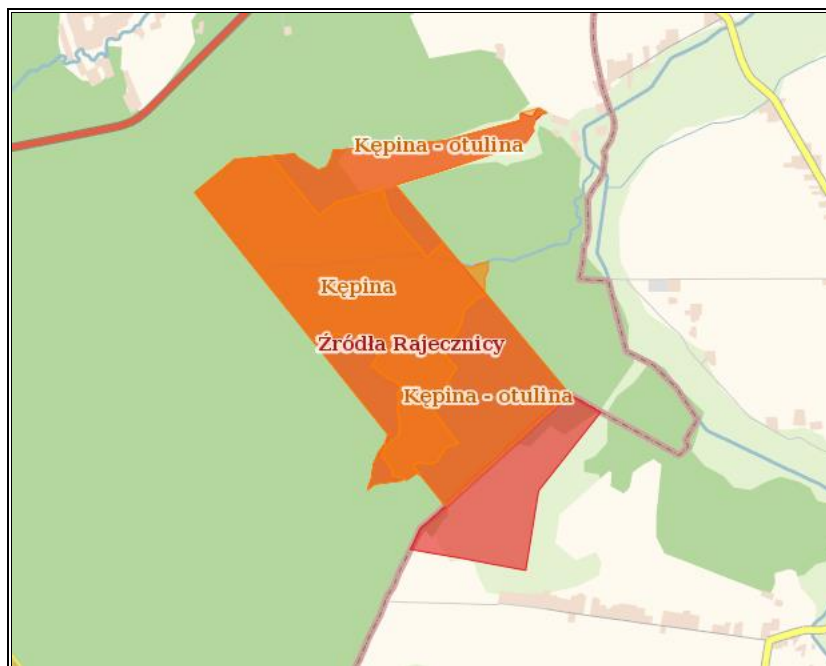
Rysunek 22. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Irządze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Na poniższym rysunku przybliżono fragment obszaru Natura 2000, który częściowo pokrywa się z rezerwatem przyrody.

Rysunek 23. Obszar Natura 2000 Źródła Rajeczniczy oraz rezerwat przyrody Kępina

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Rezerwat przyrody Kępina – obszar posiada powierzchnię 89,5809 ha. Został uznany za rezerwat przyrody rozporządzeniem nr 36/2005 Wojewody Śląskiego z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, przyrodniczych i dydaktycznych naturalnych zbiorowisk roślinnych w postaci niżowego lasu łąkowego, olsu porzeczkowego i ziołorośli wraz z całym bogactwem gatunkowym flory i fauny oraz źródeł i wywierzysk. Obecnie nie obowiązują zadania ochronne dla rezerwatu przyrody Kępina, jednak obowiązywały one w latach 2014-2019 na podstawie zarządzenia nr 30/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 4 września 2014 r. Typ ekosystemu rezerwatu – leśny i borowy, natomiast podtyp ekosystemu – lasów nizinnych³³.

Ustalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 nie będą naruszać przepisów zawartych w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody dotyczących zakazów na terenie rezerwatów przyrody.

Obszar Natura 2000 Źródła Rajeczniczy – obszar o powierzchni 194,2700 ha. Został wyznaczony decyzją Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest

³³ <https://crfop.gdos.gov.pl/> (dostęp: 12.04.2024 r.)

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Źródła Rajeczniczy (PLH240033). Na terenie Ostoi, na obszarze ponad 100 hektarów, zachował się całkowicie zalesiony system hydrologiczny w postaci łączących się kilku śródleśnych strumieni. Co więcej, stan zachowania lasów łęgowych należy w większości uznać za doskonały. Drzewostany osiągnęły nawet V klasę wieku, co w przypadku olszy czarnej stanowi górną granicę, a pozostałe warstwy fitocenoz są równie dobrze wykształcone, zarówno jeśli chodzi o skład gatunkowy, jak i o strukturę przestrzenną i warstwową. Jest to sytuacja bardzo rzadko spotykana nie tylko na terenie województwa śląskiego, lecz także na rozległych obszarach Polski środkowej i południowej, gdzie doliny rzeczne, a nawet doliny niewielkich strumieni zostały w większości wylesione, a siedliska leśne zostały zamienione na siedliska wilgotnych łąk kośnych. Stanowisko warzuchy polskiej w źródłiskach Rajeczniczy jest obecnie jednym z trzech istniejących, a drugim co do wielkości, stanowisk tego gatunku. Dodatkowo, źródłiskowy obszar Rajeczniczy zasiedla trwała populacja bobrów, których żeremia w istotny sposób kształtują warunki siedliskowe lasu.

Zgodnie z przepisami art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wprowadza się następujące zakazy: podejmowanie działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Ustalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 nie będą łamać wskazanych powyżej zakazów.

Dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy ustanowiono następujące dokumenty planistyczne:

1. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033;
2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 1 grudnia 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033.

Zadania ochronne dla obszaru Natura 2000 Źródła Rajeczniczy PLH240033 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 33. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania

Przedmiot ochrony	Działania ochronne		Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	Nr	Działania dotyczące ochrony czynnej siedliska przyrodniczego		
	1	Ochrona zachowawcza siedliska na terenie rezerwatu przyrody „Kępina” zgodnie z Zarządzeniem nr 30/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 4 września 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Kępina”. W okresie obowiązywania planu.	Części stanowisk Rajecznicza 1, Rajecznicza 2 znajdujące się w granicach rezerwatu Kępina w obrębie: pododdziału: 263 b, pododdziałów: 269 g, f, h, pododdziałów: 270 a, b, c, d, pododdziałów: 276 a, b, c, pododdziałów: 277 a, c, f, g, pododdziału: 282 d, pododdziałów: 283 b, c, g, pododdziału: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(st) .	RDOŚ w Katowicach
	2	Modyfikacja metod gospodarowania gatunkami drzew właściwych dla siedliska przyrodniczego *91E0 poprzez: - pozostawianie gatunków drzew właściwych dla siedliska przyrodniczego *91E0, tak by dążyć do udziału objętościowego drzew starszych niż 100 lat >20% - pozostawianie martwych drzew i części drzew leżących i stojących od 7 cm grubości w cieńszym końcu, tak by dążyć do wartości 20m ³ /ha - pozostawianie grubych kłód i stojących pni >3 m	Znajdujące się poza rezerwatem Kępina części stanowisk: Rajecznicza 1, Rajecznicza 2, Rajecznicza 3 w obrębie: pododdziałów: 262 d, f, i, j, h, pododdziałów: 269 a, b, c, pododdziału: 276 g, pododdziałów: 282 a, b, c, pododdziałów: 283 a, f, i, j	Wykonujący prawa właścicielskie; RDOŚ w Katowicach jako nadzorujący

	<p>długości/wysokości i >50 cm grubości, mierzonej w piersnicy martwych drzew stojących, a w przypadku kłód leżących – w piersnicy, jeśli można ją określić, lub w grubszym końcu kłody, tak by dążyć do uzyskania wartości >5 szt./ha. W okresie obowiązywania planu.</p>	<p>nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny^(N). Fragmenty działek ewidencyjnych nr: 125, 126, 127, 174, 175, 176, 177, 178/1, 178/2, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188 obręb Ołudza</p>	
Nr	Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji działań ochronnych		
1	<p>Monitoring realizacji działań ochronnych. Prowadzenie oględzin terenu objętego zabiegami. Obserwacja przemiany siedliska pod wpływem działań ochronnych. 1 raz na 3 lata</p>	<p>Cały obszar N2000 stanowiska: Rajecznicza 1 Rajecznicza 2 Rajecznicza 3</p>	RDOŚ w Katowicach
2	<p>Monitoring przyrodniczy stanu ochrony siedliska. W kolejnych kontrolach śledzenie zmian w zakresie wskaźników struktury i funkcji: - gatunki charakterystyczne, - gatunki dominujące, - gatunki obce geograficznie w drzewostanie, - inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie, - ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie, - martwe drewno (łączone zasoby), - martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości, - naturalność koryta rzecznego, - reżim wodny, - wiek drzewostanu, - pionowa struktura roślinności, - naturalne odnowienie drzewostanu, - zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna, - inne zniekształcenia, - stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska. Zgodnie z metodyką monitoringu GIOŚ. Obserwacja raz na 5 lat w okresie</p>	<p>Współrzędne transektów na stanowiskach: Rajecznicza 1 N50° 35' 25.7" E19° 43' 09.5", N50° 35' 24.6" E19° 43' 14.2", N50° 35' 23.4" E19° 43' 18.9" Rajecznicza 2 N50° 34' 52.4" E19° 43' 49.4", N50° 34' 55.6" E19° 43' 50.4", N50° 34' 58.8" E19° 43' 51.2" Rajecznicza 3 N50° 34' 55.4" E19° 44' 11.4", N50° 34' 57.5" E19° 44' 07.5", N50° 34' 59.6" E19° 44' 03.5"</p>	RDOŚ w Katowicach

		obowiązywania planu, optymalnie późną wiosną lub wczesnym latem.		
	Nr	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
	1	Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.	Nie dotyczy	Nie dotyczy
*2109 Warzucha polska (<i>Cochlearia polonica</i>)	Nr	Działania dotyczące ochrony czynnej gatunku rośliny i jej siedliska		
	1	W zależności od potrzeb: - usuwanie wysokich bylin na fragmentach misy źródłiskowej, - wycinka części drzew na obrzeżach źródłiska, - usuwanie materii organicznej uzyskanej w wyniku realizacji ww. prac poza teren źródłiska.	Pododdziały: 283 g, pododdział: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(s) . Przy pododdziale 283 c (fragment działki ewidencyjnej nr 1682 obręb Irządze).	RDOŚ w Katowicach
	Nr	Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji działań ochronnych		
	1	Monitoring realizacji działań ochronnych. Prowadzenie oględzin terenu objętego zabiegami. Obserwacja zmian zachodzących na stanowisku gatunku pod wpływem działań ochronnych. 1 raz na 3 lata	Stanowisko gatunku: Źródła Rajecznicy pododdziały: 283 g pododdział: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(s) . Przy pododdziale 283 c (fragment działki ewidencyjnej nr 1682 obręb Irządze).	RDOŚ w Katowicach
	2	Monitoring przyrodniczy stanu ochrony gatunku. W kolejnych kontrolach śledzenie zmian w zakresie wskaźników populacji i siedliska: - liczebność/ liczba osobników, - liczebność/typ rozmieszczenia, - struktura/liczba osobników generatywnych (OG), - struktura/liczba osobników wegetatywnych (OW), - struktura/liczba siewek, - stan zdrowotny, - powierzchnia potencjalnego siedliska,	Pododdziały: 283 g pododdział: 284 b nadleśnictwo Koniecpol obręb Szczekociny ^(s) . Przy pododdziale 283 c (fragment działki ewidencyjnej nr 1682 obręb Irządze).	GIOŚ

	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zajętego siedliska, - fragmentacja siedliska, - głębokość wody, - stopień zarośnięcia siedliska przez roślinność drzewiastą i krzewiastą, w tym również siewki i nalot, - ocienienie przez otaczające drzewa i zbrocza, - gatunki ekspansywne-konkurencyjne, - wysokość warstwy roślin zielnych, - martwa materia organiczna (detrytus), - miejsce do kiełkowania. <p>Zgodnie z metodyką monitoringu GIOŚ. Stanowisko monitorowane przez GIOŚ - monitoring należy prowadzić wg harmonogramu PMS.</p>		
Nr	Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony		
1	Nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i uwarunkowaniach jego ochrony	Nie dotyczy	Nie dotyczy

Źródło: Załącznik nr 5 do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 22 lutego 2018 r.

Pomniki przyrody – pojedynczy twór przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Ustalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 nie będą naruszać zakazów uwzględnionych w art. 45 ust. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody dotyczących zakazów związanych z pomnikami przyrody, stanowiskami dokumentacyjnymi, użytkami ekologicznymi i zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi.

Na terenie gminy Irządze zlokalizowanych jest 5 pomników przyrody. Szczegóły dotyczące pomników przyrody prezentuje poniższa tabela.

Tabela 34. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Irządze

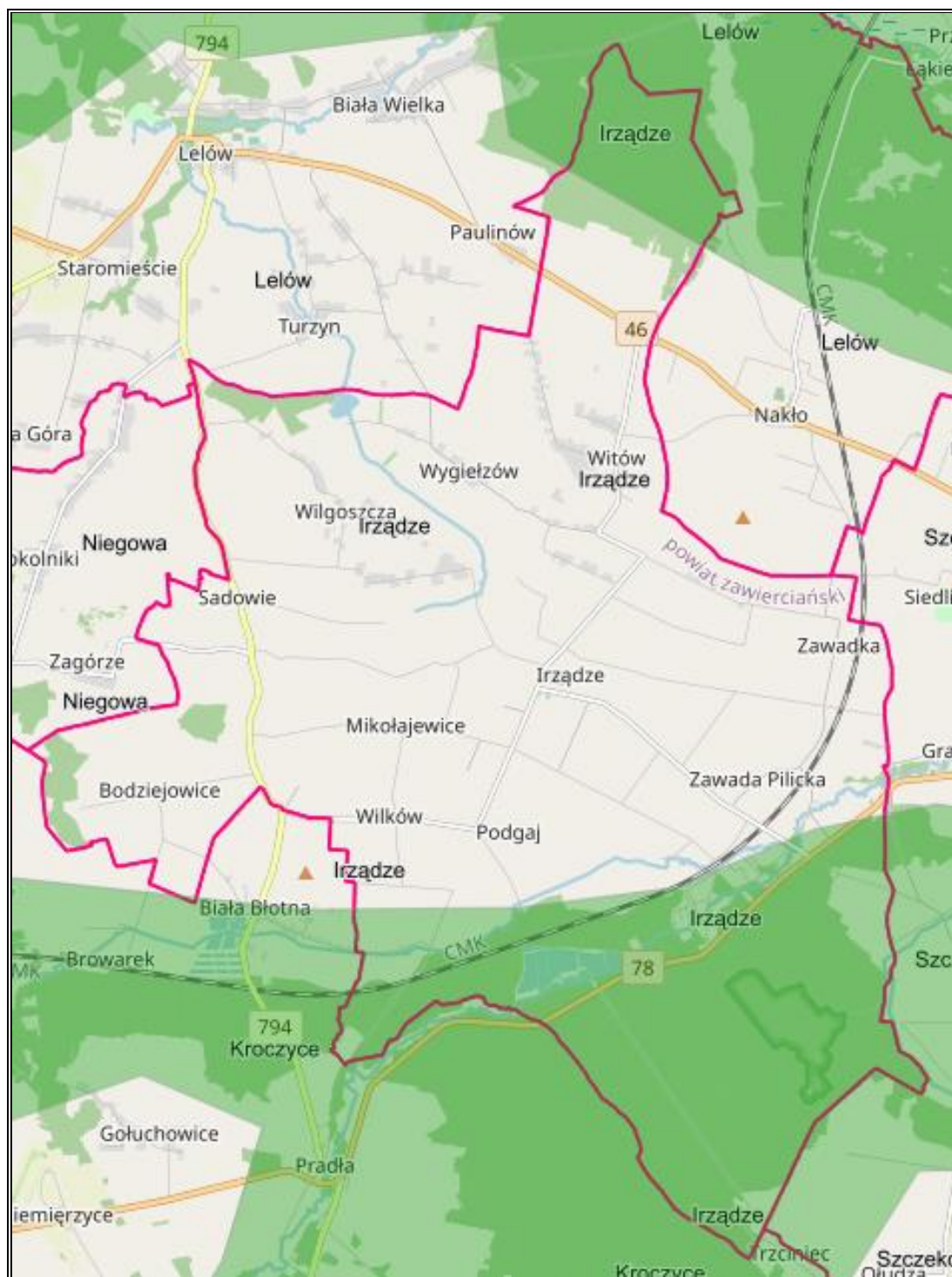
Typ pomnika	Opis pomnika	Akt prawny o utworzeniu
Wieloobiektowy	2 Modrzewie europejskie – Larix decidua	Orzeczenie nr 97 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Kielcach z dn. 03.10.1956 r.
Wieloobiektowy	3 Lipy drobnolistne – Tilia cordata	Rozporządzenie nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
Jednoobiektowy	Lipa drobnolistna - Tilia cordata	Zarządzenie nr 42/89 Wojewody Częstochowskiego z dnia 12 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
Jednoobiektowy	Dąb szypułkowy - Quercus robur	Zarządzenie nr 42/89 Wojewody Częstochowskiego z dnia 12 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
Jednoobiektowy	Dąb szypułkowy - Quercus robur	Zarządzenie nr 42/89 Wojewody Częstochowskiego z dnia 12 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl/> (dostęp: 15.04.2024 r.)

Korytarz ekologiczny jest obszarem, który umożliwia migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Tworzą go liniowe pasy lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami umożliwiające zwierzętom, roślinom i grzybom przemieszczanie się oraz dające schronienie i dostęp do pożywienia.

Według Mapy korytarzy ekologicznych 2005 na terenie gminy Irządze zlokalizowany jest korytarz ekologiczny Częstochowa – wschód (GKPdC-4).

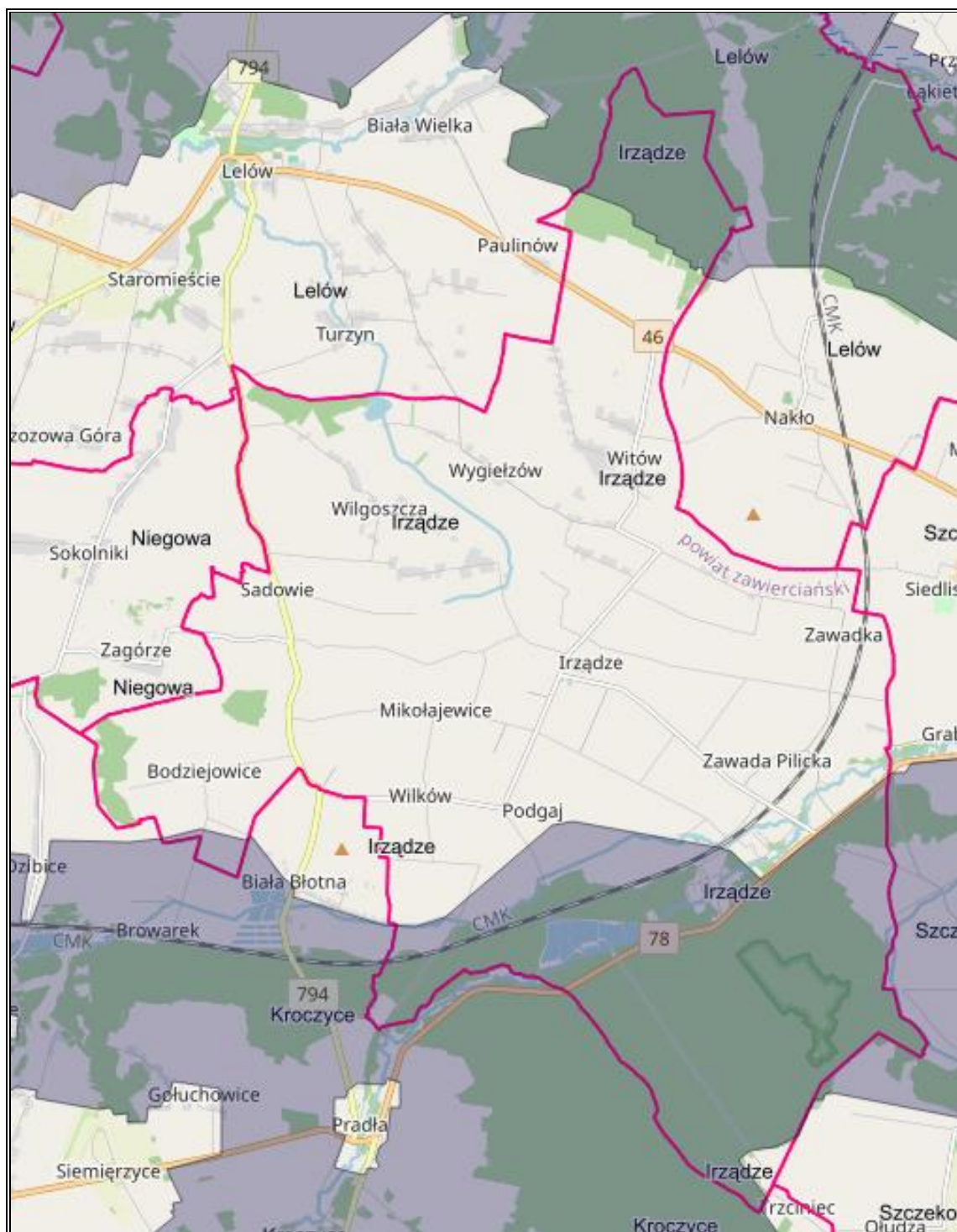
Rysunek 24. Korytarz ekologiczny Częstochowa - wschód

Źródło: <https://mapa.korytarze.pl/> (dostęp: 15.04.2024 r.)

Według Mapy korytarzy ekologicznych 2012 na terenie gminy Irządze zlokalizowany jest natomiast korytarz ekologiczny Bory Stobrowskie – Lasy Przedborskie (GKPdC-10A).

Rysunek 25. Korytarz ekologiczny Bory Stobrowskie - Lasy Przedborskie

Źródło: <https://mapa.korytarze.pl/> (dostęp: 15.04.2024 r.)

W celu skutecznej ochrony środowiska naturalnego w gminie Irządze, ważne jest zwiększanie świadomości mieszkańców na temat przyrody i konieczności jej ochrony. Organizacja działań edukacyjnych i promocyjnych może przyczynić się do zaangażowania społeczności lokalnej. Istniejące formy ochrony przyrody, stanowią ważny instrument ochrony przyrody. Należy przestrzegać obowiązujących przepisów i dążyć do ich wzmocnienia tam, gdzie to konieczne.

Istotne jest zachowanie i rozwijanie zadrzewień oraz obszarów leśnych w celu zapewnienia zrównoważonego zasobami przyrody.

5.1.9.1 Analiza SWOT

Na podstawie przeprowadzonej analizy poniżej przedstawiono mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia dla obszaru interwencji: Zasoby przyrodnicze.

Tabela 35. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — występowanie rezerwatu przyrody, obszaru Natura 2000 i pomników przyrody na terenie gminy, — występowanie korytarzy ekologicznych na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> — podatność zasobów przyrody na zanieczyszczenia środowiska.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — programy i akcje edukacyjno-informacyjne o potrzebie ochrony przyrody, — prowadzenie nasadzeń drzew, zabiegów pielęgnacyjnych w lasach, — zalesianie, — renowacje i utrzymanie terenów zielonych, — zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych. 	<ul style="list-style-type: none"> — postępująca urbanizacja, — zmiany klimatyczne powodujące przekształcenia w ekosystemach, — ekspansja gatunków obcych.

Źródło: Opracowanie własne

5.1.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Zagadnienia związane z poważnymi awariami zostały uregulowane przede wszystkim w ustawie Prawo ochrony środowiska (IV „Poważne awarie”). Definicja ustawowa określa poważną awarię jako „zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem” (art. 3, ust. 23).

Zagrożenie poważną awarią może wynikać z przewożenia substancji niebezpiecznych. W efekcie awarii autocystern skażeniu może ulec teren przyległy do drogi, a przy większej skali substancje niebezpieczne mogą dostać się do wód powierzchniowych lub infiltrować w głąb podłoża. Nadzór nad przewozem drogowym towarów niebezpiecznych sprawuje wojewoda. Szczegółowe przepisy dotyczące przewozu substancji niebezpiecznych zawarte są w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz.U. 2022 poz. 2147 ze zm.). Na terenie gminy Irządze największe zagrożenie dla środowiska w tym

zakresie stanowią drogi krajowe nr 46 i nr 78. Ponadto zagrożenie to może być również związane z odcinkiem linii kolejowej przebiegających przez teren gminy.

Zakładem stwarzającym zagrożenie awarią przemysłową jest każdy zakład, na którego terenie znajdują się substancje niebezpieczne, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska. Ze względu na rodzaj i ilość substancji niebezpiecznych zakłady dzielimy, zgodnie z art. 248, ust. 1 u.p.o.ś., na:

- zakłady o zwiększonym ryzyku;
- zakłady o dużym ryzyku.

Zgodnie z opublikowanym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykazem zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) oraz o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR) według stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. na obszarze gminy Irządze nie funkcjonują takie zakłady.

Wśród innych zagrożeń, które mogą wystąpić na terenie gminy, można wyróżnić: zagrożenia chemiczne (zagrożenie toksycznymi środkami przemysłowymi i innymi substancjami chemicznymi), biologiczne: epidemie, epizootie (plagi zwierzęce), epifitozy (choroby populacji roślinnej) oraz awarie urządzeń infrastruktury technicznej (gazowe, energetyczne).

W ostatnich latach na terenie gminy Irządze nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnej awarii.

5.1.10.1 Analiza SWOT

Na podstawie przeprowadzonej analizy poniżej przedstawiono mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia dla obszaru interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami.

Tabela 36. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony	Słabe strony
— brak zakładów przemysłowych o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.	— transport drogowy i kolejowy ładunków niebezpiecznych (ryzyko awarii podczas transportu substancji niebezpiecznych).
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — edukacja społeczeństwa na temat postępowania podczas wystąpienia poważnej awarii, — doposażenie służb odpowiadających za bezpieczeństwo na terenie gminy, — rozwój systemów powiadamiania o zagrożeniach. 	<ul style="list-style-type: none"> — zdarzenia losowe w zakładach pracy, — małe prawdopodobieństwo przewidzenia możliwości wystąpienia poważnej awarii.

Źródło: Opracowanie własne

5.2 Zagadnienia horyzontalne

Zgodnie z wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, w ramach każdego obszaru interwencji należy uwzględnić zagadnienia

horyzontalne: adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska.

5.2.1 Adaptacja do zmian klimatu

Występujące w ostatnich kilku dekadach skutki zmieniającego się klimatu, zwłaszcza wzrostu temperatury, częstotliwości i nasilania zjawisk ekstremalnych, systematycznie się pogłębiają. Stanowią tym samym zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Konieczne jest zatem podjęcie działań na rzecz dostosowania się (adaptacji) do prognozowanych skutków zmian klimatu, które powinny być realizowane jednocześnie z działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych (mitygacja).

Gmina Irządze, zgodnie z regionalizacją klimatyczną wg W. Okołowicza i D. Martyn, znajduje się w obrębie zaliczanym do śląsko-małopolskiego regionu klimatycznego. Klimat w tym regionie kształtowany jest przez słabe wpływy wyżyn.

Dokument pn. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020) stanowi odpowiedź na walkę ze zmianami klimatu, a jego głównym celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. Ponadto uruchomiona została strona internetowa klimada.mos.gov.pl, na której znajdują się informacje dotyczące adaptacji do zmian klimatu.

Według SPA2020 do najważniejszych negatywnych skutków zmian klimatu w skali regionalnej zaliczyć należy niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych, zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof (silne wiatry, incydentalne trąby powietrzne, wyładowania atmosferyczne, ulewne deszcze, wzrost okresów upalnych).

W związku z postępującymi zmianami klimatu nie można wykluczyć pojawienia się w przyszłości niekorzystnych skutków w postaci: wichur, ulewnych deszczy, mrozów, susz itp., które powodują duże szkody i ograniczenia w środowisku. Gwałtowne i negatywne zjawiska wynikające ze zmian klimatu występują coraz częściej, dlatego istotne jest przygotowanie gminy i jej infrastruktury na zmiany klimatu.

Prowadzenie działań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zachodzących zmian klimatu przez samorządy lokalne zależy od działań podejmowanych w skali międzynarodowej, które następnie wytyczają kierunki zmian w zakresie prawa krajowego oraz miejscowego. Gmina może również inicjować i wprowadzać własne rozwiązania.

Gminy posiadają uprawnienia do kształtowania i tworzenia polityki ekologicznej za pomocą obowiązujących przepisów. Podstawą podejmowania działań proekologicznych w gminach są przepisy m.in.:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

Poza obowiązkowymi działaniami wynikającymi z przepisów prawa, gminy mogą wprowadzać dodatkowe inicjatywy. Wśród przykładowych działań mających pozytywny wpływ na środowisko można wskazać:

- angażowanie mieszkańców, m.in. poprzez prowadzenie działań edukacyjnych na terenie gminy – organizacja warsztatów oraz konkursów o tematyce proekologicznej,
- wyodrębnienie w budżecie gminy środków finansowych na realizację projektów klimatyczno-środowiskowych,
- prowadzenie mobilnych punktów odbioru odpadów, np. elektroodpadów,
- prowadzenie bezpłatnych punktów doradztwa energetycznego,
- wykorzystywanie energii odnawialnej do zasilania infrastruktury gminnej,
- ograniczanie strat ciepła poprzez termomodernizację budynków gminnych, modernizację lub wymianę indywidualnych źródeł ciepła,
- zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnej,
- wprowadzanie zielonej infrastruktury w mieście (np. zielone dachy, ogrody deszczowe),
- stworzenie systemu ostrzegania i informowania o zagrożeniach związanych ze zmianami klimatu.

W celu adaptacji do zmian klimatu i ograniczenia negatywnych skutków związanych wystąpieniem ulewnych deszczy czy roztopów po dużych opadach śniegu, a także dla zabezpieczenia przeciwpowodziowego i przeciwdziałania suszy należy zwiększać pojemność retencyjną zlewni, w tym m.in. poprzez budowanie zbiorników retencyjnych. Istotna jest także systematyczna konserwacja rowów melioracyjnych oraz działania z zakresu małej retencji obejmujące np. budowę niewielkich zbiorników, oczek wodnych i stawów, ale również zadrzewianie.

Zaplanowane w Programie Ochrony Środowiska zadania mają na celu mitygację oraz adaptację do zmian klimatu i ograniczenie negatywnych skutków tych zmian.

5.2.2 Działania edukacyjne w zakresie ochrony środowiska

Zgodnie z przepisem art. 77 z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024r., poz. 54) problematykę ochrony środowiska uwzględnia się w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół. Obowiązkiem tym ustawodawca objął również organizatorów kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych i środki masowego przekazu, które są obowiązane kształtować pozytywny stosunek społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i audycjach. Konstytucyjnych podstaw dla realizacji edukacji ekologicznej należy upatrywać w zasadzie zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483) oraz w generalnym obowiązku każdego obywatela do dbałości o stan środowiska, oraz odpowiedzialności za spowodowane przez siebie jego pogorszenie określone w art. 86 Konstytucji RP.

W szkołach na terenie gminy Irządze przeprowadzane są m.in.: konkursy ekologiczne, przekazywane są informacje z zakresu ochrony środowiska, zbiórki i utylizacja odpadów, czy zajęcia plenerowe. Ponadto, na stronach internetowych zamieszczane są informacje w celu podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Proponowane zadania w zakresie edukacji ekologicznej to:

- kontynuacja konkursów i organizowanie warsztatów edukacyjnych w szkołach w celu zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców,
- kontynuacja akcji informacyjno-edukacyjnych w zakresie właściwego postępowania z odpadami oraz ograniczenia ich powstawania,
- tworzenie ścieżek edukacyjnych na terenie gminy i organizowanie zajęć plenerowych dla dzieci i młodzieży w celu ochrony zasobów przyrodniczych,
- prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, odnawialnych źródeł energii oraz walki ze smogiem podczas imprez plenerowych,
- promowanie transportu zbiorowego i rowerowego.

5.2.3 Nadzwyczajne zagrożenia środowiskowe

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska są pojęciem, które zostało zdefiniowane w art. 104 ust. 2 w byłej ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska jako zagrożenie spowodowane gwałtownym zdarzeniem, które nie jest klęską żywiołową, które może wywołać znaczne zniszczenie środowiska lub pogorszenie jego stanu, stwarzające powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i środowiska.

Obecnie pojęcie to nie jest definiowane, chociaż powszechnie w środowisku twierdzi się, że zastąpiło je pojęcie poważnej awarii, zdefiniowane w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r.

Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024r., poz. 54). Rozumiane jest jako zdarzenie, np. emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, których dostanie się do środowiska, prowadzi do natychmiastowego powstania zagrożenia życia, zdrowia ludzi lub środowiska, a także powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, a także poważną awarię, należy traktować zdarzenia takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów transportowych, wybuch, awarię zbiornika, katastrofę autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awarię obiektów hydrotechnicznych, itp.

Kolejnym aktem prawnym definiującym pojęcie nadzwyczajnych zagrożeń jest ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. 2024r., poz. 275), która definiuje nadzwyczajne zagrożenie jako zdarzenie inne niż pożar i klęska żywiołowa, wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, stanowiące zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska, któremu zapobieżenie lub usunięcie skutków, którego nie wymaga zastosowania nadzwyczajnych środków. W świetle tej ustawy ochrona przeciwpożarowa polega m.in. na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem. Zdarzeniem miejscowym nazywane są skażenia obszaru substancjami radioaktywnymi, skażenia niebezpiecznymi substancjami chemicznymi, skażenia chemiczne i biologiczne w wyniku katastrof obiektów hydrotechnicznych.

Poważne zdarzenia mogą również mieć miejsce podczas transportu drogowego i kolejowego substancji niebezpiecznych przez teren gminy, niewłaściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi, magazynowania substancji niebezpiecznych oraz zagrożenia pożarowego. W związku z powyższym, na terenie gminy potencjalne zagrożenia dotyczą zanieczyszczenia powietrza, gruntu oraz wody, co może stanowić poważne zagrożenia dla środowiska i życia ludzi.

Konieczne jest rozwijanie systemów ostrzegania mieszkańców, konserwacja urządzeń infrastruktury energetycznej, modernizacja i budowa infrastruktury uwzględniającej dynamiczne zmiany pogodowe.

5.2.4 Monitoring środowiska

Państwowy monitoring środowiska został powołany ustawą z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. 2024r., poz. 425) w celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Stanowi on system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz zbierania, analizowania, udostępniania wyników badań i oceny elementów środowiska. Jego celem jest systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

- jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów,
- występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska i obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” wykorzystuje i będzie wykorzystywał informacje wytworzone w ramach PMŚ w celu monitorowania skuteczności działań i strategicznego planowania w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Wyniki monitoringu publikowane są w wydawanych co roku raportach o stanie środowiska w województwie śląskim oraz w rocznych ocenach jakości powietrza w województwie śląskim.

6. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

6.1 Kierunki interwencji, cele oraz zadania wynikające z oceny stanu środowiska

Na podstawie diagnozy stanu istniejącego oraz zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy Irządze, zachowując spójność z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym, dla każdego z obszarów interwencji określono kierunki interwencji oraz wyznaczono cele i zadania do realizacji.

W ramach poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele operacyjne i działania ekologiczne, które zostały zaprezentowane w formie tabelarycznej. Harmonogram rzeczowo-finansowy, zaplanowanych w przedmiotowym dokumencie zadań został przedstawiony, zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (MŚ, Warszawa, 2 września 2015 r.)

Zaplanowane zadania mają na celu poprawę jakości środowiska na terenie gminy Irządze. Ich realizacja nie wpłynie negatywnie na obszary chronione. Zarówno na etapie realizacji, jak i eksploatacji planowanej do utworzenia infrastruktury nie będą podejmowane działania, których skutkiem byłoby naruszenie katalogu czynności zabronionych w odniesieniu do

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

poszczególnych form ochrony przyrody, występujących na tym obszarze. Zadania nie wpłyną w sposób znaczący na populacje siedlisk i gatunków chronionych. Realizacja Programu Ochrony Środowiska nie wpłynie negatywnie na realizację celów ochrony obszarów chronionych. Przedsięwzięcia prowadzone będą na terenach głównie zurbanizowanych. Spodziewane są jedynie krótkoterminowe oddziaływania lub uciążliwości związane z prowadzonymi robotami budowlanymi, które ustaną po ich zakończeniu.

Należy zaznaczyć, że podmioty realizujące poszczególne działania powinny każdorazowo rozpatrywać kwestie ich wpływu na środowisko na kolejnych etapach procesu planistycznego i inwestycyjnego, po doprecyzowaniu lokalizacji, rodzaju i zakresu danego przedsięwzięcia, wpisującego się w założenia niniejszego dokumentu.

Tabela 37. Cele i kierunki interwencji oraz zadania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa wraz ze źródłem danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	Liczba zamontowanych pomp ciepła [szt.]	0	233	Zmniejszenie emisji CO ₂	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim – Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny - etap II	Lider: Gmina Sosnowiec Partnerzy: Gmina Irządze Gmina Łazy Gmina Poręba Gmina Sosnowiec Gmina Szczekociny	Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba zamontowanych instalacji PV hybrydowych [szt.]	0	191				
		Liczba zamontowanych instalacji PV on-grid [szt.]	0	79				
		Liczba wybudowanych magazynów energii [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	27				
		Liczba budynków użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1	Zwiększenie efektywności energetycznej	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w miejscowości Woźniki 30 – Gmina Irządze	Gmina Irządze	Brak środków finansowych
		Liczba przeprowadzonych termomodernizacji budynków mieszkalnych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	wzrost wartości	Zwiększenie efektywności energetycznej	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych	Mieszkańcy Gminy	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
		Liczba realizowanych programów [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	1	1	Realizacja programu Czyste Powietrze	Realizacja porozumienia z WFOŚiGW w Katowicach dot. programu Czyste Powietrze	Gminny Punkt konsultacyjno-Informacyjny programu „Czyste Powietrze” oraz WFOŚiGW	Nagle nieprzewidziane zdarzenia
ZAGROŻENIE HAŁASEM	POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO	Liczba przeprowadzonych remontów dróg [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1	Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych	Remont drogi gminnej nr DG 705012 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa wraz ze źródłem danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
		Liczba przeprowadzonych remontów dróg [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Remont drogi gminnej nr DG 705016 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba przebudowanych dróg gminnych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Przebudowa drogi gminnej nr DG 705026 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba przebudowanych dróg gminnych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Przebudowa drogi gminnej nr DG 705032 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba przebudowanych dróg gminnych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Przebudowa drogi gminnej nr DG 705029 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba przebudowanych dróg gminnych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Przebudowa drogi gminnej nr DG 705027 S	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba odbudowanych mostów [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Odbudowa mostu na rzece Krztynia w m. Zawada Pilicka	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
		Liczba przeprowadzonych remontów wiaduktów [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1		Remont wiaduktu nad linią kolejową CMK	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa wraz ze źródłem danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
GOSPODAROWANIE WODAMI	OSIĄGNIĘCIE LUB UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD	Liczba prowadzonych ewidencji zbiorników bezodpływowych [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	1	1	Zmniejszanie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych	Gmina Irządze	Brak zgłoszeń ze strony mieszkańców
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY WODNO-ŚCIEKOWEJ	Liczba miejscowości, w których przebudowano sieć wodociągową [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	1	Zmniejszenie strat wody	Przebudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Irządze w miejscowości Woźniki	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SYSTEMU GOSPODAROWANIA ODPADAMI	Masa unieszkodliwionego azbestu [szt.] Źródło: Baza azbestowa	701 586	>701 586	Likwidacja azbestu	Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na życie i zdrowie ludzkie oraz na środowisko	Gmina Irządze; Mieszkańcy Gminy	Brak zainteresowania ze strony mieszkańców
ZASOBY PRZYRODNICZE	ZACHOWANIE I OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu pielęgnację oraz ochronę istniejącej zieleni urządzonej [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	wzrost wartości	Utrzymanie istniejących terenów zieleni	Pielęgnacja oraz ochrona istniejącej zieleni urządzonej	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	OCHRONA PRZED POWAŻNYMI AWARIAMI I ZAGROŻENIAMI NATURALNYMI	Liczba jednostek OSP, którym zapewniono sprzęt [szt.] Źródło: Urząd Gminy Irządze	0	8	Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa	Wyposażenie jednostek straży pożarnej (OSP)	Gmina Irządze	Brak środków finansowych; Nagle nieprzewidziane zdarzenia

Źródło: Opracowanie własne

6.2 Harmonogram zadań wraz z ich finansowaniem

Szacunkowe koszty realizacji zadań własnych Gminy Irządze w każdym roku trwania Programu wraz ze źródłami ich finansowania przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 38. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację wraz z jednostkami włączonymi w realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]									Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Razem	
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w podregionie sosnowieckim – Irządze, Łazy, Poręba, Sosnowiec, Szczekociny - etap II	Lider: Gmina Sosnowiec Partnerzy: Gmina Irządze Gmina Łazy Gmina Poręba Gmina Sosnowiec Gmina Szczekociny	130 380,00 zł	25 912 587,50 zł	0,00 zł	0,00 zł	26 042 967,50 zł	Budżet Gminy; Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji)
	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w miejscowości Woźniki 30 – Gmina Irządze	Gmina Irządze	0,00 zł	400 000,00 zł	400 000,00 zł	FE ŚL 2021-2027 FST (ZIT)
	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych	Mieszkańcy Gminy					bd					Środki własne inwestora, Inne środki
	Realizacja porozumienia z WFOŚiGW w Katowicach dot. programu Czyste Powietrze	Gminny Punkt konsultacyjno-Informacyjny programu „Czyste Powietrze” oraz WFOŚiGW					bd					WFOŚiGW Program „Czyste Powietrze

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację wraz z jednostkami włączonymi w realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]									Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Razem	
ZAGROŻENIE HAŁASEM	Remont drogi gminnej nr DG 705012 S	Gmina Irządze	690 000,00 zł	690 000,00 zł	FOGR; Budżet Gminy
	Remont drogi gminnej nr DG 705016 S	Gmina Irządze	825 000,00 zł	825 000,00 zł	FOGR; Budżet Gminy
	Przebudowa drogi gminnej nr DG 705026 S	Gmina Irządze	.	525 000,00 zł	525 000,00 zł	Dotacja z Budżetu Państwa; Budżet Gminy
	Przebudowa drogi gminnej nr DG 705032 S	Gmina Irządze	.	.	680 000,00zł	680 000,00 zł	Dotacja z Budżetu Państwa; Budżet Gminy
	Przebudowa drogi gminnej nr DG 705029 S	Gmina Irządze	.	.	.	400 000,00 zł	400 000,00 zł	FOGR; Budżet Gminy
	Przebudowa drogi gminnej nr DG 705027 S	Gmina Irządze	230 000,00 zł	.	.	.	230 000,00 zł	FOGR; Budżet Gminy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację wraz z jednostkami włączonymi w realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]									Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Razem	
	Odbudowa mostu na rzece Krztynia w m. Zawada Pilicka	Gmina Irządze	5 000 000,00 zł	.	.	5 000 000,00 zł	Dotacja z Budżetu Państwa; Budżet Gminy
	Remont wiaduktu nad linią kolejową CMK	Gmina Irządze	0,00 zł	12 000 000,00 zł	.	12 000 000,00 zł	Dotacja z Budżetu Państwa; Budżet Gminy
GOSPODAROWANIE WODAMI	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych	Gmina Irządze	Działanie bezkosztowe w ramach prac administracyjnych									
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Przebudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Irządze w miejscowości Woźniki	Gmina Irządze	2 000 000,00 zł	2 000 000,00 zł	Budżet Gminy; Program Polski Ład
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na życie i zdrowie ludzkie oraz na środowisko	Gmina Irządze; Mieszkańcy Gminy	bd									Środki WFOŚiGW w Katowicach
ZASOBY PRZYRODNICZE	Pielęgnacja oraz ochrona istniejącej zieleni urządzonej	Gmina Irządze	bd									Budżet Gminy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację wraz z jednostkami włączonymi w realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]									Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Razem	
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Wyposażenie jednostek straży pożarnej (OSP)	Gmina Irządze	bd									Budżet Gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 39. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację wraz z jednostkami włączonymi w realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania	Źródła finansowania
1.	OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Prowadzenie systemu monitoringu powietrza oraz kontrola dotrzymania standardów emisyjnych	GIOŚ	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ
2.	ZAGROŻENIA HAŁASEM	Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu w środowisku	GIOŚ	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ
3.	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Prowadzenie monitoring natężenia pól elektromagnetycznych	GIOŚ	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ
4.	GOSPODAROWANIE WODAMI	Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	GIOŚ	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ
5.	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Kontrola pozwoleń wodno-prawnych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Środki własne jednostek realizujących
6.	ZASOBY GEOLOGICZNE	Kontrola i ograniczenie nielegalnej eksploatacji kopalni	Okręgowy Urząd Górniczy (OUG)	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, Środki własne OUG
7.	GLEBY	Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb, zwłaszcza środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi	Urząd Marszałkowski, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza, Właściciele gospodarstw rolnych	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Środki własne jednostek realizujących
8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Prowadzenie i monitorowanie bazy danych azbestu i PCB	Urząd Marszałkowski	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, fundusze zewnętrzne
9.	ZASOBY PRZYRODNICZE	Monitorowanie i kontrolowanie podmiotów korzystających ze środowiska	GIOŚ, RDOŚ	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ
10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Prowadzenie kontroli na terenach zakładów przemysłowych	GIOŚ, Powiatowa Państwowa Straż Pożarna	Zgodnie z planem budżetu jednostek realizujących zadanie	Budżet Państwa, GIOŚ

Źródło: Opracowanie własne

6.3 Instrumenty realizacji programu

Realizacja zagadnień ochrony środowiska przyrodniczego w polskim porządku prawnym opiera się na bogatym zasobie aktów prawnych regulujących tę materię, wśród których kluczowymi są: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o odpadach, prawo geologiczne i górnictwo oraz prawo budowlane.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 będzie realizowany w oparciu o instrumenty, które można podzielić na prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Do instrumentów prawnych zalicza się przede wszystkim wydawane decyzje i pozwolenia. Do kompetencji Wójta należy m.in. wydawanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego czy decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Działania przewidziane do realizacji w ramach przedmiotowego Programu mogą wymagać również uzyskania innych decyzji lub pozwoleń, np. pozwolenia na budowę, które wydaje starosta czy pozwolenia wodnoprawnego, które w zależności od rodzaju inwestycji wydaje: dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich lub minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Do instrumentów finansowych, poza opłatami i administracyjnymi karami pieniężnymi, należy zaliczyć środki finansowe na realizację poszczególnych działań określonych w Programie. Planowane działania będą wdrażane z wykorzystaniem środków własnych gminy (w ramach budżetu Gminy Irządze), ale również w oparciu o środki zewnętrzne, w tym dotacje i pożyczki z funduszy krajowych, europejskich czy norweskich. Część zadań będzie realizowana przez jednostki organizacyjne Gminy w ramach ich budżetów, ale także przez indywidualnych mieszkańców. Ponadto w Programie uwzględnione zostały zadania monitorowane, za których realizację odpowiadają organy zewnętrzne, które będą pokrywać koszty zadań zgodnie z planem swoich budżetów. Źródła finansowania poszczególnych zadań zostały wskazane w rozdziale 6.2. Harmonogram zadań wraz z ich finansowaniem.

Najważniejszym instrumentem społecznym realizacji Programu jest edukacja ekologiczna, w tym organizowanie konkursów, warsztatów czy kampanii informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców. Innym instrumentem społecznym są również postępowania prowadzone z udziałem społeczeństwa oraz konsultacje społeczne, w ramach których można zgłaszać uwagi i sugestie do projektów dokumentów strategicznych i programów, jak również planowanych inwestycji. Planowane działania edukacyjne zostały opisane w rozdziale 6.1. Kierunki interwencji, cele oraz zadania wynikające z oceny stanu środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Do kolejnych instrumentów – strukturalnych zalicza się strategie i programy realizowane na szczeblu gminnym, w ramach których określone są kierunki działań z zakresu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Jest to m.in. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Irządze przyjęty uchwałą nr 147/XVII/2017 Rady Gminy Irządze z dnia 21 lutego 2017 r.

7. System realizacji programu ochrony środowiska

7.1 Zarządzanie ochroną środowiska w gminie

Dla każdego z zaplanowanych zadań określono podmiot odpowiedzialny za jego realizację. Poza działaniami bezpośrednio realizowanymi przez Gminę Irządze, uwzględniono zadania jej jednostek organizacyjnych. W Programie określone zostały również zadania monitorowane, za których realizację odpowiadają organy zewnętrzne.

Z punktu widzenia realizacji poszczególnych zadań we wdrażaniu Programu Ochrony Środowiska dla gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 udział będą brały:

- podmioty odpowiedzialne za realizację planowanych w ramach Programu zadań (Gmina Irządze, mieszkańcy Gminy, WFOŚiGW),
- podmioty odpowiedzialne za realizację zadań monitorowanych (GIOŚ, WIOŚ, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Urząd Marszałkowski, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza, RDOŚ i Powiatowa Państwowa Straż Pożarna).

Ponadto do grupy podmiotów kształtujących społeczne wsparcie wdrażania Programu Ochrony Środowiska należą:

- lokalne media (w zakresie informowania i promocji działań prośrodowiskowych),
- szkoły (w zakresie edukacji ekologicznej),
- organizacje pozarządowe (współdział w realizacji zadań i kształtowania postaw ekologicznych).

Bezpośrednio organem odpowiedzialnym za realizację zapisów Programu jest Wójt Gminy Irządze.

7.2 Monitoring programu ochrony środowiska

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2024r., poz. 54), organ wykonawczy gminy jest zobowiązany sporządzać, co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które przedstawia na posiedzeniach rady miejskiej, a następnie przekazuje organowi wykonawczemu powiatu. Wskazane jest, by ewentualne korekty programu ochrony środowiska były wprowadzane w drodze uchwały.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Pierwszy raport z wykonania przedmiotowego „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031” powinien zostać przygotowany z lat 2024-2025 następny z lat 2026-2027, itd.

W związku z powyższym, podstawowe działania mające na celu kontrolę wdrażania programu obejmują sporządzanie co dwa lata raportu oceniającego postęp wdrażania tegoż programu, którego przykładowa formuła powinna zawierać:

- ocenę efektywności wykonania zadań,
- ocenę aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- ocenę stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę niezbędnych modyfikacji programu.

Po sporządzeniu raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031, Wójt Gminy Irządze przedstawi efekty podjętych działań Radzie Gminy Irządze, a następnie przekaże do informacji raport Zarządowi Powiatu Zawierciańskiego.

W tabeli poniżej zaprezentowano wskaźniki, które powinny zostać zweryfikowane w trakcie oceny stopnia realizacji zaplanowanych zadań.

Tabela 40. Propozycje wskaźników monitorowania celów

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik	Wartość docelowa	Wskaźnik monitorowania celu
		Nazwa		
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	Liczba zamontowanych pomp ciepła [szt.]	233	Zmniejszenie zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza
		Liczba zamontowanych instalacji PV hybrydowych [szt.]	191	
		Liczba zamontowanych instalacji PV on-grid [szt.]	79	
		Liczba wybudowanych magazynów energii [szt.]	27	
		Liczba budynków użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację [szt.]	1	
		Liczba przeprowadzonych termomodernizacji budynków mieszkalnych [szt.]	wzrost wartości	
		Liczba realizowanych programów [szt.]	1	
ZAGROŻENIE HAŁASEM	POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO	Liczba przeprowadzonych remontów dróg [szt.]	2	Wyniki przeprowadzonych badań hałasu
		Liczba przebudowanych dróg gminnych [szt.]	4	
		Liczba odbudowanych mostów [szt.]	1	
		Liczba przeprowadzonych remontów wiaduktów [szt.]	1	
GOSPODAROWANIE WODAMI	OSIĄGNIĘCIE LUB UTRZYMANIE DOBREGO STANU WÓD	Liczba prowadzonych ewidencji zbiorników bezodpływowych [szt.]	1	Stan badanych JCWP i JCWPd
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY WODNO-ŚCIEKOWEJ	Liczba miejscowości, w których przebudowano sieć wodociągową [szt.]	1	Stopień rozbudowania i zmodernizowania infrastruktury wodno-ściekowej
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SYSTEMU GOSPODAROWANIA ODPADAMI	Masa unieszkodliwionego azbestu [szt.]	>701 586	Zmniejszenie masy azbestu występującego na terenie gminy

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik	Wartość docelowa	Wskaźnik monitorowania celu
		Nazwa		
ZASOBY PRZYRODNICZE	ZACHOWANIE I OCHRONA WALORÓW PRZYRODNICZYCH	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu pielęgnację oraz ochronę istniejącej zieleni urządzonej [szt.]	wzrost wartości	Wykorzystanie walorów przyrodniczych na terenie gminy
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	OCHRONA PRZED POWAŻNYMI AWARIAMI I ZAGROŻENIAMI NATURALNYMI	Liczba jednostek OSP, którym zapewniono sprzęt [szt.]	8	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne

8. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

W niniejszej tabeli została opisana zgodność z dokumentami strategicznymi i programowymi. Przedstawiono akty prawne przyjmujące dane dokumenty czy programy, wyznaczone w nich kierunki działań/ działania odnoszące się do ochrony środowiska oraz wykazana została zgodność Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031 z tymi dokumentami/programami poprzez przedstawienie celów środowiskowych/ kierunków działań, które są spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym, czy programie.

Tabela 41. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.	<p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich; <p>Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i> – Energia:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju; — Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej; <p>Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i> – Środowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód; — Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania; — Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego; — Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją; — Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi; — Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami; — Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych. 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (spa 2020)	Rada Ministrów przyjęła Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, tzw. SPA2020 w dniu 29.10.2013 r.	<p>Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu; — Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu; 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie. <p>Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu; <p>Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie); <p>Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczenia ich wpływu 	<p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030	Konkluzje Rady Europejskiej z dn. 23-24 października 2014 r.	<p>Cel: Ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych względem roku 1990;</p> <p>Cel: Zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii;</p> <p>Cel: Poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%.</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód; 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania; — Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej; <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym; <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu; — Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji; <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska;</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania. 	<ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
<p>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku</p>	<p>Uchwała nr 202/2009 (Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r.)</p>	<p>Cel: dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną;</p> <p>Cel: konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15,</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<p>Cel: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego,</p> <p>Cel: zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii,</p> <p>Cel: wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,</p> <p>Cel: ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,</p> <p>Cel: ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,</p> <p>Cel: ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,</p> <p>Cel: minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszerze wykorzystanie ich w gospodarce,</p> <p>Cel: zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.</p>	
Polityka energetyczna Polski do 2040 roku	Uchwała nr 22/2021 (Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 marca 2021 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. M.P. z 2021 r. poz. 264)	<p>Cel szczegółowy: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych;</p> <p>Cel szczegółowy: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej;</p> <p>Cel szczegółowy: Rozwój odnawialnych źródeł energii;</p> <p>Cel szczegółowy: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;</p> <p>Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej.</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.
Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030	Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030"	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym:</p> <p>Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
			<p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
Strategia rozwoju kapitału ludzkiego 2030	Uchwała Rady Ministrów nr 184/2020 z dnia 14 grudnia 2020 r. (M.P. 2020 poz. 1060)	Cel szczegółowy: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2030	Uchwała nr 123 Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1150)	<p>Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska; — Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom. 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
			— Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Strategia Rozwoju Kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030	Uchwała nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. z 2020 r. poz. 1060)	Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne: Kierunek interwencji 1.2. – rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.	Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO ₂ , — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku	Uchwała nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1054)	Kierunek interwencji: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.	Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO ₂ , — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. Cel. Poprawa klimatu akustycznego: — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych.
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)	Komunikat Ministra Środowiska z dnia 17 września 2015 r. w sprawie Krajowego Programu Ochrony Powietrza	Cele szczegółowe: — Osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM _{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia; — Osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.	Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO ₂ , — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.
Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032	Uchwała nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.	Cele: — usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,	Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami: — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, — likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. 	
Krajowy Program Zapobiegania Powstawaniu Odpadów	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającą niektóre dyrektywy	<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> — rozwój zrównoważonej gospodarki opartej na efektywniejszym wykorzystaniu zasobów, poszanowaniu środowiska i osiągnięciu wyższej konkurencyjności, dzięki wykorzystaniu technologii o niższym zapotrzebowaniu na surowce i energię oraz umożliwiającej wykorzystanie surowców wtórnych i odnawialnych źródeł energii; — budowa świadomego i odpowiedzialnego społeczeństwa na rzecz zrównoważonego rozwoju poprzez edukację ekologiczną opartą na propagowaniu działań o charakterze niematerialnym np. propagowanie inwestycji w rozwój kompetencji, naukę, rozpowszechnianie kultury, turystyki zamiast dóbr materialnych, ograniczenia zbędnej konsumpcji, uczenia podejmowania świadomych wyborów i wsparciu dobrych praktyk oraz inicjatyw społecznych; — zmniejszenie ilości zbieranych zmieszanych odpadów komunalnych. 	<p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.
Aktualizacja „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”	Rada Ministrów 5 maja 2022 r. przyjęła szóstą aktualizację KPOŚK.	Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami.	<p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody.
Program wodno-środowiskowy kraju	Artykuł 4 Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. (RDW)	<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> — niepogarszanie stanu części wód, 	<p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — osiągnięcie dobrego stan wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych, — spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie), — zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji. 	<p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody.
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Priorytetem IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w RDW, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych JCW oraz dla obszarów chronionych. Zestaw działań IIaPGW zawiera również działania zmierzające do utrzymania dobrego stanu w tych JCW, które stan ten osiągnęły.	<p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.
Plany zarządzania ryzykiem powodziowym	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> — zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego, — obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego, — poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym. 	<p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.
Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy	<p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> — skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, 	<p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy, — edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy, — formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. 	
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie	Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r.	<p>Cel strategiczny A – Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej:</p> <p>A.1. Konkurencyjna gospodarka;</p> <p>A.2. Innowacyjna gospodarka;</p> <p>A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość.</p> <p>Cel strategiczny B – Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca:</p> <p>B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych;</p> <p>B.2. Aktywny mieszkaniec;</p> <p>B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki.</p> <p>Cel strategiczny C – Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:</p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska;</p> <p>C.2. Efektywna infrastruktura;</p> <p>C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu.</p> <p>Cel strategiczny D – Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym:</p> <p>D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny;</p> <p>D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu;</p> <p>D.3. Nowoczesna administracja publiczna.</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wodę. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Plan 2020+)	Uchwała nr VI/26/2/2016 z Sejmiku Województwa Śląskiego dnia 29 sierpnia 2016 r.	<p>Cele polityki przestrzennej województwa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nowoczesna gospodarka – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji; 2. Szanse rozwojowe mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych; 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<p>3. Przestrzeń – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego;</p> <p>4. Relacje z otoczeniem – infrastrukturalne powiązania regionu.</p>	<p>— Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.</p> <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <p>— Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych.</p> <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.</p> <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody.</p> <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <p>— Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.</p> <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <p>— Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni.</p> <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <p>— Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.</p>
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024</p>	<p>Uchwała nr V/11/8/2015 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2015 roku</p>	<p>Cele długoterminowe:</p> <p>1. Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych;</p> <p>2. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami;</p> <p>3. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód;</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂,</p> <p>— Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej,</p> <p>— Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.</p> <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <p>— Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych.</p> <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ol style="list-style-type: none"> 4. Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii; 5. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu; 6. Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych; 7. Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi; 8. Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi; 9. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska; 10. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach; 11. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. 	<p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego	Uchwała nr VI/62/8/2023 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 20 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” przyjętego uchwałą nr VI/21/12/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 22 czerwca 2020 roku	<p>Podstawowym celem Programu jest intensyfikacja działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy jakości powietrza i dotrzymywania obowiązujących standardów, aby ograniczyć niekorzystny wpływ zanieczyszczeń na mieszkańców. Dlatego zaplanowane działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największym stopniu oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu.</p> <p>Działania naprawcze mają charakter:</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		<ul style="list-style-type: none"> — działań ograniczających emisję z sektora komunalno-bytowego, — działań wspomagających związanych z prowadzeniem działań promocyjnych i edukacyjnych, — działań kontrolnych, — działań w zakresie ograniczenia emisji z sektora komunikacyjnego. 	
Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2023-2028	Projekt dokumentu	<p>Cele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wdrażanie ZPO oraz zmniejszenie ilości powstających odpadów, 2. wspieranie działań związanych z ponownym użyciem produktów, 3. zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie ZPO i postępowania z odpadami; 4. osiągnięcie następujących poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych: <ol style="list-style-type: none"> a. 55% dla roku 2025, b. 60% dla roku 2030, c. 65% dla roku 2035. 5. minimalizacja ilości składowanych odpadów: <ol style="list-style-type: none"> a. do 30% w roku 2025, b. do 20% w roku 2030, c. do 10% w roku 2035. 6. zwiększenie recyklingu organicznego poprzez propagowanie kompostowania bioodpadów „u źródła” przez mieszkańców, 7. zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia, 8. zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie selektywnego zbierania odpadów, 9. zmniejszanie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych odpadów, 10. zapewnienie jak największej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu, 11. utrzymanie występujące trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych 	<p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		na składowiska, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r., 12. ograniczenie powstawania tzw. dzikich wysypisk, 13. zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami.	
Program usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032	Uchwała nr 1258/49/IV/2011 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 19 maja 2011 roku	Celem przedmiotowego programu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu województwa śląskiego z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych w określonym horyzoncie czasowym.	Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami: — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2024-2027 z perspektywą do 2031	Uchwała nr LXVIII/659/23 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 28 grudnia 2023 r.	Cele: 1. Spełnienie norm jakości powietrza atmosferycznego na terenie powiatu; 2. Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców powiatu; 3. Kontrola niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska na terenie powiatu; 4. Zrównoważone gospodarowanie wodami powierzchniowymi i podziemnymi umożliwiające zaspokojenie potrzeb wodnych powiatu przy utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód; 5. Podniesienie komfortu życia mieszkańców powiatu poprzez stworzenie nowoczesnej infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową; 6. Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji; 7. Użytkowanie gleb zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz właściwe wykorzystanie ich naturalnego potencjału produkcyjnego; 8. Racjonalne gospodarowanie odpadami; 9. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona przyrody;	Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO ₂ , — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. Cel. Poprawa klimatu akustycznego: — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej: — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami: — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych: — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
		10. Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii.	Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi: — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.
Strategia terytorialna Partnerstwa Gminy Koniecpol, Gminy Lelów i Gminy Irządze – „Razem dla Rozwoju”	Uchwała nr XLIX/445/2022 Rady Miejskiej w Koniecpolu z dnia 20 października 2022 r.	<p>Cel strategiczny A. Partnerstwo wykorzystujące potencjały do rozwoju gospodarki opartej na przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności:</p> <p>A.I. Rozwój nowoczesnych i innowacyjnych technologii i usług;</p> <p>A.II. Poprawa środowiska dla rozwoju przedsiębiorczości;</p> <p>A.III. Poprawa kapitału ludzkiego i rynek pracy.</p> <p>Cel strategiczny B. Aktywne społeczeństwo z dostępem do usług publicznych, otwarte na integrację i sprzyjające włączeniu grup wykluczonych:</p> <p>B.I. Rozwój kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego;</p> <p>B.II. Podwyższenie standardu i dostępu do usług publicznych;</p> <p>B.III. Włączenie społeczne grup zagrożonych lub wykluczonych.</p> <p>Cel strategiczny C. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystanymi zasobami:</p> <p>C.I. Dobra jakość i dostępność infrastruktury niezbędnej do wysokiej jakości życia społeczno-gospodarczego,</p> <p>C.II. Wysoka jakość zasobów przyrodniczych i kulturowych;</p> <p>C.III. Zrównoważony system osadniczy.</p>	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂,</p> <p>— Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej,</p> <p>— Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze.</p> <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <p>— Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych.</p> <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.</p> <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <p>— Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody.</p> <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <p>— Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.</p> <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <p>— Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni.</p> <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <p>— Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.</p>
Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Irządze	Uchwała nr 109/XII/2016 Rady Gminy Irządze z dnia 07 czerwca 2016 r.	Nadrzędnym celem Programu jest bezpieczne dla życia i zdrowia ludzi usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Irządze.	Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami: — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031

Nazwa dokumentu strategicznego/ programu	Akt przyjmujący dokument strategiczny/ program	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w dokumencie strategicznym/ programie odnoszące się do ochrony środowiska	Cele środowiskowe/ kierunki działań/ działania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska spójne z celami/ kierunkami działań/ działaniami w dokumencie strategicznym
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Irządze</p>	<p>Uchwała nr 20/III/2022 Rady Gminy Irządze z dnia 20 grudnia 2022 r.</p>	<p>Główne cele polityki przestrzennej na terenie gminy Irządze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie wszechstronnego rozwoju gminy poprzez wykorzystanie istniejących walorów, zasobów i możliwości w celu stymulacji rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, 2. Ochrona środowiska naturalnego i rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wartości kulturowych jako najważniejszego bogactwa gminy, 3. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej. 	<p>Cel. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji CO₂, — Kierunek interwencji: Zwiększenie efektywności energetycznej, — Kierunek interwencji: Realizacja programu Czyste Powietrze. <p>Cel. Poprawa klimatu akustycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Ograniczenie natężenia hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. <p>Cel. Osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody. <p>Cel. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Zmniejszenie strat wody. <p>Cel. Zrównoważony rozwój systemu gospodarowania odpadami:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Likwidacja azbestu. <p>Cel. Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Utrzymanie istniejących terenów zieleni. <p>Cel. Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kierunek interwencji: Wsparcie jednostek odpowiedzialnych za poziom bezpieczeństwa.

Źródło: Opracowanie własne

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Działania z zakresu ochrony środowiska realizowane przez Gminę Irządze w latach 2019-2023.....	14
Tabela 2. Położenie gminy Irządze wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski.....	17
Tabela 3. Wynikowe klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi.....	28
Tabela 4. Wynikowe klasy strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej za rok 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.....	28
Tabela 5. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w gminie Irządze w 2022 r., uzyskane na podstawie modelowania matematycznego	30
Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza	35
Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$..	37
Tabela 8. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.....	38
Tabela 9. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.....	39
Tabela 10. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem.....	40
Tabela 11. Średni dobowy ruch roczny na odcinkach dróg krajowych przebiegających przez teren gminy Irządze	42
Tabela 12. Średni dobowy ruch roczny na odcinkach dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Irządze	42

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zagrożenia hałasem	43
Tabela 14. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Pola elektromagnetyczne.....	46
Tabela 15. Wykaz JCWP i punktów monitoringowych z cyklu wodnego 2016-2021	48
Tabela 16. Wykaz JCWP i punktów monitoringowych z cyklu wodnego 2022-2027	48
Tabela 17. Klasyfikacja i ocena wód płynących na terenie gminy Irządze za lata 2016-2021 oraz 2022	50
Tabela 18. Informacje o punkcie pomiarowym sieci krajowej na terenie gminy Irządze objętym badaniami w roku 2022	54
Tabela 19. Charakterystyka GZWP 326 Zbiornik Częstochowa (E).....	55
Tabela 20. Charakterystyka GZWP 408 Niecka Miechowska (część NW).....	55
Tabela 21. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarowanie wodami.....	63
Tabela 22. Sieć wodociągowa na terenie gminy Irządze w latach 2018-2022.....	64
Tabela 23. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa	66
Tabela 24. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zasoby geologiczne	70
Tabela 25. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Gleby	72
Tabela 26. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2018 r.	74
Tabela 27. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2019 r.	74
Tabela 28. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2020 r.	75
Tabela 29. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2021 r.	76
Tabela 30. Ilość odpadów komunalnych odebranych na terenie gminy Irządze w 2022 r.	76
Tabela 31. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	81
Tabela 32. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Irządze	82
Tabela 33. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania	87
Tabela 34. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Irządze.....	91
Tabela 35. Analiza SWOT dla obszarów interwencji: Zasoby przyrodnicze	94
Tabela 36. Analiza SWOT dla obszaru interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami.....	95

Tabela 37. Cele i kierunki interwencji oraz zadania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Irządze na lata 2024-2027 z perspektywą na lata 2028-2031	102
Tabela 38. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem.....	105
Tabela 39. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem.....	109
Tabela 40. Propozycje wskaźników monitorowania celów	113
Tabela 41. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi	116
Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Irządze na tle powiatu zawierciańskiego i województwa śląskiego	17
Rysunek 2. Położenie fizyczno-geograficzne gminy Irządze.....	18
Rysunek 3. Schemat sieci drogowej na terenie gminy Irządze	21
Rysunek 4. Regiony klimatyczne Polski według W. Okołowicza i D. Martyn	23
Rysunek 5. Położenie gminy Irządze na mapie energii wiatru w kWh/m ² na wysokości 30 m nad poziomem gruntu.....	32
Rysunek 6. Położenie gminy Irządze na mapie usłonecznienia na terenie Polski	33
Rysunek 7. Położenie gminy Irządze na mapie temperatury na głębokości 2 000 m p.p.t.	34
Rysunek 8. Mapa emisyjna i imisyjna drogi krajowej na terenie gminy Irządze.....	41
Rysunek 9. Lokalizacja stacji bazowych oraz wyników pomiarów PEM na terenie gminy Irządze	45
Rysunek 10. Mapa zagrożenia powodziowego w obrębie gminy Irządze.....	51
Rysunek 11. Mapa ryzyka powodziowego w obrębie gminy Irządze.....	52
Rysunek 12. JCWPd na obszarze gminy Irządze	53
Rysunek 13. GZWP na terenie gminy Irządze	56
Rysunek 14. Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną na terenie gminy Irządze.....	58
Rysunek 15. Mapa zagrożenia suszą rolniczą na terenie gminy Irządze	59
Rysunek 16. Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną na terenie gminy Irządze.....	60
Rysunek 17. Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną na terenie gminy Irządze.....	61
Rysunek 18. Mapa łącznego zagrożenia suszą na terenie gminy Irządze	62
Rysunek 19. Mapa utworów przypowierzchniowych na obszarze gminy Irządze	69

Rysunek 20. Lokalizacja wyrobów azbestowych na terenie gminy Irządze wraz z pilnością ich usunięcia	80
Rysunek 21. Mapa obszarów leśnych w gminie Irządze	83
Rysunek 22. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Irządze.....	84
Rysunek 23. Obszar Natura 2000 Źródła Rajeczniczy oraz rezerwat przyrody Kępina.....	85
Rysunek 24. Korytarz ekologiczny Częstochowa - wschód	92
Rysunek 25. Korytarz ekologiczny Bory Stobrowskie - Lasy Przedborskie	93